

"ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ"

ΔΕΛΤΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1974	ΤΕΥΧΟΣ 148	ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1989	Γραφεία: Οδός Μαυρομιχάλη 7 Αθήνα 106 79 Τηλ 36.21 651 - 63 99.783
--------------------------	---------------	--------------------	---

Γιατρού Δημ. Καμαρούλα - Μονή Αγίου Νικολάου Σελήδανης

ΑΘΗΝΑ 1989

297/11

καμρούλα

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
(ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟ ΚΟΜΙΤΑΤΟ)
1906

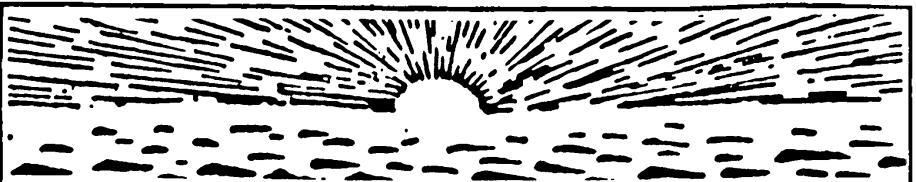
ΠΑΝΑΓ ΔΑΓΚΛΗΣ
Υπαρχηγός Γενικού Έπιτελείου
Πρόεδρος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΟΥΜΑΣ
Γεν. Διευθυντής ΣΠΑΠ
Σ ΣΠΥΡΟΜΙΛΙΟΣ
Άρχηγός Χειμάρας
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΜΕΛΑΣ
Ανθυπίαρχος
ΧΑΡ ΔΙΑΜΠΕΝΣ
Ανθυποπλοίαρχος
ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ
Αόγιος
ΜΙΑΤ ΠΑΝΤΑΖΗΣ
Υφηγητής Πανεπιστημίου
ΧΡ ΧΡΟΝΗΣ
Υπολοχαγός Οικονομικού
ΠΕΡ ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ
Δικηγόρος
ΧΡ ΜΑΛΑΜΟΣ
Ταγματάρχης Μηχανικού
ΓΕΩΡΓ ΓΑΓΑΡΗΣ
Δημοσιογράφος
ΑΥΓ ΑΒΕΡΩΦ
Πολιτευτής

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
(ΑΝΑΣΥΣΤΑΣΙΣ)
1934

(ΕΙΣΔΟΧΗ)
«ΦΙΛΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ»
1976

ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΠΡΟΕΔΡΟΙ

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΒΛΑΧΟΣ
Ό από Ιωαννίνων Άρχιτίποπος
Αθηνών και πάσης Ελλάδος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΟΥΜΑΣ
Γεν. Διευθυντής ΣΠΑΠ
ΑΝΤΩΝΙΟΣ Κ ΠΑΛΗΣ
Στρατηγός
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΠΑΛΑΝΟΣ
Ακαδημαϊκός
ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΚΑΛΛΙΑΦΑΣ
Καθηγητής Πανεπιστημίου
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΙΚΚΑΛΙΝΟΣ
Ακαδημαϊκός
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΒΑΡΙΤΟΣ
Δικηγόρος Δημοσιογράφος

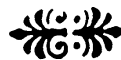
“ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ”
ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ
ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ - ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΑ - ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

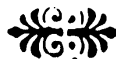
ΙΔΡΥΤΗΣ: ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΣ (1974)

Β Ρ Α Β Ε Υ Σ Η

Η «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» βραβεύθηκε από:
— Ακαδημία Αθηνών
— Ιστορ. & Εθνολ. Εταιρεία Ελλάδος
— Πανεπειρ. Συνομοσπονδία Ελλάδος
— Ροταριανό Όμιλο Αθηνών—Βορρά

Υπεύθυνος σύμφωνα με το Νόμο:
Αλέξ. Χ. Μαμμόπουλος
Τερψιθέας 64 — 15341 Αγ. Παρασκευή
Τηλ. 6399.783

Ετήσια συνδρομή: Εσωτερ. δρχ. 1500
Εξωτερ. δολ. 30
Συνδρομές - εμβάσματα με ταχυδρ. επιταγή
στη διεύθυνση:

«Ηπειρωτική Εταιρεία»
Μαυρομιχάλη 7 - 106 79 Αθήνα.

"ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ"

ΔΕΛΤΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΤΟΣ ΙΑΡ. 1974	ΤΕΥΧ. 148	ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1989	Γραφ.: Μαυρομιγάλη 7 · 106 79 Ἀθήνα Τηλ. 36.21.651 — 63.99.783
-------------------	--------------	-----------------	---

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
Χρυσάνθης Ζιτσαίας. Λορέντζος Μαβίλης (ποίημα)	1
Εικαστικά. Καταφυγή	2
Κων. Ἀναγνωστοπούλου. Ἀνέκδοτες σελίδες τοῦ Ἑλληνοϊταλικοῦ πολέμου 1940-1941	3
Γιάννη Πινδέα. Ἡ Ἡπειρος πρὶν ἑκατὸ χρόνια	10
Γιώργου Πλατάρη. Μνήμη Μόδεστου Πέρτσαλη	13
Δημήτρη Κοράκη. Ἐράσμιες σκηνές στὸ σπίτι τοῦ Νεομάρτυρος Ἀγίου Γεωργίου	20
Ἀλεξ. Χ. Μαμμοπούλου. Τὸ Συναξάρι τῶν 12 μηνῶν Γενάρης καὶ Φλεβάρης	35
Ἀλεξ. Χ. Μαμμοπούλου. Ἐμμετροὶ μεσελέδες	41
Τῆς Συντάξεως. Ἡπειρωτικὴ Πνευματικὴ Ζωὴ καὶ Κίνησις	43
Βιβλιοκρισίαι. Κ. Σαρδελῆ, Κ. Τζόβα	47
Τῆς Συντάξεως. Ἐσωτερικὴ Ζωὴ καὶ Κίνησις	51
Εἰδήσεις περὶ Ἡπείρου ἀπὸ τὴν ἀρχαία Γραμματεία	55

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ :
Γ. Μπρουζιώτης
Κωλέττη 4, 106 81
Τηλ. 360.38.20, ΑΘΗΝΑ

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ ΜΑΒΙΛΗΣ

ΤΗΣ ΧΡΥΣ. ΖΙΤΣΑΙΑΣ

(Ἐβδομήντα ἑπτὰ χρόνια μετὰ τὸν ἡρωϊκὸ Τὸν θάνατο στὸ Δρίσκο τῆς Ἡπείρου)

Στὴν πιὸ ψηλὴ τῆς δόξας κορφή
ἀνηφορίζει ἡ μνήμη σου
κρατώντας τὸ φλάμπουρο τῆς λευτεριάς.

Ἡρωα ποιητὴ πανωραϊε.
Τι τούτη ἡ τιμὴ — ὅπως τῶπες —
«νὰ πεθάνει κανεὶς γιὰ τὴν Ἑλλάδα»

δὲν ἔχει τὸ ταῖρι της,
κι' οὔτε εἶν' ἄλλη στὸν κόσμον τρανότερη,

Τῆς λευτεριάς λατρεμένη.
Τῶν ἀγωνιστῶν διαλεχτή.
Ἀγαπημένη τῶν Μουσῶν.

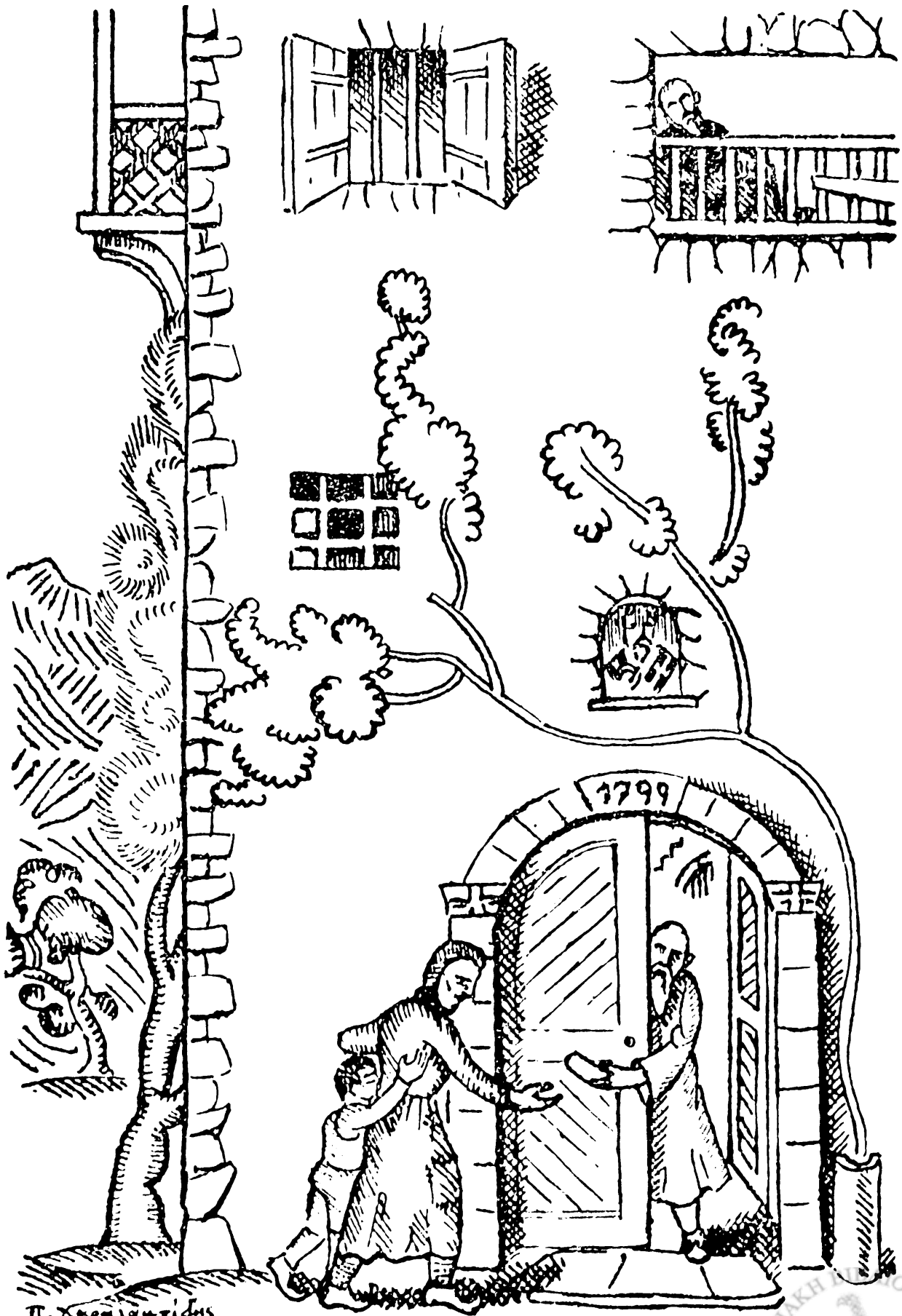
Τὰ σονέτα σου διαμαντόπετρες ἀκριβές
ἀστράφτουν ἀθόλωτα στὸν Ἑλικῶνα.

Ἡ ψυχὴ σου στῶν γενναίων θαφτίστηκε τὴν ἀθανασία.

Τώρα στὴν ὄχθη τῆς γλαυκῆς Παμβώτιδας
μαρμαρωμένος Ἀπόλλωνας στέκεσαι

κι' ἀγναντεύεις τὸ Δρίσκο.
(ΣΥΝΕΧΕΙΑ στὴ σελίδα 50)

Π. Χαλαραπίδης

Καταφυγή

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΑΚΗ ΑΝΑΓΡΑΦΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΤΟΥ ΚΩΝΣΤ. Ι. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

Ἐφέδρου Ἀνθ)γοῦ Πεζικοῦ

(Συνέχεια τοῦ προηγουμένου)

Ἡ κατάληψη τῆς Γκραμπόδας

Σημ. α.χ.μ.

Ἡ ἡμερολογιακὴ ἀναγραφή τῶν πολεμικῶν γεγονότων ἀπὸ τὸ Κεντρικὸ Μέτωπο Καλπακίου μπαίνει στὴ δραματικώτερη φάση τῆς, καὶ προκαλεῖ τὸ ἀμέριστο ἐνδιαφέρον τοῦ καθημερινοῦ Ἀναγιώστη.

Στὴν παρεμβολή μας αὐτῇ, ἅς μας ἐπιτραπῆ νὰ διορθώσουμε μιὰ ἀβλεψία μας. Παρουσιάζοντας τὸ συγγραφέα τῶν πολεμικῶν αὐτῶν ἐπεισοδίων, τὸν κ. Κων. Ἀναγνωστόπουλο, στὸ τεύχος Ὀκτωβρίου (ἀριθ. 145 σελ. 434) κάναμε μιὰ ἀνακριθὴ... μεταδημότευση. Γράψαμε ὅτι γεννήθηκε στὴν Κοθήλιανη Κατσανοχωρίων ἀντὶ τοῦ ὄρθου Κοθήλιανη Γραμμενοχωρίων!

Τὶ λόγος. Οἱ Ἀσώπιοι, Κωνσταντῖνος καὶ Εἰρηναῖος, ὁ Ἀναστάσιος Γούδας, οἱ Ζωσιμάδες, ὁ Καπλάνης, δόξα ἀτελεύτητη.

Γ ρ α μ μ έ ν ο ς λέει ὁ ἠπειρωτικὸς λαός, δηλαδὴ ζωγραφιστός. Τὰ φρύδια τὰ γ ρ α μ μ έ ν α γεία σ' ἀγάπη μ' γεία σ'. Γεία σ' καὶ σένα, ἀναγνώστη! καὶ κάμε μέσα σου τὴ διόρθωση.

Ἦταν ὁ πρῶτος Ἴταλὸς ποὺ ἀντικρύσαμε, ἀλλὰ ἦταν ἀξιοθρήνητος καὶ τὰ μόνο λόγια ποὺ ἔβγαζε τρέποντας ἦταν ΜΠΟΝΑ ΓΚΡΕ-

ΤΣΙΑ. Δὲν εἶχα καιρὸ γιὰ περισσότερα καὶ τοῦτο γιατί ἡ προσοχή μου ἦταν στραμμένη πρὸς φεύγοντας τροχάδην Ἴταλοὺς καὶ ὁ σκοπὸς μας ἦταν νὰ θερίσουμε ὅσους περισσότερους μπορούσαμε καὶ ὁ Ταγματάρχης καὶ οἱ ἄλλοι συνάδελφοι φωνάζανε: γρήγορα τα πολυβόλα, γρήγορα νὰ τοὺς προλάβουμε στὴν πλαγιά! καὶ ἐκεῖ ποὺ γινόντουσαν ὅλα αὐτὰ τραυματίζεται ὁ σκοπευτὴς μου στὸ χέρι του (ἐλαφρὰ) καὶ μέχρις ὅτου τὸν τακτοποιήσουν, κάθησα ὁ ἴδιος στὸ πολυβόλο καὶ ἔριχνα μὲ τὴν ψυχὴ μου πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῶν Ἴταλῶν, τὴν ὥραν ἐκείνη μὲ βλέπει ὁ Ταγματάρχης καὶ μὲ κατσαδιάζει λέγοντας ὅτι ἡ ἀποστολὴ τοῦ Διμοιρίτου δὲν εἶναι αὐτὴ ἐν ὥρα μάχης. Ὡραῖο θέαμα καὶ γεμάτος ἐνθουσιασμὸ ὅπως καὶ ὅλοι μας γενικά. Ὑστερα ἀπὸ λίγες ὥρες καὶ πρὶν ἀκόμη φθάσει ἡ 8—9 πρωϊνὴ ὥρα ξεκαθαρίσαμε διώχνοντας τοὺς μακαρονάδες ἢ μᾶλλον ἀνατρέποντάς τους, ἀφοῦ ἄφησαν ἐπὶ τόπου περὶ τοὺς 20—25 νεκροὺς, ἕξ (6) αἰχμαλώτους καὶ ἄφθονον πολεμικὸν ὑλικὸν (ὄπλοπολυβόλα, ὀλμίσκους, χειροβομβίδες καὶ τυφέκια).

Τὸ «ΜΠΟΝΑ ΓΚΡΕΤΣΙΑ» ἔδινε κι' ἔπαιρνε ὄσην ὥρα θρισκόμαστε ἐκεῖ καὶ ὕστερα ἀπὸ λίγο, ἀφοῦ ὀλοκληρώσαμε τὴν κατάληψιν τοῦ ὑψώματος, πέρασε μπροστά μου ὁ Ταγματάρχης καὶ μοῦ εἶπε νὰ ἔχω τὸ νοῦ μου, κατευθυνόμενος πρὸς τὰ ἄλλα τμήματα τοῦ Λοχαγοῦ Τσίτου καὶ Υπολοχαγοῦ Βασιλᾶ. Ἐν τῷ μεταξὺ τὰ πολυβόλα μου συνεχίζανε νὰ σκορποῦν τὰ θλήματα τῶν πρὸς τὰς βορείας κλυτεῖς τοῦ ὑψώματος, ὅπου εἶχον συμπτυχθεῖ οἱ μακαρονάδες καὶ ὅταν γινόντουσαν ὅλα αὐτὰ δεχόμεθα καὶ ἀραιὰ πυρὰ τοῦ Ἰταλικοῦ πυροβολικοῦ καὶ γιὰ μιὰ στιγμή ἄρχισε νὰ θάζει δραστικῶς, ἀλλὰ σταματήσανε γρήγορα καὶ μᾶς δόθηκε καὶ μᾶς ἡ εὐκαιρία νὰ ἀνασυνταχθοῦμε καὶ νὰ ὀργανώσουμε τὶς θέσεις μας.

Μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Γκραμπάλας, ἡ ὄλη αὐτὴ ἱστορία μᾶς στοίχησε ἐλαχίστους νεκροὺς καὶ μερικοὺς τραυματίας μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὸν Λοχαγὸν Τσίτον, ὁ ὁποῖος ἦλθε στὰ χέρια μὲ ἕναν Ἰταλὸν τραυματισθὲν μὲ χειροβομβίδα.

Ἡ χαρὰ μου ἦταν μεγάλη γιὰτὶ συνέτεινα καὶ ὁ ἴδιος μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους, ν' ἀποκαταστήσουμε τὰ πράγματα, ἐπειδὴ κατὰ τὴν σύμπτυξιν ποὺ κάναμε κακὴν κακῶς, τὴν προηγουμένην, ὀρισμένοι συνάδελφοι θέλησαν νὰ μᾶς συκοφαντήσουν στὸν Ταγματάρχη μας, ἀλλὰ χωρὶς νὰ ἔχουν ἐπίγνωση τῆς ὀλης καταστάσεως διεψεύσθησαν παταγωδῶς. Καὶ ὅπως ἀσχολούμεθα, ἐπαναλαμβάνω, μὲ τὴν διευθέτησιν

τῶν παλαιῶν θέσεών μας, τὸ ἐχθρὶκὸν πυροβολικὸν ἤρχισε νὰ θάζει δαιμονιωδῶς, προφανῶς διὰ νὰ μᾶς ἐκδικηθεῖ διὰ τὴν ἀνεπάντεχην ἀνακατάληψιν τῆς Γκραμπάλας, εὐτυχῶς ποὺ τὰ περισσότερα θλήματα δὲν ἔσκαγαν ὅπως καὶ τὶς προηγουμένες ἡμέρες, καὶ μέχρις ὅτου θραδιάσει συγκέντρωσα ὄλο τὸ ὕλικόν τῆς Διμοιρίας μου ποὺ εἶχαμε ἀποκρύψει καὶ ὄλοι μας μὲ ἀκάματον τὸ ἠθικὸν μας εἴμεθα ἔτοιμοι γιὰ νέαν δρᾶσιν. Ἀλλὰ μόλις ὁ ἥλιος ἔπαιρνε νὰ βασιλεύει καὶ ἐνῶ συνεχίζετο ὁ βομβαρδισμὸς τοῦ πυροβολικοῦ κυρίως πρὸς τὴν κορυφὴν τοῦ ὑψώματος καὶ Ψηλορράχης ὁ ἐχθρὸς κατόρθωσε νὰ πλησιάσει μέχρι τῶν θέσεών μας.

Εὐτυχῶς τοὺς ἀντελήφθημεν ἐγκαίρως καὶ ὅπως τοὺς εἶχαμε στὸν κατήφορον, τοὺς θερίσαμε κατ' ἀρχὴν μὲ τὰ πολυβόλα καὶ ἐν συνεχείᾳ οἱ περισσότεροι στρατιῶται ἐξεληθόντες ἀπὸ τὰ πρόχειρα ὀργανα μὲ χειροβομβίδες καὶ πυροβολώντας τοὺς παίρνουν στὸ κνηγτὸ καὶ ὅπως ἦταν στὸν κατήφορο σκοτώνουν 4 Ἰταλοὺς καὶ τραυματίζουν 3 ἐνῶ συλλαμβάνεται αἰχμάλωτος ὁ ἕνας ἐξ αὐτῶν ποὺ ἦταν Ἀλβανὸς καὶ ὀμιλοῦσε κάπως τὰ Ἑλληνικά. Ἀπὸ αὐτὸν μάθαμε ὅτι στὴν ἐπίθεσιν ἐλάμβαναν μέρος καὶ Ἀλβανοὶ στρατιῶται.

"Ὅ,τι καὶ νὰ πῶ δὲ γίνομαι πιστευτός

Ἐδῶ θὰ σταθῶ γιὰ λίγο γιὰ νὰ περιγράψω τὸ ἴδιον θέαμα

πού είχαμε τὸ πρῶτον στὴν ἀντεπίθεσιν ὅταν ἔφευγαν οἱ Ἴταλοί. Τώρα ἦταν πιὸ θεαματικὴ ἢ εἰκόνα τὸ πῶς πηδούσανε τοὺς θάμνους καὶ πῶς κατρακυλούσανε στὸν κατήφορο γιὰ νὰ φύγουν μιὰ ὥρα γρηγορότερα δὲν περιγράφεται ὅ,τι καὶ νὰ πῶ δὲν γίνομαι πιστευτὸς, ὅπως καὶ γι' αὐτὰ πού ἀντίκρυσαν ὕστερα ἀπὸ λίγην ὥραν — πού μοῦ φέρανε οἱ στρατιῶτες μου, μαζί μὲ τὸν ὄπλισμόν τῶν φονευθέντων — μάλιστα γιὰ ἕναν ἀπ' αὐτοὺς βρέθηκαν γυναικεῖα ἐσώρουχα (κομπιναιζόν καὶ μιὰ κυλότα ρόζ) καὶ μερικὰ κρεμμύδια, σὲ κάποιον ἄλλο ἕνα κοτόπουλο ἄψητο — γιὰ σκεφθεῖτε τοὺς παληανθρώπους — μᾶς ἔκαμαν μεγάλην ἐντύπωσιν καὶ ὅλο τὸ θράδου σχολιάζαμε τὸ γεγονός αὐτὸ καὶ θγάλαμε τὸ συμπέρασμα ὅτι τὰ πράγματα αὐτὰ ἦταν ἀπὸ τὶς λεηλασίες τῶν σπιτιῶν τοῦ Πωγωνίου.

Ἔρχεται τώρα ἡ νύχτα καὶ οἱ εἰκόνες ἐπαναλαμβάνονται οἱ ἴδιες καὶ μὲ πιὸ ἔντονα χρώματα. Ἀπὸ τὸν δημόσιον δρόμον τῆς Κονίτσης κατεβαίνουν συνεχῶς μοτοσυκλέται καὶ αὐτοκίνητα. Μπορῶ νὰ πῶ πῶς ὅλος ὁ δρόμος Κονίτσης - Μπουραζανίου - Βασιλικοῦ - Καλλιθέας ἦταν φωτισμένος ἀπὸ τὶς φάλαγγες τῶν μηχανοκινήτων. Ἐκτὸς αὐτῶν καὶ κάτω ἀπὸ μᾶς πρὸς τὸ μέρος τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς (στὸν ἀχένα πού εἶναι μεταξὺ Γκραμπάλας καὶ Μεσοβουνίου), βλέπαμε διαρκῶς ν' ἀναβοσθῆνουν διάφορα φωτάκια. Ἀμέσως θγάλαμε τὸ συμπέρασμα ὅτι ἦταν σήματα περιπό-

λων πού συνεννοοῦντο μεταξὺ τῶν.

Ἡ νύχτα μεγάλη καὶ δὲν περνοῦσε γρήγορα, ἡ ἀγωνία μας πάλι μεγάλωνε καὶ ἡ εὐθύνη μου πιὸ μεγάλη καὶ κάθε τόσο γυρνοῦσα ἀπὸ πολυβολεῖο καὶ σκοπιὰ προκειμένου νὰ ἐμψυχώσω τοὺς λεβέντες μου, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἐπαναλαμβάνω, ὅλοι τοὺς ὑπέροχοι — πλὴν ἑνὸς καὶ μόνον — εἶμαι ὑποχρεωμένος γιὰ τὴν ἱστορία ν' ἀναφέρω ὅτι τὸν συνελάβαμε μάλιστα κοιμώμενον καὶ ροχαλίζοντα παρακαλῶ! ἦταν ἀπὸ τὴν περιοχὴν τοῦ χωριοῦ μου δυστυχῶς, ὄνοματι Σ..... καὶ ὁ λοχίας μου εἶπε πῶς θα μας πάρει στὸ λαιμό του, πρέπει νὰ τὸν διώξουμε κλπ. Σταματῶ τὸ περιστάτικόν αὐτὸ διότι εἶναι ἀπὸ τὸ σπάνια· εὐτυχῶς δὲν συνέβη τίποτε καὶ ἔτσι τώρα, ἐκτὸς αὐτοῦ εἶχαμε νὰ ἀντιμετωπίσουμε τὸ κρῦο, τὴν βροχὴ μὲ δύο λόγια οἱ καιρικὲς συνθήκες ἦσαν ἀπαίσιες. Δὲν διστάζω νὰ πῶ πῶς αὐτὲς μᾶς ἀπασχολοῦσαν περισσότερο ἀπὸ τοὺς Ἴταλοὺς πού μέχρι στιγμῆς δὲν τοὺς ὑπολογίζαμε καὶ πολὺ. Ἀπόδειξη εἶναι ὅτι τὴν στιγμὴν αὐτὴν στὸν τομέα πού εἶμαι μὲ τὰ πολυβόλα δὲν ἔχω μπροστά μου κάλυψιν ἀπὸ πεζικὰ τμήματα ὅπως εἶχα πρὶν, τὴν Διμοιρίαν τοῦ Ἀνθυπολοχαγοῦ Θεοδώρου· κάναμε καὶ τὸν ἀκροβολιστὴν καὶ τὸν πολυβολητὴν. Αὐτὰ ἔχει ὁ πόλεμος καὶ εἰδικὰ τὸ ὕψωμα τῆς Γκραμπάλας πού γιὰ νὰ καλυφθεῖ ἔπρεπε νὰ εἶχε δύναμιν δύο Ταγμάτων μὲ δύο λόχους πολυβόλων, ἐπαλαμβάνω καὶ ὄχι ἀπὸ ἕναν λόχον μὲ μιὰ διμοιρία πολυβόλων πού εἴμεθα ἐ-

μείς — δὲν ἀνησυχούμε γιατί συνηθίσαμε κάπως — καὶ μπορῶ νὰ πῶ πῶς οἱ ἐπιτυχίες τῆς προηγουμένης ἡμέρας εἶχαν μεγάλην ἀπήχησιν εἰς τὸ ἠθικὸν ὄλων μας — στρατιωτῶν καὶ ἀξιωματικῶν — καὶ ἔτσι συνεχίζαμε τὴν πολεμικὴν μας ζωὴν ἢ ὁποῖα κάθε ἄλλο εἶχε νὰ μᾶς παρουσιάσει ἐκτὸς ἀπὸ τὰ γνωστὰ: ξενύχτι, κακουχία καὶ τὸ κρῦο καὶ τὸ νερόχιονο· μᾶς ἔχουν κάνει ἀγνώριστους, παρ' ὅλα αὐτὰ ἡ πολεμικὴ μας ζωὴ συνεχίζεται· ξημερώνει πάλιν ὁ Θεὸς τὴν ἡμέρα του.

4.11.1940

Ἡ ἴδια κατάστασις, νομίζω περάσανε 7 ἡμέρες πάνω στὴ Γκραμπάλα. Τὸ κανονίδι συνεχίζεται ἀπὸ πρωΐας μὲ πῖο δυνατὴ ἔντασι νὰ σφυροκοπεῖ τὰ ὑψώματά μας, ἐνῶ στοὺς ἄλλους τομεῖς καὶ κυρίως πρὸς τὸν τομέα τοῦ χωριοῦ Παρακάλαμος - Ραπετίστης, ὅπου ἀπὸ τὴν νύκτα ἀκόμη εἶχαν ἀρχίσει τὰ πολυβόλα καὶ ὄπλοπολυβόλα νὰ κελαῖδουν, χωρὶς νὰ ἔχουν σταματήσει καθόλου, συνεχίζονταν οἱ μάχες, ἀλλὰ παντοῦ ὡς μὲ πληροφοροῦσε τὸ παρατηρητήριον τοῦ πυροβολικοῦ ποὺ ἦταν πάνω ἀπὸ μένα, ὁ ἐχθρὸς ἔσπαγε τὰ μούτρα του, ἐκτὸς αὐτοῦ καὶ ὁ ἴδιος ἔβλεπα αὐτὰ λόγῳ τῆς καλῆς τοποθεσίας τῆς Γκραμπάλας καὶ τῆς θέσεως ποὺ ὑπερασπιζόμενα καὶ μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ τηλεμέτρου ποὺ εἶχα γιὰ τὰ πολυβόλα ἔβλεπα ἢ μᾶλλον εἶχα κάτω ἀπὸ τὰ πόδια μου σχεδὸν ὅλο τὸ μέτωπο καὶ τὸν τομέα ποὺ κατεῖχετο ὑπὸ τῶν Ἴταλῶν μέχρι τῆς διασταυρώσεως τοῦ Δημοσίου

δρόμου Ἰωαννίνων — Κονίτσης — Δελβινακίου (παρὰ τὸ Καλπάκι).

Πολλές φορές δὲ παρακολουθώντας τὰς κινήσεις τῶν Ἰταλῶν, φώναζα καὶ συγχρόνως καθοδηγοῦσα τὸν ἀξιωματικὸν παρατηρητὴν τοῦ πυροβολικοῦ στοὺς στόχους ποὺ ἔβλεπα κι' ἐγὼ καὶ βοηθοῦσα κατὰ κάποιον τρόπον αὐτόν, ὅταν θέβαια μοῦ τὸ ἐπέτρεπε τὸ ἐχθρικὸν πυροβολικόν, τοῦ νὰ ἔχουμε εὐστοχίαν μὲ τὸ πυροβολικόν μας.

**Ἡ καίρια θέσις τῆς Γκραμπάλας.
Βλέπει πρὸς Λεσκοβίκι, Δρυμάδες - Ποδύτοσση, Χάνι Δελβινάκι, Καλαμᾶ, Κούρεντα.**

Πάλι κατὰ τὸ μεσημέρι ἀρχίσε ὁ σφοδρὸς βομβαρδισμὸς μπορῶ νὰ πῶ μετὰ πεποιθήσεως πῶς μᾶς ρίξανε πλέον τῶν 2000 βλημάτων στὴ Γκραμπάλα καὶ Ψηλόρραχην, ἐνῶ στὰ ἄλλα ὑψώματα Ἀσόνιτσας καὶ πρὸς Καλπάκι βάζανε ἀραιά. Ἐχῶ πολλές ἡμέρες νὰ κοιμηθῶ, ὅπως πάντα βρεγμένος καὶ τὸ σπουδαιότερον μέσα στὸ νερὸ ποὺ ὑπῆρχε στὸ ψευτοχαράκωμά μου. Εἶμαι ὑποχρεωμένος καθήμενος στὸν κῶλον τυλιγμένος μὲ τὴν κουβέρτα καὶ τὸ γνωστὸν ἀντίσκηνον, νὰ λαγοκοιμῶμαι τρόπος τοῦ λέγειν. Αὐτὸ μὲ τρόμαζε πάρα πολὺ καὶ ὄχι οἱ ὀβίδες. Ἡ εὐθύνη μὲ κρατοῦσε πάντα ἐν κινήσει τὴν νύκτα καὶ ὅσον ἀφορᾶ τὸ φαγητό, ἓνα κομμάτι κεφαλοτύρι, ποὺ ἀπὸ τὸ πολὺ ἀλάτι μοῦ εἶχανε πληγιάσει τὰ οὐλα τῶν δοντιῶν μου καὶ μὲ συμπλήρω-

μα ένα κομμάτι κουραμάνα τις περισσότερες φορές βρεγμένη από την βροχήν (πτυχής) καθ' όσον θα υπήρχε φόβος να σπάσουμε και κινείνα δόντι, είμαι υποχρεωμένος να σημειώσω πώς καθ' ὄλην τὴν διάρκειαν τῆς μιᾶς βδομάδας, πού βρίσκομαι πότε στους πρόποδες, πότε στην κορυφή τῆς Γκραμπάλας, ἔχω διαβολικὴν ὄρεξιν γιὰ αὐτὸ τὸ φαγητὸ, μόνον ἓνα θράδου μᾶς φέρανε καὶ ρύζι μαγειρεμένο (λαπᾶ) ἦταν σὰν πέτρα, τὸ φάγαμε καὶ μᾶς φάνηκε ὠραῖο σὰν παντεσπάνι, ὅπως λέμε στὴν Ἡπειρο.

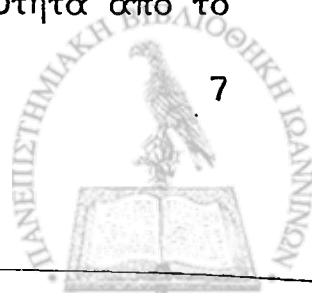
Τὸ ἴδιο θράδου ἀνέθηκα ἐπάνω στὸ παρατηρητήριον ὅπου ἔμαθα μερικὰ εὐχάριστα νέα ὅτι οἱ μακαρονάδες ἀποκρούονται, εἶδα καὶ μερικὰ γνωστὰ πρόσωπα — γύρισα κάπως μὲ καινούργιες παραστάσεις λὲς καὶ εἶχα πάει σὲ κανένα θέατρο ἢ διασκέδαση, μιὰ ἐπίσκεψη στὰ γνωστὰ πολυβολεῖα καὶ μερικὰ συνηθισμένα λόγια μὲ τοὺς στρατιῶτες καὶ πάλι στὸ γιατάκι μου. Καθ' ὄλην τὴν νύκτα τὸ πυροβολικὸ μᾶς ἔβαζε ἀραιὰ κατὰ τῶν ἐχθρικῶν θέσεων καὶ τῶν κινουμένων στόχων ἐπὶ τῶν δημοσίων δρόμων, πάντως ἢ ἴδια εἰκόνα διαρκῆς μετακίνηση τοῦ ἐχθροῦ πρὸς τὸν τομέα μᾶς Καλπακίου - Γκραμπάλας καὶ γενικὰ τοῦ πρὸς Καλαμᾶν τομέως. Φαίνεται πὼς οἱ μακαρονάδες ἐπειδὴ μέχρι στιγμῆς δὲν πετύχανε τίποτε καὶ σύμφωνα μὲ τις προκηρύξεις ὅτι σὲ τρεῖς ἡμέρες θὰ ἦτανε στὰ Ἰωάννινα, πολὺ πιστεύω πὼς θὰ θελήσουν σήμερα ἢ αὐριο νὰ μᾶς ἐπιτεθοῦν καὶ τοῦτο ἐπαναλαμβάνω πὼς οἱ μετακινήσεις του

δὲν σταματήσανε ὅλη τὴ νύκτα καὶ ὁ θόρυθος των βάρων μηχανημάτων μ' ἔκαμε ν' ἀνησυχῶ πάρα πολὺ.

5.11.40

Καὶ ὅπως ἔλεγα ἀπὸ πρὶν, ὅτι ἴσως ἀπόψε νὰ κοιμηθῶ κάπως, ἢ νύχτα ὅμως πέρασε χειρότερη ἀπ' τις ἄλλες καὶ μπορῶ νὰ πῶ ἤμουνα στὸ πόδι, γιὰτι κάτι ὑποπτα πράγματα ἀντιλαμβανόμεθα καὶ ἀκούγαμε πιὸ κάτω ἀπὸ μᾶς στὴν πλαγιά, πού ἦταν θαμνώδης καὶ ἐνῶ βρισκόμεθα στὴν ὑπερέντασι αὐτή, καὶ πρὶν ἀκόμη χαράξει, ἄρχισε τὸ ἐχθρικὸν πυροβολικὸν νὰ βάλλη κατὰ τῶν θέσεων τοῦ Καλπακίου καὶ ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὰ δικά μᾶς ὑψώματα τῆς Ψηλορράχης καὶ Γκραμπάλας καὶ ὅσον ἄρχισε νὰ φέγγει ὁ βομβαρδισμὸς τόσο δυνάμωνε.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἐχθρικὰ ἀεροπλάνα περνοῦσαν ἀνενόχλητα πρὸς τὰ μετόπισθεν καὶ ἄλλα βομβαρδιζάνε τὸ κυρίως Καλπάκι καὶ μιὰ στιγμή ἓνα σιμῆνος ἀπὸ χαμηλὸ ὕψος πολυβολοῦσαν τις θέσεις στὴν Γκραμπάλαν καὶ Ψηλορράχην — φοβερὸ πάλιν οἱ πολυβολισμοὶ τοῦ ἀέρος — καὶ ἐνῶ ἡμεῖς δεχόμεθα τὸν φοβερὸν αὐτὸν βομβαρδισμὸν πυροβολικοῦ καὶ ἀεροπλάνων. Ἐν τῷ μεταξὺ ἀπὸ τὰ ἀριστερὰ βλέπαμε τὸν ἐχθρὸν νὰ ἐπιτίθεται στὴν περιοχὴν τοῦ δημοσίου δρόμου ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ τοῦ Χάνι Καραγκιόζη μὲ μηχανοκίνητα ἄρματα καὶ μοτοσυκλετιστάς. Διὰ πρώτην φοράν ἔβλεπα μαχόμενα τάνκς — καθὼς καὶ μοτοσυκλετιστάς οἱ ὅποιοι κατεβαίνανε μὲ ταχύτητα ἀπὸ τὸ

δρόμο Καλλιθέας και με επίδειξη-τητα άφηναν τις μηχανές στα πα-ρακείμενα ύψωματα και θά-μνους. Έν τῷ μεταξύ και πάλιν τὰ αεροπλάνα τώρα με καθέτους έ-φορήσεις ρίχνανε βόμβες προς την κυρίαν γραμμην αντιστάσεως και ύψωμάτων Βελλᾶς.

Στὸν ἀέρα κυριαρχεῖ ἡ ἐχθρική ἀεροπορία. Στὸ ἔδαφος τὸ πυρο-βοηκὸ μας ἀναδεικνύεται ὁ βα-σιλεὺς τοῦ πεδίου τῆς μάχης.

“Ολες αὐτὲς οἱ πραγματικὲς κα-ταστάσεις και οἱ ανενόχλητοι βομ-βαρδισμοὶ τῆς ἀεροπορίας με εἶχαν έκνευρίσει και τοῦτο γιατί τὰ ύψώ-ματά μας ἦταν σχεδὸν γυμνά έν αν-τιθέσει με τις τοποθεσίες τοῦ Καλ-πακίου, πού εἶχαν ἀρκετὰ ὄχυρά και καλυμμένα ὀρύγματα πού ἔκα-με ὁ Μαυρογιάννης και παρ’ ὄλα αὐτὰ τὰ πολυβόλα τῆς διμοιρίας μας καθὼς και τῶν ἄλλων τμημά-των θάζανε συνεχῶς κατὰ τῶν ἔ-ναντι θέσεων τοῦ ἐχθροῦ και ένῶ ἡ μάχη συνεχίζετο ἐφ’ ὄλου τοῦ Με-τώπου ἡμεῖς παραμένομε στίς θέ-σεις μας ἀποκρούοντες τὰς ἐχθρι-κάς ἐπιθέσεις.

Ἐδῶ, τὴν ἡμέραν αὐτὴν πρέπει νὰ ἀναφερθῶ και σ’ ἕνα προσωπι-κόν μου περιστατικόν. “Ολη αὐτὴ ἡ κατάστασις τῶν 6—7 ἡμερῶν εἶχε ἐπιδράσει και στὸ νευρικόν μου σύ-στημα — ἀγωνία, ταλαιπωρία, μά-χες, ἀϋπνία — και τὸ σπουδαιότε-ρον τὸ συνεχὲς μποῦμ — Κράου —

Φίςς — και τὸ θέαμα τῶν βομβῶν τῶν αεροπλάνων, πού πέφτοντας, γιαλίζανε στὸν ἀέρα και κατερχό-μενα νομίζαμε πὼς θὰ πέφτανε στὸ σημεῖο πού εἴμεθα ἡμεῖς (ένῶ πέ-φτανε εἰς πόστασιν ἀπὸ 100—500 μέ-τρα) με ἔχουν κλονίσει κάπως’ ὄχι ἀπὸ φόβον ἐπαναλαμβάνω, ἀλλὰ μᾶλλον ἀπὸ τις εὐθύνες και τὴν ἀ-καταστασίαν, πού ὑπῆρχε στὸ ἀχα-νὲς ὕψωμα τῆς Γκραμπάλας. Ἐνη-μέρωση τοῦ τί γινότανε στα διπλα-νὰ τμήματα καμία, τηλέφωνον ὀ-πως ἀναφέρω και πιὸ πάνω οὐδέν. Ὁ καθένας μας ἐνεργοῦσε ἀπὸ ἀ-τομικὴν του πρωτοβουλίαν κλπ. και ὅταν μᾶς τὸ ἐπέτρεπε ὁ ἐχθρός. Γι’ αὐτὸ ὅταν ἀντίκρουσα τὰ πρῶτα ἐχ-θρικὰ τάνκς (κι’ αὐτὰ ἀπὸ μακριὰ) ἐπιτιθέμενα κατὰ τῆς κυρίας γραμ-μῆς αντιστάσεως τοῦ Καλπακίου, ξεπροβάλλοντα ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ ἀμπέλια και τὰ δένδρα πού εἶναι ἔναντι και ἐκατέρωθεν τοῦ Δημο-σίου δρόμου, μουγκρίζοντα και θάλ-λοντα κατὰ τῶν θέσεων μας τοῦ κυ-ρίως Καλπακίου, ἔνοιωσα νὰ με πε-ριλούει ἕνας ἰδρώτας και τὰ σαγόν-ια μου νὰ κινοῦνται και νὰ κτυπᾶ-νε κάπως χωρὶς ρυθμό. Και τοῦτο κυρίως ἀπὸ τὸν δαιμονισμένον θό-ρυβον και μούγκρισμα τῶν μηχαν-ῶν των, πού λόγω τοῦ λασπῶδους ἢ μᾶλλον ἐλώδους ἐδάφους πού ὑ-πῆρχε στὸ μέρος ἐκεῖνο ἀπὸ τὰ νε-ρὰ τοῦ Καλαμᾶ και τῶν ἄλλων φυ-σικῶν ἐμποδίων πού εἶχαμε φκιά-σει ἀπὸ τὸ 1939—1940 και χωρὶς νὰ τὰ ἀντιληφθοῦν οἱ μακαρονάδες, γιατί τὰ εἶχαμε σκεπασμένα και καμουφλαρισμένα καταλλήλως.

Ἐπαναλαμβάνω, ἀμέριμοι προσπαθούσανε νὰ προελάσουνε πρὸς τὰ τμήματά μας δέχονται τὸ καταγιγιστικὸν πῦρ πολλῶν πυροβολαρχιῶν μας καὶ ἐν τῇ προσπαθείᾳ των νὰ ἀποφύγουν τὸ εὐστοχον αὐτὸ πῦρ, ἀφ' ἑνὸς καὶ τὸ λασπῶδες μέρος ἀφ' ἑτέρου, ἄρχισαν νὰ γυρίζουν δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ μαρσάροντας τίς μηχανές των δαιμονιωδῶς εἰς μάτην, γιατί ἦταν ἀνίκανα νὰ μετακινηθοῦν λόγω τῆς λάσπης καὶ ἀμέσως μοῦ ἦλθεν στὸ νοῦ μου ὅτι γυρίζανε στὸ μέρος αὐτὸ σὰν μεθυσμένες κόττες πού λέγαμε στὰ Ἰωάννινα. Καὶ γιὰ νὰ μὴ τὰ πολυλογῶ περίπου 10 πυροβολαρχίαι ὄλων τῶν διαμετρημάτων θάζανε μὲ τέτοια εὐστοχία ἀπὸ Καλπάκι μέχρι τ' ἀμπέλια τῶν Δολιανῶν, πού ὅπως εἶδα καὶ θλέπαμε ὄλοι οἱ στρατιῶτες μου, γιὰ νὰ γλιτώσουν τὸ τομάρι τους οἱ Ἰταλοὶ ἀνοίγανε τίς πόρτες καὶ πηδώντας προσπαθούσανε νὰ σωθοῦν τρέχοντας δεξιὰ κι' ἀριστερά...

Ἐπ' αὐτοῦ, δὲν εἶναι καθόλου ὑπερβολὴ νὰ γράψω τὸ ἐξῆς: τὴν ὥραν πού ἕνας Ἰταλὸς πηδοῦσε ἀπὸ τὸ ἄρμα, θλήμα τοῦ πυροβολικοῦ μας ἔσκαγε μπροστά του καὶ τὸν πετοῦσε στὸν ἀέρα κομματιάζοντάς τον, μάλιστα αὐτὸ τὸ θέαμα θλέποντες ἀπὸ τὴν κακοτράχαλη Γκραμπάλα, ἦταν τέτοιος ὁ ἐνθουσιασμός μας πού σχεδὸν ὄλοι οἱ στρατιῶτες θγήκανε ἀπὸ τὰ ψευτο-

χαράκώματά φωνάζοντας: «Ζήτω! Ζήτω!

—Βάρα Κολλιόπουλε!

—Βάρα Λυκαθιέρη!

—Βάρα Φασόη!

—Βάρα Κωστάκη! καὶ ἄλλα ὀνόματα ἀξιωματικῶν πυροβολικοῦ πού εἶχαμε μάθει τὸ χρονικὸ διάστημα πού εἴμαστε στὴ Γκραμπάλα. Μάλιστα, αὐτὸς εἶναι ὁ Ρωμηὸς ἔλεγα μέσα μου. Πέρασε καὶ τὸ δικό μου τρεμούλιασμα τῶν σιαγόνων μου καὶ ὕστερα ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἀπίθανον θέαμα, μαζὺ μὲ τὸ ἄλλο τῶν μοτοσυκλετῶν, πού κατεβαίνανε μὲ μεγάλην ταχύτητα ἀπὸ τὸν δρόμον Καλλιθέας πρὸς Καλπάκι καὶ εἶχανε κι' αὐτοὶ τὴν ἴδια τύχη ἀπὸ τὸ εὐστοχο πῦρ τοῦ πυροβολικοῦ μας, μοῦ θυμίζανε τοὺς βατράχους πού πηδούσανε στὸ νερὸ τῆς λίμνης, ὅταν πηγαίναμε παιδιὰ νὰ τοὺς πιάσουμε πίσω ἀπὸ τὰ θράχια τῆς Κυρὰ - Φροσύνης Ἰωαννίνων. Ἀκριβῶς αὐτὸ μοῦ ἔφερε στὴ μνήμη αὐτὴ ἡ εἰκόνα τῶν ἀνθρώπων τῶν τάνκς καὶ τῶν μοτοσυκλετῶν.

Ὑστερα ἀπ' αὐτά, τίς ἀπογευματινὲς ὥρες ὁ ἐχθρὸς μᾶς ἐπετέθη καὶ πάλιν πρὸς τὸ ὕψωμα Ψηλόραχης καὶ Γκραμπάλας μιὰ καὶ εἶχε σπάσει τὰ μοῦτρα του μὲ τὰ μηχανοκίνητα στὸ Καλπάκι. Πάντως τοὺς καθηλώσαμε πάλι καὶ κυρίως τὰ τμήματα πού ἦσαν ἀριστερὰ μας παρ' ὅλον ὅτι μᾶς εἶχαν μουρλάνει πάλι μὲ τὸ πυροβολικό τους.

(Συνεχίζεται)

ΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΒΑΡΒΑΡΟΤΗΤΕΣ ΣΤΟ ΣΥΡΡΑΚΚΟ

Μετὰ τὴν «ἀναθεματισμένην» Συνθήκην τοῦ Βεροδίνου

(Ἀρχεῖο Μάνθου Οἰκονόμου)

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΠΙΝΔΕΑ

Τὰ κεφαλοχώρια Συρράκο καὶ Καλαρρῦτες ἦταν γνωστὰ ἐπὶ τουρκοκρατίας γιὰ πλούτη καὶ ἀρχοντιά. Τὰ караβάνια τους «ἀλώνιζαν» κάμπους καὶ θουνά. Τὸ κασέρι καὶ τὰ μάλλινα ὑφαντὰ τοῦ Συρράκου ἔφθαναν ὡς τὴν Ἰταλία. Ἦταν δὲ περιζήτητα στὰ Γιάννινα, στὴν Πόλη καὶ στὴ Βιέννη τὰ περίφημα κοσμήματα τῶν καλαρρυτιωτῶν χρυσοχόων. Καὶ στὰ δύο αὐτὰ μεγαλοχώρια ὑπῆρχαν πράκτορες καὶ ξένων τραπεζῶν.

Μὲ τέτοια πλούτη, ἀπὸ παλιά λειτουργοῦσαν ἐκεῖ στοιχειώδη ἑλληνικά σχολεῖα. Ἀλλὰ καὶ σχολαρχεῖα ἀργότερα, ἂν καὶ τὰ δυὸ ἀρχοντοχώρια ἦταν βλαχόφωνα. Ἔτσι οἱ κάτοικοί τους, ἔχοντας πάντοτε ἀκμαῖο ἑλληνικὸ φρόνημα, ξεσηκώθηκαν στὴν ἀνταρσία πού διακήρυξε κι ὠδήγησε σύντομα σὲ ὀδυνηρὴ ἀποτυχία τὸ 1820, ὁ γιὰ τρὸς κί' ἔμπιστος τῆς Αὐλῆς τοῦ Ἀλῆ - πασιᾶ, Ἰωάννης Κωλέττης. Μὲ ἀποτέλεσμα οἱ τουρκαλθανοὶ τοῦ Τεπελενλῆ θεζύρη νὰ λεηλατήσουν καὶ νὰ πυρπολήσουν τὰ δυὸ αὐτὰ βλαχόφωνα προπύργια τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ἡ νεκρανάσταση τοῦ Γένους καὶ καὶ ἡ Μεγάλῃ Ἰδέα τόνωσαν τὸ κλίμα πατριωτισμοῦ καὶ στὴν Ἑλλάδα καὶ στὸν ἀλύτρωτο Ἑλληνισμό. Σὲ τέτοιο δὲ κλίμα διέπρεψαν οἱ Συρρακιῶτες Ἰωαν. Κωλέττης στὴν πολιτικὴ καὶ οἱ ποιητές Γεώργ. Ζαλοκώστας καὶ Κώστας Κρυστάλλης, καθὼς καὶ ὁ Καλαρρυτιώτης ἱστορικὸς Σπυρίδων Λάμπρος.

Ἐνθερμοὶ ἑλληνόβλαχοι οἱ Συρρακιῶτες — ὅπως καὶ οἱ κοντοχωριανοὶ τους Καλαρρυτιῶτες, περ' ἀπ' τὸν Ἀραχθο — ἔστειλαν ἀντιπροσώπους (μαζί τους καὶ ὁ πατέρας τοῦ βουκολικοῦ μας ποιητῆ, ὁ Δημήτρης Κρυστάλλης) νὰ ζητήσουν ἀπὸ τὴν περιοδεύουσα ὀριοθετικὴ ἐπιτροπὴ τὴν προσάρτηση καὶ τοῦ Συρράκου στὸ ποθούμενο ἑλληνικὸ ἔδαφος. Ὅταν δὲ ὁ Ἀπόστολος Μαργαρίτης, ἐπιθεωρητῆς τῶν ρουμανικῶν σχολείων στὰ Βαλκάνια, ζήτησε ἀπὸ τὸν κάπως ξεπεσμένο οἰκονομικὸ τσέλιγγα Κρυστάλλη, νὰ τοῦ δώσει τὸν γιό του Κώστα (νεοσσὸ ἀκόμα ποιητῆ) γιὰ νὰ τὸν πᾶει στὸ Βουκουρέστι, νὰ σπουδάσει δωρεάν καὶ νὰ γίνῃ με-

γάλος άνθρωπος», ὁ θλάχος γερο-
τσέλιγγας τὸν κάρφωσε:

—Οὔτε τὸ σκυλί μου δὲν σοῦ δί-
νω νὰ τὸ πᾶς στὴ Βλαχιά.

Αὐτὰ ἀναλογίστηκα πρόπερσιν
ὅταν ἐπισκέφθηκα τὸ Συρράκο, ἀ-
ἀφοῦ διάβασα μιὰ ἐνδιαφέρουσα
καλαρρυτιώτικη ἀνταπόκριση, τοῦ
περασμένου αἰ., σχετικὴ μὲ κάποιον
Τούρκο ταγματάρχη ποῦ ξυλοκό-
πησε ἄγρια, θρίζοντάς τον χυδαῖα,
ἕναν πρόκριτο συρρακιώτη. Θᾶλε-
γε κανεῖς ὅτι ἐντείνονταν καὶ διαι-
ωνίζονταν ἡ ἐκδικητικὴ μανία τῶν
Τούρκων κατὰ τοῦ Συρράκου, ὡς
ἀνέσπερης ἐστίας τοῦ ἑλληνισμοῦ.

Ἡ ἀνταπόκριση ἐκείνη θρέθηκε
στὴ «Φωνὴ τῆς Ἡπείρου», τῆς 30
᾽Οκτωβρίου 1892.

ΕΚ ΚΑΛΑΡΡΥΤΩΝ

20 ᾽Οκτωβρίου 1892

(Ἰδιαιτέρα ἀνταπόκρισις
τῆς «Φωνῆς τῆς Ἡπείρου»)

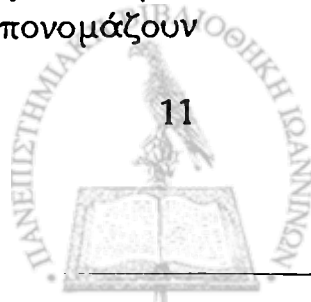
Ἄφορητον πλέον κατάστασιν πα-
ρουσιάζουσι διὰ τῶν γιαννιτσαρι-
σμῶν τὰ ὄργανα τῶν ὀθωμανικῶν
ἀρχῶν καὶ ἰδίᾳ οἱ εἰσπράκτορες
τῶν βασιλικῶν δοσιμάτων εἰς τοὺς
ἀπέναντι ὑποδούλους ἀδελφούς
μας, τῶν δεινοπαθημάτων τῶν ὀ-
ποιῶν μᾶς ἔθεσε θεατὰς πρὸς τι-
μωρίαν, ἀφοῦ μᾶς ἐχώρησεν, ἡ ἀ-
ναθεματισμένη Συνθήκη τοῦ Βερο-
λίνου μὲ τὰ ἀλλόκοτα καὶ ἀθλιέ-
στατα σύνορά της. Ὁθωμανὸς μπί-
μπασις (ταγματάρχης) μὲ στρατὸν
ἀπεστάλη ἐξ Ἰωαννίνων εἰς τὰ ἐπὶ
τοῦ τουρκικοῦ ἐδάφους χωρία τοῦ
Πίνδου, ἵνα εἰσπράξῃ παρὰ τῶν

πτωχῶν κατοίκων τοὺς φόρους,
τοὺς ὁποίους ἔχουν πολλαπλασια-
ᾶσει ποικιλοτρόπως καὶ ἡ καθυ-
στέρησις τῶν ὑπηκόων, ἔνεκα πα-
ρελθουσῶν ἀθλίων καὶ ἀφορήτων
ἐποχῶν, καὶ ἡ Κυβέρνησις αὐτῆ.

Οἱ εἰσπράκτορες τῶν φόρων ἔ-
χουσιν αὐστηρὰν λάθει διαταγὴν
παρὰ τῆς Διοικήσεως νὰ μὴ μετα-
χειρισθῶσιν οὐδεμίαν ὑπερβολικὴν
βίαν ἐπὶ τῶν ὑπηκόων. Ὁμολογεῖ-
ται δὲ ὅτι ὁ εἰς τὸν Πίνδον ἀποστα-
λεῖς καὶ εἰς Γότισταν στήσας τὸ
κέντρον τοῦ μπίμπασις, ἐκ Κρήτης
καταγόμενος, ὄχι μόνον φυλάττει
κατὰ γράμμα τὴν διαταγὴν ταύτην
τῶν ἀνωτέρων του, ἀλλὰ καὶ αὐ-
τοπροαιρέτως οὐδέποτε ἔδειξεν αὐ-
θάδη πιεστικὴν διαγωγὴν ἀνὰ τὰ
χωρία ἅτινα περιέρχεται. Δὲν τὸν
ἐμιμήθησαν ὅμως καθόλου οἱ ὑπα-
ξιωματικοὶ τοῦ Ἰωννίται καὶ οἱ ἄλ-
θανοὶ γιουζμπασίδες καὶ μουλιαζί-
μιδες ἐκ τῆς χωροφυλακῆς, οἵτινες
καταπατῶντες καὶ καθυβρίζοντες
καὶ τὴν ἰδικὴν του καὶ τῆς Διοική-
σεως τὴν διαταγὴν, δὲν ἀφήκαν βί-
αιον καὶ τυρανικὸν μέτρον, τὸ ὀ-
ποῖον νὰ μὴ ἐφήρμοσαν εἰς τὰ χω-
ρία, ὅπου ἀπεστέλλονταν μετ' ἀπο-
σπασμάτων. Θέλω σᾶς περιγράψῃ
ἐνταῦθα τί εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου
ἡμέραν τινὰ τοῦ παρελθόντος 8θρί-
ου ἐν τῷ μέσῳ τῆς τοῦ ἀπέναντι
Συρράκου ἀγορᾶς.

ΓΡΟΣΙΑ ΘΕΛΕΙ Ο ΣΟΥΛΤΑΝΟΣ,
ΨΥΧΕΣ ΔΕΝ ΠΑΙΡΝΕΙ!

Ἐὸ ἀποσπασματάρχης Ἀλιάγας
Δεσπότης, τὸν ὁποῖον ἐπονομάζουσαν

οὕτω διότι ἐδίδετο ποτὲ συνήθως ὡς σωματοφύλαξ τῶν Μητροπολιτῶν κατὰ τὰς περιόδους των, φθάσας τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἰς τὸ μεσοχώρι τοῦ Συρράκου, πρὶν ἀφιππεύσῃ ἔκραξε λυσσωδῶς:

—«Γρόσια! γρόσια! νὰ μοῦ φέρετε τώρα!»

Εἰς τῶν προκρίτων μεταξὺ πολλῶν ἄλλων παρευρεθῆς ἐκεῖ, προβάς τὸν ὑπεδέχθη φιλοφρονέστατα, προσθέσας εἰς τὸ σύνθημα «καλῶς ὦρισες», ὅτι θὰ συνάξουν γρόσια καὶ θὰ δόσουν, γρόσια ζητεῖ κι' ὁ βασιλιάς, ψυχαῖς δὲν παίρνει! Τότε ὁ φοβερός Ἀλιάγας ἐξαφθῆς,— ἦτο δὲ, σημειώσατε, ἐν ἐλλεινῇ καταστάσει ὁ ἄνθρωπος τοῦ Σουλτάνου, ἔνεκα τῆς ὑπερβολικῆς ζέσσης ἣν διῆλθε καθ' ὁδὸν καὶ ἔνεκα τῆς κτηνώδους μέθης του ἐκ τῆς ρακῆς — ἐσήκωσε τὸ ὄπλον του νὰ κτυπήσῃ τὸν πρόκριτον. Οὗτος ὅμως τὸν ἠμπόδισε, καταβιάσας τὴν χεῖρα τοῦ Ἀλιάγα τὴν ἐγείρασαν τὸ ὄπλον. Συγχρόνως ὅμως ὁ Ἀλιάγας ἀπέσυρε μὲ τὴν ἄλλην χεῖρα τὴν κάμαν ἀπὸ τὴν ζώνην του καὶ ὑψώσας αὐτὴν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ προκρίτου τὸν ἐκτύπα κατακεφαλιῆς μὲ τὸν γρόνθον, ὅστις ἐχούφτιαζε τὴν λαβὴν τῆς μαχαίρας, ὑβρίζων συνάμα αὐθαδέστατα θρησκείαν, νόμον κλπ. Ὁ δαρμός αὐτὸς διήρκεσεν ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν περίπου, χωρὶς νὰ τολμήσῃ οὐδεὶς ἐκ τῶν παρευρισκομένων νὰ εἴπῃ οὔτε μισὸν λόγον τοῦ μαινομένου ἀποσπασματάρχου, διότι θὰ ὑφίστατο καὶ αὐτὸς τὰ ἴδια».

Ἡ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ «ΤΑ ΙΩΑΝΝΙΝΑ»

Στὸ ἴδιο φύλλο τῆς «Φωνῆς τῆς Ἡπείρου» βρήκαμε καὶ τὴν τακτικὴν ἑβδομαδιαία γιαννιτώτικη ἀνταπόκριση, πού λήγει μὲ τὴν ἐξῆς ἀναφορά:

«Ὡς γνωρίζετε, ἐνταῦθα ἐκδίδονται κατὰ Δευτέραν τὰ «Ἰωάννινα», ἐφημερίς νομαρχιακὴ ἢ τοῦ βιλαετίου τιτλοφορουμένη, γεγραμμένη ἐξ ἑνὸς μέρους ἑλληνιστὶ καὶ ἐκ τοῦ ἑτέρου τουρκιστὶ. Κυρίως ἡ ἐφημερίς αὕτη γεμίζει τὰς 10 στήλας τῆς μὲ διαφόρους δικαστικὰς ἀποφάσεις τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τῆς πρωτεύουσας τῆς Ἡπείρου. Ἐνίοτε δὲ δημοσιεύει καὶ καμμίαν εἶδησιν. Ἀλλὰ διὰ νὰ ἴδητε πῶς δημοσιεύονται ἐν αὐτῇ αἱ εἰδήσεις, σὰς ἀντιγράφομεν χάριν περιεργείας ὀλοκληρον τὴν περικοπὴν, τὴν ὁποίαν περιελάμβανεν εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 1220 φύλλον αὐτῆς περὶ τοῦ Τσιγαρίδα. Ἀναγνώσατε λοιπὸν καὶ μὴ γελάτε, ἂν θέλετε:

«Πληροφορούμεθα ὅτι εἰς θέσιν Παλαιοκελλάριον εὑρισκομένην ἐπὶ τῆς ὀροθετικῆς γραμμῆς Λαρίσης ἐφονεύθη ὁ διαβόητος ἀρχιληστής Τσικαρδῆς καὶ συνελήφθησαν τετραυματισμένοι καὶ τρεῖς αὐτοῦ ὄπαδοι παρὰ τῶν πρὸς καταδίωξιν τῆς ληστείας ἑλληνικῶν ἀποσπασμάτων. Μανθάνομεν ὅτι ἡ κεφαλὴ τοῦ φονευθέντος ἀρχιληστοῦ Τσικαρδῆ κομισθεῖσα εἰς Ἄρταν (ἐκ Λαρίσης!) ἐξετέθη εἰς τὴν θέαν τοῦ κοινου».

ΜΝΗΜΗ ΜΟΔΕΣΤΟΥ ΠΕΡΤΣΑΛΗ

ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΛΑΤΑΡΗ

Είναι ιδιαίτερη ή χαρά που συγκαταλέγεται στο συνεργατικό δυναμικό της Έπιχειρείας ο Γιώργος Πλατάρης. Έκπαιδευτικός, καλλιτέχνης - άγιογράφος, συγγραφέας - μελετητής έχει χαρίσει στην ιστορική και λαογραφική έρευνα του τόπου μας αξιόλογα κομμάτια, εγκατεσπαρμένα σε περιοδικά και εφημερίδες με θέματα του λαϊκού βίου, λαϊκής τέχνης και ξυλογλυπτικής καθώς και αίσθητικά σημειώματα.

Πέραν αυτών ο Γιώργος Πλατάρης εμπλούτισε την Ήπειρωτική Βιβλιογραφία με δύο θαυράσματα και για το περιεχόμενο και την αρχαιολογική τους εμφάνιση — βυζαντινή γραφή με φόντο ήπειρωτικά στοιχεία — βιβλία. Το πρώτο με τίτλο «Το σημειωματάρι ενός Μετσόβιτη» Αθήνα 1972 σ. 320 και το δεύτερο «Κώδικας Χώρας Μετσόβου των ετών 1708—1907. Δι' εξόδου και δια χειρός ελαχίστου και άμαθους τινός Μετσόβιτου Γεωργίου μὲν τοῦνομα πλατάρη δὲ τοῦπίλγρη». Το δεύτερο αυτό βιβλίο του «άμαθους» Πλατάρη πήρε και βραβείο της Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν!

Ἐλπίζομε θάσιμα ὅτι τῆ γερωνική συνθροπότητα τοῦ Περιοδικοῦ τῆς Ἐπιχειρείας θά φαιδρύνουν και θά ὁμορφύνουν τὰ διακοσμνητικά τοῦ Γιώργου Πλατάρη.

α.χ.μ.

Σεβασμιώτατε Ἀγιε Τρίκης και Σταγῶν κ. Ἀλέξιε, ἔκπρόσωπε τοῦ

Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν και πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφείμ, κύριε Δήμαρχε, εὔσεβεῖς και ἀγαπητοί μου συμπατριῶτες.

Ὅσο θά περνάει ὁ καιρός, τόσο θά ὑψώνεται στο βάθος τοῦ χρόνου τὸ μεγαλεῖο τῶν ἀξίων και μεγάλων μορφῶν.

Γιατί ἐνῶ ὅλοι σ' αὐτὸν τὸν πανδαμάτορα χρόνο ὑποκύπτουν και χάνουν τὴν αἴγλη και τὴ λαμπρότητα τους, οἱ ἐπιφανεῖς ἄνδρες σώζονται.

Ἄλλωστε τὸ πάνδημο ἀρχιερατικό μνημόσυνο ποῦ ἐπιτελοῦμε σήμερα ὕστερα ἀπὸ 34 ὀλόκληρα χρόνια ἀπὸ τότε ποῦ τὸ Μέτσοβο ἔχασε τὸ Μόδεστο δὲν εἶναι μιὰ ἀπόδειξη;

Ἡ προτομή ποῦ τοῦ ἔστησαν οἱ συμπατριῶτες τοῦ 1975 δὲν εἶναι μιὰ παραπάνω ἐπιβεβαίωση και πόθος, ὥστε νὰ μείνει για πάντα ἡ μορφή του νὰ τὴ βλέπουν τὰ παιδιά μας, τὰ θλαστάρια τοῦ Μετσόβου και νὰ τὴ γνωρίσουν κι ὅσοι θά ῥθοῦνε αὔριο;

Πάντοτε, ἀλλὰ ιδιαίτερα σήμερα, ἡ ψυχὴ τοῦ αἰοδίμου Μόδεστου φτερουγίζει σὲ τοῦτον τὸν πάνσεπτο ναό, ὅπου αὐτὸς για χρόνια πολλὰ ἦταν τὸ καύχημα και τὸ ἀγλάισμά του.

Σήμερα φτεροχαϊδεύεται ἡ ψυχὴ του μὲ τὸ χωριό του, ἀνταμώνεται

μ' ὄλα τ' ἄλησμόνητα πού ἔζησε, χάρηκε, ἔψαλε, ἀγάπησε, πόνεσε κι ἔκλαψε στήν κοινή βιωματική ἀνθρώπινη πορεία καί μοίρα.

Ἄπό τοῦτο τὸ πινδαϊκὸ φῶς πού συνθέτει τὴ θουνίσια μας ἀτμόσφαιρα φιλτραρισμένη στήν ἀπεραντοσύνη τῶν δασῶν καί τῶν χιονιῶν καί τίς ἀμέτρητες ἄλλες ὀμορφάδες τοῦ Μετσόβου, μὰ καί τίς πατρογονικές καταβολές ἔλαβε τὸ θεῖο δῶρο τῆς ἐπίγειας ζωῆς στὰ 1889 ἀπὸ γονεῖς εὐσεβεῖς κι ἐνάρετους, ἀλλὰ φτωχοῦς, γι' αὐτὸ καί δὲν γνώρισε τὴν εὐκόλη ζωὴ τῆς γλιδῆς καί τῆς ραστώνης.

Τὰ πρῶτα γράμματα τὰ ἔμαθε ἐδῶ στὰ περίφημα τότε σχολεῖα τοῦ Μετσόβου κι ἀργότερα γιὰ τίς γυμνασιακές του σπουδές πῆγε στὴ Ζωσιμαία σχολὴ τῶν Γιαννίνων ἀπ' ὅπου ἀποφοίτησε τὸ 1906. Μὲ τὴν προστασία τοῦ θεοῦ του Βενέδικτου Βοῖλα, πατριαρχικοῦ Ἐξαρχοῦ τότε στὸ Μέτσοβο καί ὕστερα ἀπὸ κατατακτήριες ἐξετάσεις μπῆκε τὴν ἴδια χρονιά στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης. Πρὶν ἀποφοιτήσει, πέθανε ὁ προστάτης του ἱερομόναχος, κι ἀναγκάζεται γιὰ νὰ τελιώσει τίς σπουδές του νὰ δανειστεῖ χρήματα ἀπὸ τὴν Κοινότητα Μετσόβου.

Στὴ Χάλκη συμμαθήτευσε μὲ τὸν μεγιστάννα τῆς Ὁρθοδοξίας μας τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη αἰόδιμο Ἄθηναγόρα τὸν Α'. Ἀνάμεσα στοὺς δύο ἄντρες ἀναπτύχθηκε ἀμοιβαία ἐκτίμηση καί φιλία σὲ βαθμὸ ζηλευτῆς εὐλικρίνειας, πού πολλές φορές στήν ἐπικοινωνία τους ν' ἀναπολοῦν

μὲ νοσταλγία ἐκεῖνα «τὰ ἔτη τῆς κοινῆς φοιτήσεώς» τους.

Στὸν Μόδεστο Πέρτσαλη ἀνάθεσε ἡ Σχολὴ τῆς Χάλκης νὰ ἐκφωνήσει τὸν ἀποχαιρετιστήριό λόγο στὸ ναὸ τῆς Ἁγίας Τριάδας στίς 4 Ἰουλίου 1910 κατὰ τὴν ἐπίδοση τῶν διπλωμάτων στοὺς ἀπόφοιτους ἀπὸ τὸν Πατριάρχη Ἰωακείμ τὸν Γ' τὸν Κρυσσοβίτη. Μετὰ τὴν ἀποφοίτησή του ἀπὸ τὴ Χάλκη, ὅπου διακρίθηκε στὰ θεολογικά καί στὴ ρητορική, ἐργάστηκε σὰν δάσκαλος καί ἱεροκήρυκας στὸ Μέτσοβο μέχρι τὸ 1913 γιὰ νὰ ξεπληρώσει τὸ δάνειο σπουδῶν του ἀπὸ τὴν Κοινότητα.

Ἀργότερα διορίστηκε στὰ Λέλοβα, μέχρι τὸ 1915, στήν Πάργα γιὰ λίγο διάστημα, μετὰ στήν Ἄρτα ὅπου δίδασκε καί στήν ἐκεῖ ἱερατικὴ σχολή. Ἄπὸ τὸ 1917 μέχρι τὸ 1919 τὸν θρίσκουμε στήν Ἀμφιλοχία. Ἄπὸ τὸ 1919 μέχρι τὸ 1925 στήν Καλαμπάκα, κι ἀπὸ τὸ 1925 ὡς τὴν ἡμέρα τοῦ τραγικοῦ του θανάτου στὸ ἀγαπημένο του Μέτσοβο.

Στὴν μακρὰ πορεία τῆς ἐν Μετσόβῳ διακονίας του, πολλές φορές εἶχε ἀποκρούσει δελεαστικές προτάσεις γιὰ ἐπισκοπικούς θρόνους καί μεγαλεῖα κι ἀπὸ τὸν τότε Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη Ἄθηναγόρα κι ἀπὸ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Ἄθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος Σπυρίδωνα Βλάχο, ὅπως βλέπουμε στήν ἀλληλογραφία τους. Φορτικὰ ἐπιμένει σὲ μιὰ ἐπιστολή του ἀπὸ τὸ 1927 ὁ αἰόδιμος Σπυρίδωνας καί γράφει στὸ Μόδεστο:

«Διὰ μίαν ἀκόμη φοράν σοῦ γράφω ὅτι στὸ Μέτσοβον χάνεσαι καί

λησμονεῖσαι· ἂν θέλης ἄκουσόν μου...».

Ἄλλὰ ὁ Μόδεστος δὲν ἄκουγε κανένα ὅταν τοῦ ἔλεγε νὰ ἐγκαταλείψει τὸ χῶμα τῶν προγόνων του.

Ἔμεινε δάσκαλος, σχολάρχης, Γυμνασιάρχης, κοντὰ στὴ νελαῖα τοῦ τόπου του, γιατί ἔβλεπε στὸν Γενέθλιο τόπο μιὰ παιδευτικὴ δύναμη ἀναντικατάστατη γιὰ τὴν ὁλοκλήρωση τῆς ἀνθρώπινης προσωπικότητας.

Ἔμεινε καὶ κληρικός, ἀλλὰ ἐκεῖνου τοῦ ιδιόρρυθμου ἐκκλησιαστικοῦ κλίματος τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριαρχείου, μπολιασμένος μὲ τὴ μεγάλη παράδοση τῆς ἱστορικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης, πού χάρισε στὴν «καθ' ἡμᾶς» ἀνατολὴ φωτισμένους ἱεράρχες κι ἐμπνευσμένους ἐθνάρχες ὀπλισμένους μὲ τὴν ἱερά, ἀλλὰ καὶ τὴ θύραθεν παιδεῖα.

Ἄφησε τὰ μεγάλα ἀξιώματα, τὰ φῶτα τῶν προβολέων καὶ τῆς δημοσιότητας, πού συχνὰ τυφλώνουν τὸ νοῦ κι ἀμβλύνουν τὶς συνειδήσεις. Προτίμησε νὰ ὑπηρετήσῃ μὲ ἀφοσίωση κι αὐτοθυσία τὸ χωριό, του, ὅπου θὰ τὸν βροῦμε παντοῦ μπροστάρη σὲ κάθε ἐθνικὴ, πνευματικὴ καὶ πολιτιστικὴ ἐξόρμηση.

Πρὶν ἀρχίσει ὁ πόλεμος εἶχε μεριμνήσει γιὰ τὴν ἀπόκρυψη καὶ διασφάλιση ὄλων τῶν λειτουργικῶν ἐκκλησιαστικῶν σκευῶν καὶ κειμηλίων, πού εἶχαν ἀφιερῶσει στοὺς ναοὺς μας οἱ μεγάλοι μας εὐεργέτες. Ὁλόχρυσά καὶ διαμαντοστόλιστὰ εὐαγγέλια, ἀγιοπότηρα, σταυροὺς, ἄμφια, ὅλα σπάνια ἔργα ἐκκλησιαστικῆς τέχνης κι ἀμύθητης ἀξίας.

Τὰ τοποθέτησε ὅλα μέσα σ' ἓνα μεγάλο πιθάρι καὶ μὲ τὴ βοήθεια μόνον τοῦ νεοκώρου Στέργιου Τσίμπα τὰ παράχωσε στὸ νάρθηκα τούτης τῆς ἐκκλησίας.¹

Σήμερα σὲ καλοφτιαγμένη προθήκη, στὸ ἀριστερὸ κλίτος κοσμοῦν τὸν περικαλλῆ αὐτὸν καθεδρικό μας ναό, ἀλλὰ οὔτε μιὰ ἐπιγραφή δὲν ὑπάρχει γι' αὐτὸν πού τὰ διέσωσε καὶ καμαρώνουμε ἐμεῖς σήμερα. Ἄλλὰ οἱ λαϊκὲς μάζες δὲν ἐννοοῦν πάντοτε τί ἀκριβῶς σημαίνουν οἱ ἔννοιες σωσμός καὶ χαλασμός.

Μὰ κι ἐμεῖς ἀπ' τὸ λαὸ δὲν ζητᾶμε τίποτε. Ἄπο ἄλλους ζητᾶμε... σεβασμὸ στὴν ἱστορικὴ πραγματικότητα, ἀφοῦ δεχόμαστε, πῶς «τὸ φυλάξει τ' ἀγαθὰ χαλεπώτερον ἐστὶ τοῦ κτήσασθαι», κι ἀφοῦ ἀκόμη ζοῦν οἱ αὐτόπτες μάρτυρες.

Αὐτόκλητος ξεναγὸς ὁ Μόδεστος γιὰ τοὺς ντόπιους καὶ ξένους περιηγητὲς κι ἐκδρομεῖς, πού φτάνανε στὸ Μέτσοβο, ἀλλὰ καὶ πολύτιμος βοηθὸς καὶ συνεργάτης γιὰ τοὺς σοβαροὺς ἐρευνητὲς καὶ μελετητὲς ὅπως ὁ Μ. Γαλανός, ὁ Α. Κεραμόπουλος, ὁ Γ. Μόδης, ἡ Α. Μεταξᾶ καὶ ἡ Α. Χατζημιχάλη, ἡ ὁποία σὲ μιὰ ἐπιστολὴ τῆς στὸ Μόδεστο τὸ 1940 γράφει:

«Λίγοι στὴν Ἑλλάδα, ἐλάχιστοι, μετρημένοι στὰ δάχτυλα, νιώθουν καὶ δείχνουν τόση στοργὴ καὶ ἀγάπη στὸν τόπο τους. Τὸ παράδειγμά σας εἶναι τόσο σπάνιο, τόσο μοναδικὸ στὴ σημερινὴ ἐποχὴ...».

1. Τοῦ κληδρ. Ναοῦ Ἁγ. Παρασκευῆς.

Είναι δυνατόν να ξεχάσουμε τους άγῶνες του για την επανασύσταση της ιστορικής Πατριαρχικής Ἐξαρχίας Μετσόβου και τις προσπάθειές του τις ἐναγώνιες να μείνει ἀνοιχτό τὸ Ἡμιγυμνάσιο και να λειτουργεῖ, ἐνῶ σπουδαιοφανεῖς, ἀλλὰ κούφιοι συμπατριῶτες του ἀπὸ τὴν Ἀθήνα τοῦ λέγανε: «Τί να τὸ κάνει τὸ Ἡμιγυμνάσιο τὸ Μέτσοβο»;

Και ὁ Μόδεστος γεμᾶτος αὐτοπεποίθηση ἀπαντοῦσε: ὅποιος ἀνοίγει ἕνα σχολεῖο κλείνει μιὰ φυλακή.

Ὁ ἀείμνηστος Δημήτριος Μέρανος, ὁ εὐπαίδευτος και ἀμερόληπτος χρονικογράφος τοῦ Μετσόβου ἔχει καταγράψει πολλὰ και για τὴ δράση τοῦ ἐμπνευσμένου κληρικοῦ μας στὸν πόλεμο τοῦ 1912—13, ὅπου τὸν βλέπουμε στὶς 30 Ἰουνίου 1913 να σχηματίζει ἐθελοντικὸ σῶμα και να ξεκινᾷ με τοὺς Μετσοβίτες συμπολεμιστές, σηματοφόρος αὐτὸς με «τὸ τραγούδι τοῦ ραγιαῖ» και κατεύθυνση για τὸ ἑλληνοβουλγαρικὸ μέτωπο τῆς Μακεδονίας. (Τὸ Σημειωματᾶρι ἐνὸς Μετσοβίτη, 1871—1943, Ἀθήνα 1972).

Πέρασε ἡ περίοδος τοῦ μεσοπολέμου και τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς, και θρῆσκόμεστε στὴ μεγάλη λαίλαπα τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Στὶς 17 Ὀκτωβρίου 1943 ἀπὸ τὸ καμπαναριὸ αὐτὸ τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς μᾶς εἰδοποιεῖ με χωνὶ ἡ πολιτικὴ διοίκηση τοῦ ΕΑΜ ὅτι οἱ Γερμανοὶ ὀδεύουν για κατάληψη τοῦ Μετσόβου. Ἦδη ἡ Γότσιασα, τὸ Δεμάτι, ἡ Πέτρα και τὸ Περιστέρι ἔχουν παραδοθεῖ στὶς

φλόγες. Κι' ἐπειδὴ τὸ ΕΑΜ δὲν εἶχε τὰ μέσα ν' ἀναλάβει τὴν ἐνοπλὴ ὑπεράσπιση τοῦ Μετσόβου, συναντοῦσε στὴν ἀνὰ τὰ γύρω βουνὰ καταφυγὴ και διάσωσή μας. Θυμᾶστε τὸν ξεσηκωμὸ μας τότε πού ὄλοι τὸ ἐγκαταλείψαμε τὸ Μέτσοβο; Ὁ Μόδεστος ἔμεινε να τὸ ὑπερασπῖσει και να τὸ γλυτώσει ἀπὸ τις φλόγες και τὸ χαλασμό. Βρῆκε και μερικοὺς γέροντες τοὺς ἐμψυχώνει τοὺς ὀργανώνει και προβαίνει περιστοιχούμενος ἀπὸ σεβαστὲς λευκάζουσες κεφαλές με τὸ βαρὺ φορτίο τοῦ Μετσόβου στοὺς ὤμους του για ὑποδοχὴ τῶν Γερμανῶν κατακτητῶν, οἱ ὅποιοι ἐχολώθησαν σφόδρα ὅταν ἀντίκρυσαν ἕνα Μέτσοβο ἄδειο κι ἔρημο. Ὑπέθεσαν, ὅτι ὄλοι οἱ ἀπόντες κάτοικοὶ του ἦσαν παρτιζάνοι κι ἐτοιμάζονται να κάψουν τὸ χωριό. Ἦδη στὴ θέση «Πάντια Μάρε» τῆς Ἀγίας Τριάδας εἶχαν δοκιμαστῆ και οἱ μηχανές ἐμπρησμοῦ.

Μαθηδικὸς και διορατικὸς διπλωμάτης ὁ Μόδεστος κατορθώνει και βγάζει ἀπὸ τὸ νοῦ τὸ σχέδιο για χαλασμό και τις πρῶτες ἐκτιμήσεις τοῦ Γερμανοῦ στρατιωτικοῦ διοικητῆ και τὸν πείθει πῶς, οἱ κάτοικοι ὅταν εἶδαν τοὺς καπνοὺς τῶν καιομένων χωριῶν φοβήθηκαν και τράπηκαν στὰ βουνὰ, και ὅτι με εὐθύνη του μέσα σὲ 24 ὥρες ὁ πληθυσμὸς θὰ ἐπιστρέψει στὸ Μέτσοβο.

Ἄλλοι εἶχαν κρυφτεῖ στὸ Μαυροβούνι, ἄλλοι στὸ Ζυγό, ὁ ὀμιλῶν παιδάκι 9 χρόνων τότε με τὴν οἰκογένειά του στὴ Ρόνα σέρνοντας και μιὰ κατσίκα. Ὄποτε τὸ ἀπομεσή-

μερο τῆς 19 Ὀκτωβρίου 1943 ἀκούσαμε νὰ καταχτυποῦν οἱ καμπάνες ὄλων τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Μετσόβου σὰν τρελές καὶ δὲν ξαίραμε τί νὰ ὑποθέσουμε. Σὰν ἀστραπὴ διαδόθηκαν οἱ φῆμες οἱ φουντωμένες ἀπὸ τὸ φόβο γιὰ νέα δεινοπαθήματα.

Σὲ λίγο κατέφτασαν μαντατοφόροι καὶ μᾶς καλοῦσαν νὰ γυρίσουμε στὸ χωριὸ καὶ στὰ σπίτια μας. Στὴ Ρόνα ἦλθε ὁ μακαρίτης Κώστας Κατσιώρας.

Κι ἔβλεπες ἀπὸ κάθε δασόρεμα κι ἀχούνη νὰ θγαίνουν ἄνθρωποι μὲ μιὰ γλυκιὰ ἀνησυχία στὶς γωνιές τῶν ματιῶν καὶ τῶν χειλιῶν, ἐνῶ ἀπ' τὰ στόματα ὄλων ἀκουγόταν ἡ φράση: «NA SCAPA MODISTLU», δηλαδή μᾶς γλύτωσε ὁ Μόδεστος.

Γι' αὐτὸ του τὸ κατόρθωμα, ὅπως καὶ γιὰ τόσα ἄλλα ποτὲ του δὲν εἶχε μιλήσει, γιὰτὶ ἡ κάθε του ἐνέργεια ξεκινούσε ἀπὸ τὴν ἐπίγνωση τοῦ ἀληθινοῦ ἡγέτη μπροστὰ στὸ χρέος καὶ φωτιζόταν ἀπὸ τὸ μυστικὸ φῶς τῆς αὐταπάρνησης, ποὺ καίει στὶς καρδιές ὄλων τῶν μεγάλων.

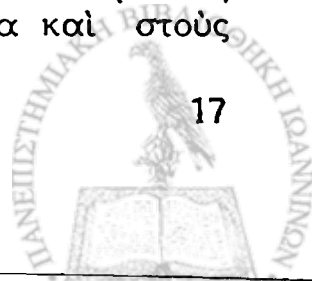
Ἄλλὰ μήπως μίλησε ὅταν ἔβγαλε ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ ἐκτελεστικοῦ Γερμανικοῦ ἀπουπάσματος τὸν Γιάννη τὸν Πανάγιο (SHKOADRA) καὶ τὸν Τριαντάφυλλο Γ. Ντασιούλα; Ζοῦν οἱ ἀπόγονοι καὶ οἱ συγγενεῖς τους καὶ ρωτεῖστε τους νὰ μάθετε ποιὸς τους ἔσωσε τὴ ζωὴ τους.

Σὰν κινηματογραφικὴ ταινία περνοῦν αὐτὴ τὴ στιγμή ἀπὸ μπροστὰ μας τὰ τρομακτικὰ πολεμικὰ γεγονότα τοῦ Β' Παγκοσμίου πολέμου μὲ τοὺς βομβαρδισμούς, τὴν κατάρ-

ρευση, τὶς καταλήψεις, τὶς ὁμαδικές ἐκτελέσεις στὸ Ζυγὸ καὶ στὶς Πολιτισίες, τὴ φονικὴ σύγκρουση στὸ Δρίσκο, τὴν πείνα, τὸν ἐμφύλιο σπαραγμὸ... καὶ τί νὰ πρωτοαναφέρει κανένας.

Ὁ Μόδεστος ἔδωσε παντοῦ τὸ παρόν. Πάντοτε ἔκαμε τὸ χρέος του καὶ μὲ παρρησία ἀνυποχώρητη ζητοῦσε προστασία καὶ περίθαλψη τῶν τραυματιῶν, ἀλλὰ καὶ σεβασμὸ στὰ ἀπαράγραπτα ἱερὰ ἐντάφια θέσιμα γιὰ τοὺς ἀνεπίτρεπτα καὶ ἐπὶ πολλές — δυστυχῶς — μέρες ἄθαφτους νεκρούς, κι ἔσωσε ἔτσι τὸ πρόσωπο καὶ τὴν τιμὴ τοῦ ἀνθρώπου, τὴν τιμὴ τοῦ ράσου καὶ τοῦ Μετσόβου. Δὲν πῆρε καμιᾶς πολιτικῆς παράταξης τὸ μέρος. Ὑπηρετοῦσε ἀθόρυβα τὸν ἐνδεῆ καὶ πᾶσχοντα ἄνθρωπο, ποὺ εἶχε ἐμπλακεῖ στὴν ἀδελφοκτόνα ἐμφυλιοπολεμικὴ κατάρρα.

Κι ἐδῶ τὸ παράδειγμά του πρέπει νὰ μᾶς ὀδηγεῖ κι ὅπως αὐτὸς δὲν χώριζε ἔτσι κι ἐμεῖς πρέπει νὰ μένουμε ἐνωμένοι, ἀγαπημένοι καὶ συγχωρεμένοι καὶ νὰ μὴν ἐπαναλάβουμε τὰ σφάλματα τῆς προηγούμενης γενιᾶς. Τὰ παθήματα πρέπει ἐπιτέλους νὰ μᾶς γίνουν μαθήματα κι ἐμεῖς νὰ δώσουμε στὰ παιδιά μας τὸ παράδειγμα στὴν ἐθνικὴ ὁμοψυχία μέσα σὲ μιὰ πολιτισμένη εἰρηνικὴ καὶ πολυφωνικὴ Δημοκρατία. Κι ἀκόμη ἐκτὸς ἀπὸ τὸ σεβασμὸ καὶ τὴ διάκριση ποὺ πρέπει νὰ ἔχουμε μεταξύ μας ἀτομικές, κοινωνικές καὶ πολιτικές σχέσεις, ὀφείλουμε περισσότερο σεβασμὸ στὴ Μητέρα μας ἐκκλησία καὶ στοὺς

άντιπροσώπους της.

Νά θυμόμαστε τὸ Μόδεστο πού με γνώμονα τὴν ἀγάπη καὶ τὴν ὁμόνοια, ἀλλὰ καὶ με ἐπίγνωση τοῦ χρέους του εὔρισκε τὴ χρυσὴ τομὴ καὶ τὴ λύση καὶ στὰ πιὸ ἀκανθώδη προβλήματα στὸ μέτρο τῶν δυνατοτήτων καὶ ἀρμοδιοτήτων του.

Ζοῦσε με τὸ ὄραμα μιᾶς Ἑλλάδας ἀξίας τῆς ἱστορίας της καὶ δὲν δίσταζε νὰ διεκδικεῖ καλύτερες μέρες γιὰ αὐτόν τὸν τόπο, πού εἰλικρινὰ πονοῦσε κι ἤξευρε τὰ αἷτια τῆς κακοδαιμονίας του.

Λίγα χρόνια ἀργότερα μεταβαίνει στὴν Ἀθήνα γιὰ λόγους υγείας, καὶ στὶς 12 Δεκεμβρίου 1954, ὅταν ὁ ἀρχιμανδρίτης μας ἐπέστρεψε ἀπὸ τὸ Ψυχικὸ ὅπου εἶχε πάει νὰ εὐχηθεῖ τὸν ἐορτάζοντα Μακαριώτατο καὶ φίλου τοῦ Σπυρίδωνα Βλάχο, ἓνα μοιραῖο αὐτοκίνητο πέφτει ἐπάνω του στὴ λεωφόρο Κηφισίας καὶ τὸν τραυματίζει θανάσιμα γιὰ νὰ ὑποκύψει σὲ λίγες μέρες σὲ ἡλικία 65 χρόνων.

Ποιὸς εἶπε πῶς τὰ μαῦρα μαντάτα ξεπερνοῦν σὲ ταχύτητα τὶς εὐχάριστες εἰδήσεις; "Ἐτσι στὰ μέσα Δεκεμβρίου 1954 ὁ Διευθυντῆς τοῦ Ἱεροδιδασκαλείου Βελῶν ἀείμνηστος Νικόλαος Παπαδόπουλος καλεῖ ἓνα Μετσοβιτόπουλο, μαθητὴ του, καὶ τοῦ λέει νὰ ετοιμαστεῖ γιὰ τὸ Μέτσοβο ὅπου θὰ γινόταν ἡ κηδεῖα τοῦ Μόδεστου καὶ νὰ καταθέσει «λίγα λουλούδια ἀπὸ τὸ Δεσπότη, μπρέ, κι ἀπὸ μένα», γιατί κι αὐτὸς ἦταν ἀπόφοιτος τῆς Χάλκης καὶ φίλος με τὸ νεκρὸ καὶ τὸν Ἀθηναγόρα, κι ἀμε-

σος συνεργάτης τοῦ Σπυρίδωνα Βλάχου.

Στὶς 21 Δεκεμβρίου 1954 ἔγινε πάνδημη ἡ κηδεῖα τοῦ ἀοίδιμου ἀρχιμανδρίτη Μόδεστου Πέρτσαλη ἐν μέσω ὀλοφυρμῶν καὶ ἀλλαλαγμῶν ἡμῶν τῶν ζώντων τῶν περιλειπομένων Μετσοβιτῶν με ἀντιπροσωπεῖες ἀπὸ τὰ Τρίκαλα καὶ τὰ Γιάννινα, με τὴ μουσικὴ τοῦ Δήμου Ἰωαννίνων με πλῆθος ἱερέων, με τὸ Σεβασμιώτατο Τρίκης ἀοίδιμο Δωρόθεο, καὶ πολλοὺς ἐπίσημους «τὸ Μόδεστο πήγαμε στὴν ἐκκλησία, τὸ Μόδεστο στὸ μνήμα».

Τὸ Μέτσοβο ἔμεινε ὄρφανὸ κι ἀκέφαλο καὶ πολλὰ δεινὰ τὸ θρήκαν. Οἱ πολλοὶ οὔτε κἂν τάχουν ὑποψιαστεῖ...

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἐλάχιστα ἱστορικὰ αὐτὰ περιστατικά, πού ἀνέφερα, γιὰ νὰ σκιαγραφήσω ἀτελέστατα τὴ μορφή του ὁ Μόδεστος ἀφησε κι ἓνα σημαντικό πνευματικὸ ἔργο. Στὰ κατάλοιπά του θρέθηκαν 43 λόγοι, πού εἶχε ἐκφωνήσει μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1910—1954. Πιστεύουμε, πῶς ἦταν περισσότεροι, ἀλλὰ αὐτοὶ θρέθηκαν. Ἴσως ἀργότερα ἐμφανιστοῦν κι ἄλλοι. Οἱ λόγοι αὐτοὶ εἶναι θρησκευτικοί, ἐθνικοί, ἐπικήδειοι καὶ ἐπιμνημόσυνοι πρὸς ἥρωες καὶ πεσόντες στὶς μάχες 1912—13, πρὸς εὐεργέτες, κληρικούς, ἐφόρους καὶ ἄλλες τοπικὲς καὶ ἐθνικὲς προσωπικότητες.

Ἐδῶ βλέπει κανένας τὸν εἰδικό, γιατί σ' αὐτὲς τὶς ἱερατικὲς σχολὲς ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἢ ἡ ἀπ' ἀμβωνος ρητορικὴ ἦταν μάθημα. πού

κατείχε ξεχωριστή θέση, αλλά και ὁ ἴδιος εἶχε τὸ τάλαντο. Ἦταν ὁ προικισμένος, πού μὲ τὸν πλούσιο ἐσωτερικό του κόσμο ἔπιανε πολλά, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐξέφραζε. Σὲ ἀρκετοὺς ἐθνικοὺς καὶ θρησκευτικοὺς λόγους εἶναι ὑπέροχος μὲ «χρυσόστομιο ὕφος», καθὼς ἀφορμᾶται ἀπὸ γραφικὰ κείμενα καὶ καυτηριάζει τὸ μοχθηρὸ φρόνημα, τὴν ὑποκρισία, τὴν ἀσωτεία, τὴ φιλαρχία, τὴ δοξομανία, τὴν φιλοπρωτία καὶ τόσα ἄλλα ὀλέθρια πάθη, πού συναντοῦσε στὴ μικρὴ κοινωνία τοῦ Μετσόβου μὲ τὰ μεγάλα κληροδοτήματα καὶ τὶς τεράστιες καταχρήσεις. Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς λόγους αὐτοὺς εἶναι ὑπέροχοι καὶ ὑποδειγματικοὶ μὲ ἐκλαϊκευμένες τὶς θρησκευτικὲς καὶ δογματικὲς ἀλήθειες.

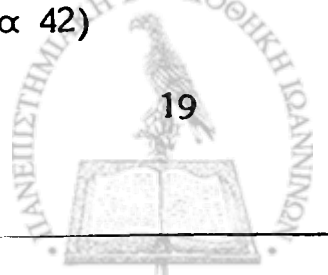
Τελειώνοντας, Σεβασμιώτατε ἅγιε Δέσποτα, καὶ μὲ ἐπίγνωση ὅτι διερμηνεύω τὰ αἰσθήματα ὅλων τῶν συμπατριωτῶν μου αὐτὴ τὴ στιγμή, παρακαλῶ, ἐπιτρέψτε μου ν' ἀνοίξω μία πανρένθεση γιὰ νὰ σᾶς ἐκφράσω τὶς θερμότερες εὐχαριστίες ὅλων μας γιὰ τοὺς κόπους σας νὰ ἐνεργήσετε στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο Κων)πόλεως γιὰ τὴν ἐπίσημη ἀναγνώριση καὶ ἁγιοποίηση τοῦ Νεομάρτυρα Νικολάου τοῦ ἐκ Μετσόβου. Ὁ λαὸς τοῦ Μετσόβου καὶ τῶν περιχώρων δέχτηκε τὴν εἶδηση αὐτὴ ὡς «μᾶνα ἐξ οὐρανοῦ».

Ἔτσι μὲ τὴν αἰσία ἔκβαση πού εἶχαν οἱ προσπάθειές σας Σεβασμιώτατε, τὸ σεπτὸν σας ὄνομα συνεδέθη ἄρρηκτα μὲ τὸ Μέτσοβο.

Τὰ Τρίκαλα εἶχαν ἀνέκαθεν στενοὺς ἱστορικοὺς, θρησκευτικοὺς καὶ κοινωνικοὺς δεσμοὺς μὲ τὸ Μέτσοβο πού ἔγιναν στενότεροι μὲ τὸ διὰ πυρᾶς μαρτύριον τοῦ Ἁγίου μας, τοῦ Πίνδιου ἀετοῦ μας στὴν καθέδρα τῆς Ἁγιοτάτης σας Μητροπόλεως.

Καὶ τώρα μὲ τὴν ἐπίσημη ἁγιοποίηση σφυρηλατοῦνται ἀκόμη περισσότερο αὐτοὶ οἱ δεσμοί, γιατί ἕνας πόθος σχεδὸν τεσσάρων αἰῶνων τῶν ἀπανταχοῦ Μετσοβιτῶν στὶς μέρες μας ἐκπληρώνεται καὶ γίνεται πραγματικότητα, ὥστε πλῆρεις αἰσθημάτων ἱκανοποίησης ν' ἀναφωνήσουμε: «νῦν ἀπολύεις τοὺς δούλους σου, δέσποτα». Αὐτὴ ἡ ἐπίσημη ἀναγνώριση καὶ ἁγιοποίηση τοῦ Νεομάρτυρά μας δὲν σηματοδοτεῖ τὸ τέλος ἢ κάποιον τέρμα. Ἐπεναντίας εἶναι τὸ καινούργιο ξεκίνημα γιὰ νὰ χτίσουμε ἐπιτέλους καὶ τὸν ἱερὸ ναὸ τοῦ Ἁγίου Νικολάου καὶ στὸ Μέτσοβο, στὴν πατρίδα του.

Οἱ εὐσεβεῖς πρόγονοί μας, Σεβασμιώτατε, πρὸ 200 χρόνων τὸ μεσημβρινὸ χαγιάτι τοῦ ναοῦ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Νικολάου ἐπισκόπου Μύρων τῆς Λυκίας τὸ διαμόρφωσαν σὲ ναῖσκο πρὸς τιμὴν τοῦ Νεομάρτυρά μας καὶ δώσανε τὸ στίγμα τῆς ἐποχῆς καὶ τῶν δυνατοτήτων τους καὶ τὸ εὐλαβοῦμεθα. Ἀλλά κι ἐμεῖς οἱ σημερινοὶ Μετσοβίτες θέλουμε ἕνα ναὸ ἀντάξιο τοῦ Ἁγίου μας καὶ θὰ τὸν κάνουμε μὲ τὶς εὐλογίες τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ μὲ τὸν ὄβολόν μας. Αὐτὸ (ΣΥΝΕΧΕΙΑ στὴ σελίδα 42)

Ἐράσμιες σκηνές τῶν ἀρχῶν τοῦ αἵωνα μας στο σπίτι τοῦ Νεομάρτυρα τῶν Ἰωαννίνων Γεωργίου καὶ στή γειτονιά του

ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΟΡΑΚΗ

Κάθε χρόνο τέτοια εποχή αρχές Γενάρη, ὅλοι οἱ Γιαννιώτες μεγάλοι καὶ μικροὶ περιμένουν καὶ ετοιμάζονται με ιδιαίτερη ευαισθησία να γιορτάσουν στις 17 του μήνα την τοπική θρησκευτική γιορτὴ του Νεομάρτυρα Ἁγίου Γεωργίου, πολιούχου της πόλης μας.

Υπάρχει σε ὅλους μας έντονα το θρησκευτικό συναίσθημα για τη γιορτὴ του Ἁγ-Γιώργη, γιατί ἔζησε, μαρτύρησε καὶ ἁγιασε στήν πόλη των Γιαννίνων με τόσες μαρτυρίες, με τις οποίες γαλουχήθηκαν πολλές γενιές Γιαννιωτῶν μαζί με τις ἄλλες ιστορίες, θρύλους καὶ παραδόσεις αὐτῆς.

Το σπίτι Του, η ἐκκλησιά Του, ο τάφος Του καὶ τα λείψανά Του εἶναι τόσο συνδεδεμένα με τη ζωή αὐτῶν που ζούμε στα Γιάννινα, ὥστε πολλές φορές αισθανόμαστε την ἀνάγκη να πάμε σ' αὐτά καὶ ν' ανάψουμε ἓνα κερὶ στη χάρη Του. Το ἴδιο συμβαίνει καὶ με τους Γιαννιώτες που ζοῦν μακριά ἀπὸ την πόλη μας, στην ξενιτειά καὶ ιδιαίτερα τη μέρα της γιορτῆς Του πηγαινουν σε ειδικές λειτουργίες που κάνουν οἱ Σύλλογοί τους στην πόλη που κατοικοῦν ἢ καὶ μεμονωμένα στην ἐκκλησιά της γειτονιάς κι'

ανάβουν το κερὶ τους, ἐνῶ η σκέψη τους φτερουγίζει στα Γιάννινα κοντά στα μέρη που εἶναι συνδεδεμένα με τον Ἅγιο καὶ συμμετέχουν νοερά στη λιτανεία των λειψάνων καὶ της εικόνας Του.

Προσωπικά ζω έντονα τα συναισθήματα της περιόδου αὐτῆς γιατί γεννήθηκα καὶ μεγάλωσα κοντά στο σπίτι του Ἁγίου Γεωργίου καὶ αισθάνομαι ὅτι αὐτό εἶναι ἀναπόσπαστο στοιχείο με τη ζωή μου, γι' αὐτό κι' αὐτές τις μέρες οἱ θύμησες κατακλύζουν την ψυχὴ μου, γύρω ἀπὸ τη διαμονή καὶ τη ζωή της οἰκογένειάς μου στη γιορτάσιμη γειτονιά τ' Ἁγ-Γιώργη με επικράτηση των παιδικῶν ἀναμνήσεων.

Θυμάμαι ὅταν ἤμουν πολύ μικρός μέναμε σ' ἓνα παλιό ἰσόγειο σπίτι που θρῑσκόταν κοντά στο σπίτι του Ἁγίου με πρόσοψη στο δρόμο που οδηγεί σ' αὐτό (οδὸς Μεγάλου Ἀλεξάνδρου τότε καὶ Παναγιώτη Μαυρογιάννη σήμερα). Η ξύλινη χοντρή αὐλόπορτα με το μάνταλο καὶ τη μεγάλη κλειδαριά που ἀνοίγε ἢ ἐκλείνε μ' ἓνα μεγάλο καὶ βαρὺ σιδερένιο κλειδί εἶχε σκεπή με μαυρόπλακες καὶ ἦταν μισοσκεπασμένη ἀπὸ μία ἀναρριχόμενη τριανταφυλλιά, που ὅταν ἀνθίζε μοσχο-

βολούσε όλη η γειτονιά.

Τα παραθύρια του καθιστικού δωματίου έβλεπαν στο δρόμο και είχαν καφασωτές σιδεριές, όπως είχαν τότε τα περισσότερα σπίτια της μικρής μας πόλης, που σήμερα θέρειψε.

Οἱ προσκυνητὲς καὶ μουςαφιραῖοι τοῦ Ἁγίου μουςαφιραῖοι καὶ τῶν σπιτιῶν τῆς γειτονιάς.

Πολλές μέρες προτού έρθει η μέρα της γιορτής άρχιζε ένας ασυνήθιστος οργασμός στο σπίτι μας που ξεκίναγε πρώτα από την καθαριότητα και το άσπρισμα με ασθέστη από τις γυναίκες του σπιτιού την κυρά-μάννα (γιαγιά), τη μάννα και την μικρή τότε αδελφή (για να μαθαίνει, όπως έλεγαν) της πρόσοψης, των τοίχων που έβλεπαν στην αυλή, του μανδρότοιχου που χώριζε το σπίτι μας από το σπίτι της οικογένειας Τζαμίχα και τους τοίχους του χαγιατιού με τα πεζούλια, που ήταν στρωμένος με μαυρόπλακα, η οποία έπαιρνε κείνο το μολυβδοπράσινο χρώμα όταν την έτριβαν με τη χοντρή και σκληρή βούρτσα του πατώματος.

Επίσης γινόταν ιδιαίτερος καθαρισμός των μαγκαλιών με λεμονόκουπες και καθαρή στάχτη, που άστραφταν, του καλού για το σαλόνι και του καθημερινού με τάβλα, που εχρησιμοποιείτο για το ζέσταμα της οικογένειας στο καθιστικό δωμάτιο.

Στα δωμάτια, λόγω του χειμώνα

και του κρύου γινότανε μόνο ξεσκόνισμα και στρώνανε τα γιορτινά στρωσίδια, με ιδιαίτερη επιμέλεια στο δωμάτιο, που χρησιμοποιόταν για σαλόνι και στο οποίο δεν μας αφήνανε εμάς τα παιδιά να μπούμε, για να μη το λερώσουμε και τσαλακώσουμε τα κεντήματα που έστρωναν στο τραπέζι, στα τραπέζακια, στον κορμό και στην κονσόλα με τον καθρέφτη, καθώς και τις κολλαρισμένες και κοφτά κεντημένες κουρτίνες και τα πλεκτά με παραστάσεις μπερτεδάκια, που κρέμαγαν τότε στα παραθυρόφυλλα.

Όλα αυτά γινότανε, γιατί στο σπίτι μας έρχονταν πολύς κόσμος κυρίως για τρεις (3) μέρες, δηλαδή την παραμονή της γιορτής, την ημέρα της γιορτής και την επόμενη που γιόρταζε ο μακαρίτης ο πατέρας μου, εορτής του Αγίου Αθανασίου, καθώς και τις επόμενες ημέρες, που έρχονταν όσοι δεν πρόλαβαν ή δεν μπόρεσαν να προσκυνήσουν τον Άγιο και να πουν τις ευχές για τη γιορτή του πατέρα.

Επειδή αυτές τις μέρες εκτός από τους συγγενείς και φίλους που έρχονταν για απλή επίσκεψη, όταν πήγαιναν την παραμονή στην αγρυπνία ή να προσκυνήσουν τον Άγιο στο εκκλησάκι του σπιτιού Του, ή να κάνουν σεργιάνι από το σπίτι μας κατά τη λιτάνευση της εικόνας Αυτού ή στη γιορτή του πατέρα, ήταν κι άλλοι που έρχονταν και κάθονταν όλη μέρα με γεύμα (πουρνήσιοι), γι' αυτό λαμβάνονταν μέριμνα για καλό και πολύ φαγητό.

Οι προμήθειες λοιπόν ήταν αυξη-

μένες αυτή την περίοδο για να μη λείπει τίποτε από το σπίτι σε τρόφιμα, γλυκά, ποτά και καφέ.

Έτσι θυμάμαι στο μαγειριό, που ήταν έξω από το σπίτι, στο βάθος της αυλής, η φωτιά δεν έλειπε από την αγωνίστρα, γιατί εκεί θα ψηνόταν ο καφές στον ψήστη, που στη συνέχεια θα κοπανιζόταν στο μεγάλο πέτρινο γουδί με το μεγάλο σιδερένιο στούμπο, εκεί θα γινόταν το γλυκό της εποχής (κίτρο ή νεράντζι φλούδα), που μαζί με τα γλυκά που είχαν γίνει το καλοκαίρι (θύσσινο, θερίκοκο, σύκο, κυδώνι κλπ.) θ' αντιμετώπιζονταν οι αυξημένες ανάγκες κέρασματος των επισκεπτών, έστω κι αν την ημέρα της γιορτής του πατέρα προσφερόταν σα γλυκό το σεκίρ-μπουρέκι, που αγοράζονταν ύστερα από παραγγελία στο ζαχαροπλαστείο - εργαστήριο του Τσεκούρα.

Γιαννιώτικα γλυκά, πρασοσέλινα και άγρυπνίες μικρών και μεγάλων.

Επίσης στην κουζίνα έβραζαν τα σιρόπια για τον γιαννώτικο μπακλαβά και τη ρεβανή και στη συνέχεια τα φαγητά της εποχής, όπως το κρέας πρασοσέλινο, τα γιαπράκια κλπ., και επειδή η μία πυρωστιά δεν έφτανε έμπαινε άλλη δίπλα για να γίνει το δεύτερο φαγητό ή ανάβονταν η φουφού με κάρβουνα στο χαγιάτι.

Πέρα όμως από τις παραπάνω ετοιμασίες η οικογένεια ετοιμαζό-

ταν και ψυχικά για τον ερχομό της μεγάλης για την πόλη μας και ιδιαίτερα τη γειτονιά γιορτής. Αυτό οφείλονταν στην αυξημένη θρησκευτικότητα που είχαν τότε οι μεγάλοι του σπιτιού μας, και της γειτονιάς η οποία μεταδίδονταν και στους μικρούς. Όλοι οι μεγάλοι και κοντά σ' αυτούς κι εμείς τα μικρά θγαίνοντας τα πρωϊνά από το σπίτι γυρίζαμε προς τη μεριά του σπιτιού του Αγίου κάνοντας το σήμα του σταυρού, ενώ η κυρά-μάννα και η μάννα ψέλιζαν προσευχές και παρακλήσεις για υγεία και προκοπή. Αυτό γινότανε απ' όλους κάθε πρωί και ύστερα ξεκινάγανε για τις καθημερινές τους δουλειές.

Προτού από τη γιορτή κανόνιζε η μάννα με την καλόγρια του σπιτιού του Αγίου και πηγαίναμε να κοιμηθούμε στο εκκλησάκι Του, όπως έκαναν κι άλλες οικογένειες. Θυμάμαι ότι αποβραδύς πηγαίναμε εμείς τα μικρά και οι γυναίκες του σπιτιού στον Άγιο κι αφού στρώνανε από κάτω καινούργια ψάθα καμωμένη από παπύρια της λίμνης μας, που είχε αγοράσει ο πατέρας από τους νησιώτες του Νησιού αυτής, στρώνανε μετά χοντρή κουβέρτα ή τσελτέ και πάνω τους ξαπλώναμε ο ένας δίπλα στον άλλο και σκεπαζόμαστε με κουβέρτες. Εγώ σαν μικρότερος κοιμόμουν δίπλα στη μάννα, κι ενώ το κεφάλι μου στριφογύριζε στο μαξιλάρι κοιτάζοντας πότε το ταβάνι, πότε την εικόνα της Παναγίας, πότε την εικόνα του Χριστού, πότε την εικόνα του Αγίου, που τον έδειχνε ζωντανό με

φουστανέλλα και κρεμασμένο και κατέληγε το βλέμμα μου στο κόκκινο γιλέκο με το ρολοί του Αγίου, εκείνη προσπαθούσε με ιστορίες γι' Αυτόν να με κοιμήσει, ενώ το εκκλησάκι φωτιζόταν μόνο από το τρεμάμενο φως των καντηλιών. Το επόμενο πρωί μας σήκωναν πολύ γρήγορα για να μαζέψουν τα πράγματα, γιατί ερχόταν ο παπάς και έκανε μια μικρή λειτουργία, κατά την οποία μεταλαβαίναμε όλοι και φεύγαμε για το σπίτι, τρώγοντας στο δρόμο το κομμάτι από ζυμωτή και φρέσκια λειτουργία, που μας είχε δώσει η καλόγρια.

Την παραμονή της γιορτής κι ενώ οι εργάτες και οι οδοκαθαριστές του Δήμου με τις μεγάλες τσακνένιες σκούπες έκαναν το τελευταίο καθάρισμα του δρόμου, ο κόσμος άρχιζε να έρχεται στο σπίτι του Αγίου, για προσκύνημα, που απ' έξω ήταν στολισμένο με δάφνινες γιρλάντες στις πόρτες και τα παράθυρα, με σημαίες σαν λάβαρα στις γωνιές του και στις κολώνες του δρόμου, με σημαιούλες διαφόρων ειδών και με λαμπιόνια, που τόνιζαν περισσότερο τη γιορτάσιμη αυτή μέρα.

Η εικόνα του Αγίου στολισμένη με φρέσκα γαρύφαλλα ήταν τοποθετημένη στην αριστερή πλευρά της μικρής εκκλησιάς του σπιτιού και δίπλα η καλόγρια με θαμβάκι, που ήταν τοποθετημένο σε ξυλάκι, σταύρωνε στο μέτωπο όλους τους προσκυνητές που πέρναγαν και ασπάζονταν την εικόνα, αφού το βουτούσε στο λάδι ενός καντηλιού που έ-

καιγε συνέχεια δίπλα σ' αυτή.

Εμείς τα παιδιά αφού είχαμε περάσει και προσκυνήσει την εικόνα Του, ανάθοντας με ευλάβεια το κεράκι μας, περιμέναμε απ' έξω ν' αρχίσει η αγρυπνία. Αυτή δεν αργούσε ν' αρχίσει με πολύ κόσμο μέσα

και έξω από το σπίτι του Αγίου, που με μεγάλη κατάνυξη παρακολουθούσε την ιεροτελεστία και όλοι ιερείς, ψαλτάδες και προσκυνητές ψέλνανε στο τέλος το τροπάριο του 'Αη-Γιώργη.

Αφού παίρναμε σιτάρι από την ωραία και μεγάλη απλάδα και κομμάτι απ' τους άρτους που είχαν στην αγρυπνία, φεύγαμε όλοι για το σπίτι και μαζευόμαστε, λόγω κρύου, στο μπάσι κοντά στο μαγ-

κάλι μέχρις ότου κοιμηθούμε. Εκεί ο πατέρας και η μάνα άρχιζαν να μας διηγούνται ιστορίες και θαύματα του Αγίου, όπως τα είχαν ακούσει κι αυτοί από τους γονείς τους.

Εκείνο που με είχε ντυπωσιάσει τότε σαν παιδί κι ακόμα μου μένει στη θύμηση είναι και το παρακάτω που μας είχε διηγηθεί η μάνα:

«Κάτω από το σπίτι του Αγίου Γεωργίου υπήρχε το σεράϊ του Τούρκου Μπέη Σέη, που ήταν ιδιοκτήτης όλης σχεδόν της παραλίμνιας περιοχής από την εκκλησία του Αγίου Νικολάου Κοπάνων μέχρι το χάνδακα του Μάτσικα, περιοχή ύστερα από την απελευθέρωση των Γιαννίνων των μπουστανιών της πόλης μας. Ήταν υποχρεωτικό τότε όλοι και όλες που πήγαιναν στο σεράϊ, εκτός από το προσκύνημα, να φιλάνε και το χέρι της γυναίκας του Σέη. Την ημέρα λοιπόν και μάλιστα την ώρα που ο Άγιος άφηνε την τελευταία του πνοή απ' έξω από την κύρια πύλη του Κάστρου, όπου τον είχαν κρεμάσει οι Τούρκοι, εμφανίστηκε από θαύμα ένα καντήλι να καίει πάνω από το κεφάλι Του και συγχρόνως ένα πάνω από το σπίτι Του.

Μεταξύ των άλλων, που αντελήφθηκαν το καντήλι πάνω από το σπίτι ήταν και η Μπέαινα, η οποία έστειλε αμέσως μια δούλα του σεραγιού να φωνάξει τη γυναίκα του Αγίου για να μάθει τα καθέκαστα.¹

1. Συγγενής του Άγιου ζούσε σά υπερίνω χρόνια ή Σχολάρχης Γιάννης Κανάτς.

Εκείνη μετά από λίγο έφτασε στο σεράϊ κι ενώ έσκυψε να φιλήσει το χέρι της γυναίκας του Σέη της έτρεξε αίμα από τη μύτη κι έτσι δεν το φίλησε. Αυτό λένε ήταν το δεύτερο θαύμα μετά το θάνατο του Αγίου».

Εδώ πρέπει να σημειώσω μια λεπτομέρεια ότι, το μπουστάνι που περιείχε τα ερείπια του παραπάνω σεραγιού το είχε αγοράσει το έτος 1929 από το Ελληνικό Δημόσιο σαν ανταλλάξιμο ο πατέρας μου και σ' αυτό μεγαλώσαμε, ενώ τώρα έχει αλλάξει τελείως μορφή μετά από τη ρυμοτομία που έγινε στην περιοχή για το δρόμο αποσυμφόρησης της πόλης των Γιαννίνων.

Ύστερα από την ανωτέρω παρεμβολή ας επανέλθω στις παιδικές αναμνήσεις για την πιό πάνω επέτειο.

Λιτανεία τῆς εἰκόνας τοῦ Ἁγίου σὸ Γιαννιώτικο καὶ γενναριώτικο πρωῖνό.

Το πρωί της ημέρας της γιορτής του Ἁγ-Γιώργη μας σήκωναν πιό νωρίς για να ετοιμάσουν το σπίτι, γιατί θ' άρχιζε να έρχεται ο κόσμος για σεργιάνι.

Το πρωινό ήταν παγερό και τσουχτερό κρύο επικρατούσε έξω τόσο, που η κυρά-μάνα έλεγε ότι «έχει τόσο κρύο που ακόμα και το φίδι ψοφάει στην τρύπα του».

Σε λίγο κι ενώ έβγαινε ο χειμωνιάτικος ήλιος, που προσπαθούσε να ζεστάνει τους ανθρώπους της

Η ΠΕΙΡΟΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΕΥΧΟΥΣ 148 ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Εραιοτέχνες Ψαράδες στη Λίμνη.
(Αρχείο Αλεξ. Χ. Μαρμπούλου)

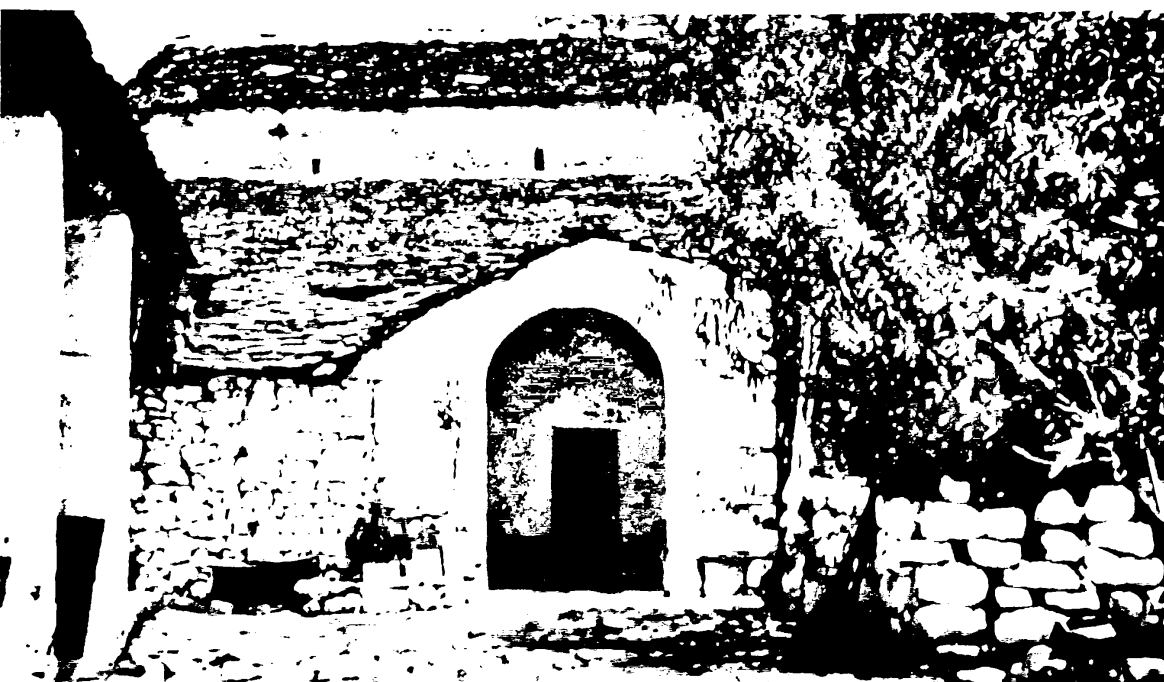

Γεση Ασλάν Πασά, Φθινοπορθίνα Γιάννινα
(Φωτογρ. Β. Κουτσαβέλη - Αρχείο Υποστρ. Χρήστου Φασόη)

Άποψη της «Κυρά-Φροσύνης»
(Λογείο Αλεξ. Χ. Μαρμπούλου)

Μονή Φιλανθρωπινών στο Νησί.
(Λογείο Αλεξ. Χ. Μαρμπούλου)

Ασύλληπτες στιγμές με το φατό στη παγωμένη λίμνη.
(Αρχείο Αλεξ. Χ. Μαμποπούλου)

Θεατρική (μαθητική) παράσταση Γυμνασίου Παρωνιακής.
(Βεζιάνης, Βλάνης, Τσελεμέγος κι όσους
συμπληρώσει η μνήμη των επιζώντων)
(Αρχείο Γιάννη Βεζιάνη)

Φετιχιέ τζαμί στο Κάστρο και το Στρατιωτικό Νοσοκομείο.
(Λογείο Αλεξ. Χ. Μαμμοπούλου)

Αποψη των Ιωαννίνων από Αμπελοζήτους
(Λογείο Αλεξ. Χ. Μαμμοπούλου)

Αντιζατοπρισμοί στην Κυρά-φροσύνη
(Αρχείο Αλεξ. Χ. Μαμποπούλου)

Καρνάγιο στη Λίμνη
(Αρχείο Αλεξ. Χ. Μαμποπούλου)

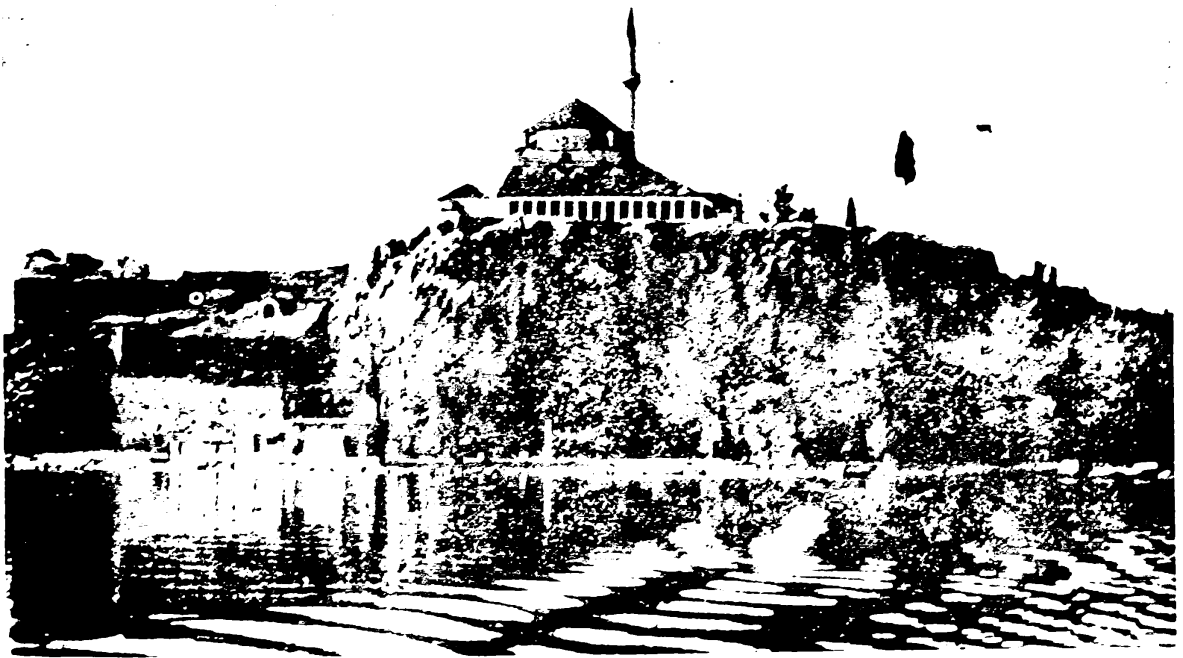
**Μικρή άποψη Ιωαννίνων από Λόφο Βελισσαρίου (1930)
(Αρχείο Δημ. Πέτραλη)**

Από Λόφο Βελισσαρίου προς Ζευγάρια (συνοικία) 1930.

(Αρχείο Δημ. Πέτραλη)

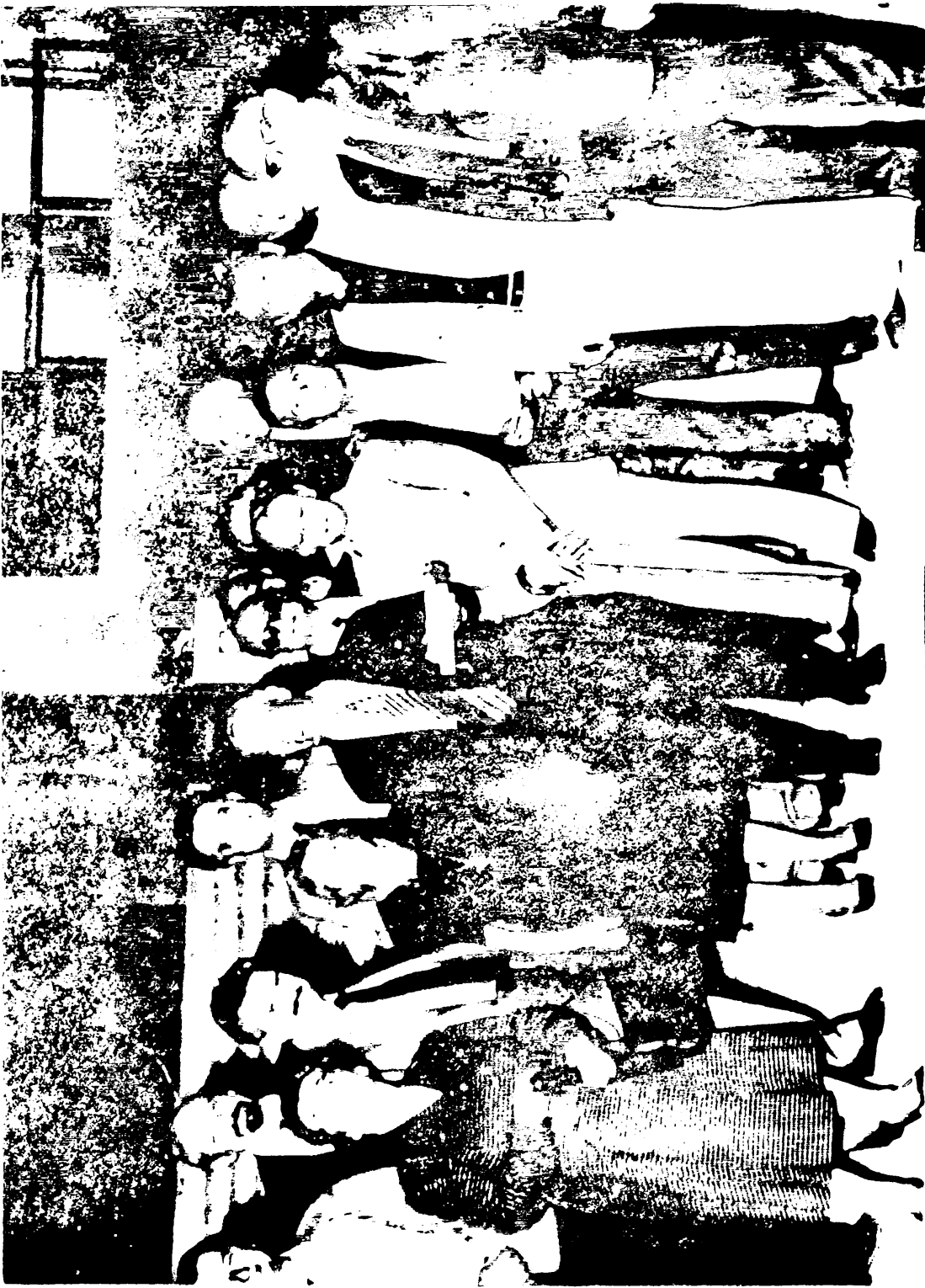

Φθινοπωρινά ρίγη στη Λίμνη.
(Αρχείο Αλεξ. Χ. Μαρμπούλου)

Άποψη μεριζή από ζευγάρι Ιωαννίνων.
(Αρχείο Αλεξ. Χ. Μαρμπούλου)

Κι απ' τα παιδιά στα τσιφινά. Τα Γιάννινα τιμούν το
δικό τους πνευματικό ανθρακί, τον Αρσένη Γεροντικό.
(Φωτογράμια του του απίστασι ο Αλέξ. Χ. Μαμμόπουλος)

πόλης μας, που είχαν ξεχυθεί στους δρόμους και συγκεντρώνονταν στον κύριο δρόμο απ' όπου θα πέρναγε η λιτανεία από τη Μητρόπολη στο σπίτι του Αγίου, άρχιζαν να έρχονται στο σπίτι μας συγγενείς και φίλοι, που έπιαναν θέσεις στα παραθύρια, την εξώπορτα και στο πεζοδρόμιο αυτού.

Έτσι θυμάμαι, μεταξύ των άλλων που έρχονταν στο σπίτι, είχαν έρθει και η θεία η Λένη η Γυαλένια από την Καλούτσιανη, η ξαδέρφη η Θοδώρα από τον Κουραμπά, η θεία η Θοδωρούλα μαζί με την ξαδέρφη την Τασία από την Καραβατιά, οι οποίες και θα τρώγανε μαζί μας το μεσημέρι.

Εμείς τα παιδιά του σπιτιού μαζί με τα άλλα παιδιά της γειτονιάς, ζεστά ντυμένα και κουκουλωμένα για να μη κρυώνουμε, τρέχαμε σ' όλη τη γειτονιά, με κόκκινη τη μύτη από το κρύο, χαρούμενες και μας ενθουσίαζε ο πολύς κόσμος που συγκεντρώνονταν στα πεζοδρόμια και στα σπίτια της, για να γιορτάσει μαζί μας τη μνήμη του Αγίου.

Όταν πλησίαζε η ώρα να φτάσει η λιτανεία κοντά στο δασύλιο του Γηροκομείου και οι χωροφύλακες εμπόδιζαν τους ανθρώπους και μαζί και εμάς να κυκλοφορούμε στο δρόμο, πηγαίναμε και πιάναμε θέση στον τοίχο του οικοπέδου που ήταν πίο κοντά στο σπίτι του Αγίου και το χρησιμοποιούσε ο μπάρμπα-Μάντζιος για φυταριές καπνού κλπ. Από κεί βλέπαμε άνετα και ήδη μπροστά μας περνούσαν τα παιδιά

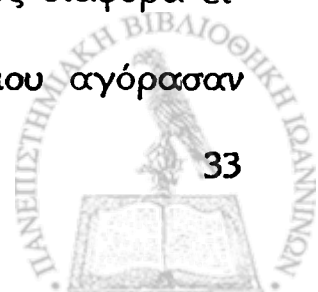
των σχολείων σιωπηλά, που βιάδιζαν ρυθμικά, ενώ από μακριά ακούγονταν η μπάντα να παιανίζει ανάλογη μουσική. Να τώρα περνούν μπροστά μας τα εξαπτέρυγα και τα θρησκευτικά λάβαρα, ενώ ο Δεσπότης της Μητρόπολής μας δίπλα του Δεσποτάδες γειτονικών Μητροπόλεων. Την εικόνα του πολιούχου μας την υποβαστάζουν δύο ιερείς κι ενώ περνά μπροστά μας όλος ο κόσμος σταυροκοπιέται, σκύβοντας το κεφάλι του και παρακαλώντας τον Άη-Γιώργη να μας προστατεύει από κάθε κακό.

Εκείνη την ώρα είδα απέναντί μας την κυρά Όλγα την Κατσάνα ανεβασμένη στο πεζούλι της εξώπορτας του σπιτιού της να ραντίζει το ιερατείο και ιδιαίτερα την εικόνα του Αγίου με ροδόνερο (γκιούλς), που είχε βγάλει μόνη της από τα ήμερα τριαντάφυλλα που είχε στον κήπο της, την περίοδο της άνθησής του.

Πίσω από την εικόνα ακολουθούσαν οι επίσημοι και πλήθος κόσμου, που στη συνέχεια συνωστίζονταν για να προσκυνήσουν αυτή την τοποθέτησή της στο εκκλησάκι του σπιτιού του Νεομάρτυρα της πόλης μας Αγίου Γεωργίου.

Γυρίζοντας στο σπίτι μου βρήκαμε εκεί κοντά διαφόρους μικροπωλητές που αυτή τη γιορτάσιμη μέρα ήταν πολλοί και σιγά - σιγά προχωρούσαν προς το σπίτι του Αγίου, διαλαλώντας τηνπραμάτεια τους, που ήταν κυρίως διάφορα είδη ζαχαρωτών.

Εμένα θυμάμαι μου αγόρασαν

εκείνη την ημέρα ένα κόκκινο ζαχαρένιο μήλο στηριγμένο σε ξυλάκι.

Η υπόλοιπη μέρα πέρασε μέσα σε μια συνεχή κίνηση συγγενών, φίλων και γνωστών από το σπίτι μας, πηγαίνοντας ή φεύγοντας από το προσκύνημα στον Άγιο και μεις τα παιδιά βρίσκαμε την ευκαιρία να παίξουμε και να γυρίζουμε έξω μια και όλοι οι μεγάλοι ήταν απασχολημένοι με το να περιποιούνται τους επισκέπτες.

Το βράδυ γεμάτος εντυπώσεις από την πανηγυρίσια αυτή μέρα και κουρασμένος από τα τρεχάματα και τα παιχνίδια κοιμήθηκα, όπως και οι άλλοι στο σπίτι, σχετικά νωρίς, για να σηκωθούμε την άλλη μέρα γρήγορα, μια κι αυτή ήταν συνέχεια της προηγούμενης για επισκέψεις με ευχές για τη γιορτή του πατέρα και για το άναμμα ενός κεριού στη χάρη του Αγίου Γεωργίου, όσων δεν μπόρεσαν χθές.

Η ατμόσφαιρα που επικρατούσε στο σπίτι μας ήταν η ίδια. Κεράσματα με γλυκά, ποτά, μεζέδες και καφέ, καθώς και πλούσιο τραπέζι γι' αυτούς που έτυχαν να ρθούν για επίσκεψη το μεσημέρι και για τους στενούς συγγενείς που ήταν πουρνήσιοι.

«Μοῦ ἔπανε τὰ γιούδια πῶς δὲ μ' ἀγαπᾷς».

Αλησμόνητη θα μου μείνει η επίσκεψη στο σπίτι μας το πρωί της μέρας αυτής του Λάλου από τα

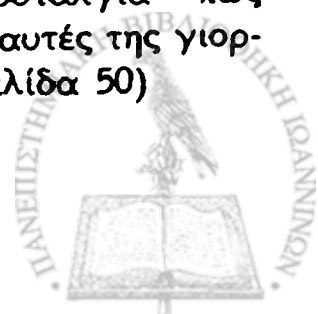
Ζευγάρια. Ήταν ένας κοντός γεράκος που είχε παραμάσκαλα και κάτω από το σακάκι του το βιολί του κι ερχόταν να πει μουσικά τις ευχές του στον πατέρα. Έμπαινε στο σπίτι καλοσυνάτα κι αφού χαιρετούσε κι έπαιρνε μια ανάσα, επειδή ερχόταν από τα Ζευγάρια με τα πόδια, έβγαζε το βιολί του κι έπαιζε τραγουδώντας με ραγισμένη φωνή τα τραγούδια : «Δόντια πυκνά και μαργαριταρένια» και «Μοῦ ἔπανε τὰ γιούλια πῶς δὲν μ' ἀγαπᾷς», ενώ η αδελφή μου με άλλα κορίτσια, που βρέθηκαν στο σπίτι, προσπαθούσαν να χορέψουν. Μετά απ' αυτό ο πατέρας του έδωσε χρήματα κι αφού ήπια το κρασί του έφευγε χαμογελαστός, όπως είχε έρθει.

Όλα τα παραπάνω με το πέρασμα του χρόνου άλλαξαν για το σπίτι μας και τη γειτονιά του Αγίου Γεωργίου.

Μετά την ανέγερση της φερόνυμης εκκλησίας στην Πλατεία Πάργης των Γιαννίνων και την εκταφή του Αγίου, η λιτανεία και το πανηγύρι γίνεται πλέον στην περιοχή της πιά πάνω Πλατείας και της κεντρικής Πλατείας της πόλης, ενώ στο σπίτι Του πηγαίνουν λιγότεροι προσκυνητές.

Έτσι όλοι εμείς που γεννηθήκαμε και μεγαλώσαμε στη γειτονιά του σπιτιού τ' Αη-Γιώργη νοσταλγούμε τις παλιότερες εποχές και ιδιαίτερα η μάνα μου, όταν ζούσε, έλεγε πάντα με νοσταλγία πως περνούσαν οι μέρες αυτές της γιορ-

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ στή σελίδα 50)

Τὸ Συναξάρι τῶν 12 Μηνῶν

Γενάρης καὶ Φλεβάρης

ΤΟΥ ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ

Ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους, ὅπως εἶναι γνωστὸ ἢ λόγια παράδοση πῆρε τὰ ὀνόματα τῶν περισσοτέρων μηνῶν. Ἡ ἐπὶ τόσους αἰῶνες διαφύλαξη τῶν ρωμαϊκῶν ὀνομάτων, νομίζω, πὼς δὲν ἔχει ἄλλη ἐξήγηση παρὰ τὸ ὅτι τὸ ὀνοματολόγιό τους ἐπιβλήθηκε ἀπὸ τὴ ρωμαϊκὴ κατοχὴ τῆς Ἑλλάδος μὲ νόμο καὶ ἡ ἐφαρμογὴ του τηρήθηκε αὐστηρά.

Ἔτσι λησμονήθηκαν τὰ ἀρχαῖα ἑλληνικὰ ὀνόματα τῶν μηνῶν καὶ ἡ Ἑλλάδα πού νίκησε τὸν ἄγριο νικητὴ κατὰ τὸν Ὀράτιο διασώζει μέχρι σήμερα τὰ ρωμαϊκὰ ὀνόματα.

Ὅμως, ἡ λαϊκὴ συνείδηση κανένα δεσμὸ δὲν ἔχει μὲ τὴν ξένη ὀνοματολογία. Ἐλάχιστοι γνωρίζουν τὴ ρωμαϊκὴ προέλευση τῶν ὀνομάτων τῶν μηνῶν καὶ τὴ μυθολογικὴ ἐρμηνεῖα τους. Π.χ. ὁ Ἰανουάριος δὲ σχετίζεται πιά μὲ τὸν θεὸ τοῦ κυνηγίου καὶ τοῦ πολέμου Ἰανόν. Γίνεται Γενάρης καὶ στίς ἑλληνικὲς δοξασίαις δένεται μὲ τὸν γέννον τῶν γιδοπροβάτων, μὲ τὴ θλάστηση καὶ τὴν ἀνθοφορία, ὅπως εἶπαμε στὴν εἰσαγωγή τοῦ Συναξαρίου.

Ὁ Φεβρουάριος δὲν ἔ-

χει κανένα δεσμὸ μὲ τὸ θεὸ τῶν νεκρῶν (FEBRUO), καὶ ἡ λαϊκὴ παράδοση τὸν θέλει Φλεβάρη «πού γεμίζει τίς φλέβες τῆς γῆς μὲ νερὰ καὶ ἀνεθάζει τὰ νερὰ τῶν πηγαδιῶν κλπ.

Οἱ πολυετεῖς μετεωρολογικὲς παρατηρήσεις, οἱ γεωγραφικὲς ἀσχολίες τοῦ Ἑλλην. λαοῦ, τὰ ἤθη καὶ τὰ ἔθιμα αὐτοῦ, πού συνδέονται μὲ τὸ Χρόνο ἀποτυπώνονται σὲ σοφὲς καὶ ἔξυπνες παροιμίες πού ἀναφέρονται στὴ διαίρεση καὶ τὴ διαδοχὴ τῶν μηνῶν κατὰ τὴ διάρκειά τοῦ Χρόνου.

Ἡ ἀγωνία τῶν προγόνων μας γιὰ ἐπιβίωση, ὅταν αὐτὴ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τίς καιρικὲς συνθήκες γιὰ τὴν παραγωγὴ τῶν καρπῶν τῆς γῆς, καθρεφτίζεται σὲ εὐχές. Εὐχές ἀποτρεπτικὲς τῶν δυσχειμέρων μηνῶν κι εὐχές γιὰ καλοκαιρία.

Οἱ ἀναγνώστες μας θά ἔχουν τὴν εὐκαιρία νὰ ἐντυφῆσουν στὸ Συναξάρι τῶν δώδεκα μηνῶν πού μοιάζουν μὲ «τοὺς δώδεκα ἀποστόλους, ὁ καθένας μὲ τὸν πόνο του».

Οἱ παροιμίες καὶ οἱ παραδόσεις γεμίζουν ὅλο τὸν ἑλληνικὸ χῶρο ἀπὸ τὴ Βόρεια Ἠπειρὸς ὡς τὴ νο-

τιώτατη Κρήτη καὶ Κύπρον κι ἀπ' τὰ Ἐπτάνησα ὡς τὴν Καισάρεια, σάν ἀπήχηση συχνὰ ἀρχαιοτάτων δοξασιῶν, ὅπως εἶναι ὁ μύθος τῶν ἀλκυονίδων.

Τοὺς Μῆνες ὁ ἑλληνικὸ Λαὸς φαντάζεται σάν δώδεκα ἀδέρφια, παιδιὰ τοῦ ὑπέργηρου καὶ ἀναρχοῦ Χρόνου.

Ἄλλους περιμένει καλοπροαίρετους στὴν ἐναλλαγὴ τῆς βασιλείας τους καὶ γι' ἄλλους εὐχεται νὰ λυτρωθεῖ ἀπὸ τὴν παρουσία τους.

Μερικοὺς ἐξυμενεῖ μὲ τραγούδια γιὰ τὴν ὁμορφιά τους, ἄλλους εὐγνωμονεῖ γιὰ τὰ πλούσια δῶρα, πού φέρνουν κι ἄλλους φοβᾶται καὶ προσπαθεῖ νὰ τοὺς ἐξευμενίσει.

Εἶναι γνωστὴ ἡ παροιμία «βρῆκε τὸ μῆνα, πού θρέφει τοὺς ἔνδεκα». Ἄλλὰ ποίος ἀπὸ τοὺς μῆνες εἶναι ὁ πλούσιος χορηγός; Μιά ἄλλη παροιμία στὴν Ἡπειρο ξεχωρίζει τὰ πράγματα. «Ἐνας μῆνας θρέφει τοὺς ἔνδεκα καὶ οἱ ἔνδεκα τὸν ἕνα» (παροιμιαστήρ. Ἀραβαντινοῦ). Καὶ εἶναι ὁ Σεπτέμβρης, ὁ μῆνας τῶν καρπῶν, πού σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα εἶναι γνωστός σάν «Τρυγητής».

Αὐτὸς μὲ τὴ «σοδειά» του θρέφει τοὺς χωριανοὺς κατὰ τοὺς ἄλλους ἔντεκα μῆνες καὶ οἱ χωρικοὶ μὲ τὴν ἐποχιακὴ κατανομὴ τῶν γεωργικῶν ἐργασιῶν τους ἐργάζονται γιὰ τὸ μῆνα τῆς εὐφορίας καὶ τῆς παραγωγῆς, γιὰ τὸν «Τρυγητή», γιὰ τὴ συγκομιδὴ τῶν

κόπων του.

Ἄπὸ τὰ κάλαντα τῶν Φωτῶν πηδάει ἄρνός κι μέρα καὶ τοῦ βοσκοῦ ἢ γυναικά.
(Νησιώτ. παροιμία).

Πραγματικὰ ἀπὸ τὶς δώδεκα τοῦ Γενάρη μεγαλώνει ἡ μέρα μὲ τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου λίγα λεπτὰ ωριότερα, ἐνῶ ἡ δύση του ἔχει ἀρχίσει νὰ ἀργεῖ ἀπὸ τὰ Χριστούγεννα.

Χριστὸς γεννᾶται
ὥρα γεννᾶται.

«Πηδάει» λοιπὸν ἡ μέρα, ἀλλὰ καὶ τὸ ἄρνι πού γεννιέται καὶ μαζί του κι ἡ βοσκοπούλα ἀπὸ τὴ χαρὰ γιὰ τὸ Γέννησι τῶν προβάτων τῆς κι ἀπὸ τὴν προσμονὴ τῆς Ἀνοιξῆς, ὅταν μάλιστα τὰ Φῶτα εἶναι φωτερὰ δηλ. ἡλιόλουστα.

Καὶ τὰ Φῶτα φωτερὰ καὶ τὸ Πάσχα βροχερὸ ὅλος ὁ κόσμος χαίρεται κι ἡ Κρήτη καμαρώνει.

καί: Ἄν τὰ Φῶτα φωτερὰ καὶ τὰ Λαμπρὰ σκοτεινὰ (συννεφιασμένα) χαρὰ στὸν βοῦν καὶ τὸν ζευγᾶν.

Ἄπὸ τὶς πολυετεῖς παρατηρήσεις ὁ γεωργικὸς πληθυσμὸς ἔχει διαπιστώσει πὼς ἡ σπορὰ πρέπει νὰ χεῖ τελειώσῃ ὡς τὰ Χριστούγεννα κι ὅτι ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα ἀπὸ τὸ Νοέμβρη εἶναι ἀπαραίτητες οἱ βροχοπτώσεις μὲ διαλείμματα καλοκαιρίας (φωτερὰ) καὶ μὲ ἐπανάληψη τους κατὰ τὸ Πάσχα μέσα στὸ Μάρτη—Ἀπρίλη.

Ἄν πάνε ἔτσι οἱ καιροὶ τότε κι
η σοδειὰ εἶναι σίγουρη.

Χαρὰ στὰ Γέννα (Χριστοῦγεννα)
τ' ἄστεγνα (βροχερά)
τὰ Φῶτα χιονισμένα
καὶ ἡ Λαμπρὴ βρεχάμενη
τὰ πάντα εὐτυχισμένα.

Γεωργὸς ποὺ ἀμέλησε νὰ ὀργώ-
σει καὶ νὰ σπείρει, δὲ μπορεῖ νὰ τὸ
κάμει τὸ Γενάρη. Ἄν τὸ ἐπιχειρή-
σει ἄς μὴ περιμένει ἀνταμοιβὴ τῶν
κόπων του.

Τοῦ Γενάρη τὸ ζευγάρι
διάολος θὲ νὰ τὸ πάρει.

Ἀντίθετα οἱ θαμβακοπαραγωγοὶ
πρέπει νὰ ὀργώσουν τὸ Γενάρη.

Ὅποιος θέλ' νὰ θαμβακώσει
τὸ Γενάρη νὰ ὀργώσει.

Ἐκεῖνο ὅμως, ποὺ ἀπαραίτητα
πρέπει νὰ κάνουν τὸ Γενάρη καὶ
Φλεβάρη οἱ γεωργοὶ εἶναι τοῦ ἀμ-
πελιοῦ τὸ κλάδεμα. Τὸ Γενάρη στὴ
νότια Ἑλλάδα καὶ τὸ Φλεβάρη στὴ
βόρεια.

Ἐνα σωρὸ παροιμίες σὰν γεωρ-
γικοὶ κανόνες ἐπιβάλλουν τὸ κλά-
δεμα ποὺ πρέπει νὰ κάμουν γερόν-
τοι πεπειραμένοι κι ὄχι ἄπειροί
νέοι.

Γιὰ θάλτε νιοὺς νὰ σκάψουνε
γερόντους νὰ κλαδέψουν.

Τὸ σκάψιμο πρέπει νὰ εἶναι θα-
θὺ κι ὀρμητικό, ἐνῶ τὸ κλάδεμα θέ-
λει προσοχὴ καὶ σύνεση. Γιὰ τὸ κλά-
δεμα καὶ τὸ μπόλιασμα συνήθως οἱ
γεωργοὶ συμβουλευόνται τὶς φά-
σεις τῆς σελήνης τῆ **χάση** καὶ
τῆ **γέμιση** ἢ τὸ **χάσιμο**

καὶ τὸ **πιάσιμο**. Τὸ Γενάρη
αὐτὸ εἶναι περιττό.

Τὸ Γενάρη κόψε θέργα καὶ
φεγγάρι μὴ γυρεύεις.

Κόψε ξύλο τὸ Γενάρη καὶ μὴ
καρτερεῖς φεγγάρι.

Γενάρη μήνα κλάδευε φεγγάρι
μὴ ξετάζεις (Ἀθηναϊκῆ).

Κι ἀφοῦ ὁ λόγος ἀναφέρεται στὸ
Φεγγάρι, τὸ γεναριάτικο καὶ τὸ
αὐγουστιάτικο ὀλόγιομο φεγγάρι
εἶναι ἀπὸ τὰ λαμπρότερα.

Πόσο φωτεινὸ εἶναι τὸ γεναριά-
τικο φεγγάρι βγαίνει ἀπὸ μιὰ ἄλλη
παροιμία:

Τοῦ Γενάρη τὸ φεγγάρι
ἥλιος τῆς ἡμέρας μοιάζει.

Σκληρὲς οἱ συνθήκες τῆς ζωῆς
τῶν προγόνων μας καὶ τῆς διαίτας,
διατροφῆς καὶ τῆς ὑγιεινῆς. Λίγο
τὸ νερὸ στὰ περισσότερα χωριά μὲ
τις βαρέλες (θαγένια) στὴν πλάτη.
Ἀποτρόπαιες οἱ συνθήκες τῶν ἀ-
ποχωρητηρίων, ἀποπά-
των, ἢ ἀφοδευτηρίων, ἢ
ἴδια ἢ λέξη τὸ μαρτυρεῖ, σὰν τόπο
μακριὰ ἀπὸ τὸ χῶρο κατοίκησης,
μακριὰ ἀπὸ τὸ δρόμο, ἀπομάκρυν-
ση ἀπὸ τὸν τόπο σκηνώσεως. Καὶ στ'
ἀρχοντικά τοῦ Ζαγοριοῦ καὶ τῆς
Λιούντζης τὸ ἀποχωρητήριο ἦταν
ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι, στὴν ἄκρη τῆς αὐ-
λῆς. Στὰ φτωχόσπιτα ἀποχωρητή-
ριο ἦταν ὁ κῆπος, ἢ τὰ γύρω χωρά-
φια.

Σὲ μιὰ τέτοια περίπτωση ἀναφέ-
ρεται τὸ ἡπειρωτικὸ περιστατικό.

Βραδυνὲς γεναριάτικες ὄρες ἔ-

πιασε ή ά ν ά γ κ η (άπ' όπου και τó άναγκαίο) τó σύζυγο. "Έλα όμως πού φοβόταν μόνος του νά θγει όξω. Άνάγκασε τή σύζυγο νά θγει έξω στό ν τ ι θ ά ν ι (έξώστη) για νά τόν έπιτηρεί και νά 'χει κουβεντολόι μαζί της. Και κεί στά χωράφια τόν έπιασε κι ό ρωμαντισμός και άνέκραξε:

— "Έ ρε γυναίκα! Φεγγάρι για κλέψιμο!

Ή συμβία του, πού ύποχρεωτικά είχε άφήσει τά ζεστά χειμωνιάτικα στρωσίδια για νά κάνει συντροφιά στό γενναίο σύζυγο και χτύπαγαν τά δόντια της άπό τó ψυχτερινό γενναριάτικο ά γ ι ά ζ ι, τού άποκρίθηκε:

—"Αίντε χέσε και γκρεμίσου έλα μέσα!

Στή βορεινή Έλλάδα ό Γενάρης είναι ή καρδιά του χειμώνα, πού μπαίνει του Σταυρού (14 Σεπτέμβρη) μέ τά πρωτοβρόχια. Τά πρωτοβρόχια οί χωρικοί τά περιμένουν σά μ ά ν α έ ξ ο ύ ρ α ν ο ύ για νά έτοιμάσουν τά όργώματα, αλλά και μέ μελαγχολία και μάλιστα όσοι δέ νιώθουν τ' ά μ π ά ρ ι α τους γεμάτα για νά άντιμετωπίσουν τίς χειμωνιάτικες στερήσεις. Του Σταυρού άρχίζουν νά κατεβαίνουν άπό τά θουνά τά τ σ ε λ ι γ γ ά τ α, άλλα για τó Τσάμικο στήν "Ήπειρο κι άλλα για τή Θεσσαλία άπό τόν Πίνδο, για ν' άνέθουν πάλι τ' "Αη-Γιωργιού στίς 23 'Απρίλη.

Ό Γενάρης λοιπόν πρέπει νά

θρεϊ γεμάτα τά κ ε λ λ ά ρ ι α. "Όσοι άπό τούς χωρικούς έχουν κάμει τίς προμήθειες χαίρουνται τίς οικγενειακές συγκεντρώσεις και τó φαγοπότι. Κατά προτίμηση τρώνε κοτερικά ,πού είναι παχειά.

Κότα, χήνα τó Γενάρη και παπί τόν 'Αλωνάρη (Ίούλιο)

"Όρνιθα τó Γενάρη κέφαλον τόν 'Αλωνάρη

Κότα πίτα τó Γενάρη κόκοτος (πετεινός) τόν 'Αλωνάρη.

Στήν 'Ανατολική Μακεδονία και Θράκη τήν παραμονή τής Πρωτοχρονιάς άνοίγουν τρείς θρύσες μέ τήν έννοια «καθώς τρέχουν, νά τρέχουν τά κέρδη, καθώς τίς άνοιξαν, νά άνοίξουν οί τύχες».

'Ανήμερα, τó πρωί πού νίβονται, παίρνουν μιá πέτρα και κάθονται άπάνω της. «Καθώς είναι γερή ή πέτρα νά 'μαστε γεροί όλο τó χρόνο κι όπως είναι θαριά ή πέτρα, θαριά νά 'ναι κι ή σακκούλα μας».

"Αν όμως ό Γενάρης είναι ή καρδιά του χειμώνα έχει μιá προκαταβολή έλπίδας για τήν άνοιξη πού 'ρχεται, τίς ά λ κ υ ο ν ί δ ε ς ή μέρες. Ό πανάρχαιος μύθος μέχρι τίς μέρες μας είναι μιá άπό τίς πολλές άποδείξεις τής συνέχειας του λαοú μας σ' αυτόν τόν έλληνικό χώρο. Είναι ή ζωντανή παράδοση στήν άλυσίδα των γενεών, ζ ω ν ά ρ ι α τίς λέει ό λαός μας, άπό π ά π π ο υ π ρ ό ς π ά π π ο υ.

Σύμφωνα μέ τή μυθολογία ή 'Αλκυόνη κόρη του Αϊόλου και τής 'Αμ-

φιάλης παντρεύτηκε τὸν Κήκυκα τὸ βασιλιά τῆς Τραχινίας μιᾶς ἀρχαίας πόλης ποὺ ἦταν κάπου ἀνάμεσα στὸ Μαλιακὸ κόλπο καὶ τοῦ βουνοῦ τῆς Οἴτης. Ἀπὸ ἀλαζονεία τὸ ζευγάρι πῆραν τὰ ὀνόματα τοῦ θεϊκοῦ ζευγαριοῦ καὶ φαντάστηκαν τὸν ἑαυτὸ τους πὼς ἦταν ὁ Δίας καὶ ἡ Ἥρα. Οἱ Ὀλύμπιοι θεοὶ ὀργίστηκαν καὶ μεταμόρφωσαν τὸν Κήκυκα σὲ γλάρο καὶ τὴν Ἀλκυόνη στὸ ὁμώνυμο πουλί. Ὅμως στὴ μακροθυμία τους τοὺς ἐπέτρεψαν ἑφτά μέρες πρὶν καὶ ἑφτά μέρες μετὰ ἀπὸ τὴ μικρότερη μέρα τοῦ Γενάρη, νὰ ἐπικρατεῖ γαλήνη στὸν Κορινθιακὸ κόλπο, στὴν ἀνατολικὴ θεσπέσια ὄχθη του, τὴν Αἰγιάλεια ποὺ ὁ Στράβων τὴ λέγει καὶ Ἀλκυονίδα ὥστε ἐκεῖ νὰ θάζουν τ' αὐγά τους καὶ νὰ τὰ κλωσσοῦν γιὰ νὰ μὴ χαθεῖ τὸ γένος τους.

Καὶ νὰ στοὺς σύγχρονους καιροὺς, ποὺ ἡ παράδοση ζεῖ στὶς λαϊκὲς παραδόσεις.

«Οἱ καλὲς μέρες ποὺ κάνει τὰ μέσα τοῦ Γενάρη λέγονται μέρες τῶν πουλιῶν» γιὰ τὴν τὰ γλαρόνια, ποὺ χτίζουν τότε τὶς φωλιές παρακάλεσαν τὸ θεὸ νὰ τοὺς χαρίσει λίγες καλὲς μέρες γιὰ νὰ μὴ χαλάσουν οἱ τρικυμίες τὶς φωλιές τους κι ἔτσι νὰ μποροῦν νὰ ξεκλωσήσουν. Ὁ θεὸς τ' ἄκουσε καὶ ἔτσι στὴν καρδιά τοῦ χειμῶνα κάνει μέρες καλοκαιρινῆς (Πάπμος). Ποιὸς δίδαξε στὸ λαὸ μας τὸν πανάρχαιο μῦθο;

Ὁ Φλεβάρης εἶναι ὁ δεῦτερος μῆνας ἀπὸ τοὺς δώδεκα κι ὁ τελευταῖος ἀπὸ τοὺς ρωμαϊκοὺς. Οἱ μέρες του ἔχουν μεγαλώσει σὲ ὄρες, ὅμως ἔχουν λιγοστέψει ἀφοῦ ἔχει εἴκοσι ὀχτῶ καὶ κάθε τέσσερα χρόνια εἴκοσι ἑννέα.

Γι' αὐτὸ λέγεται καὶ κ ο υ τ σ ὸ ς καὶ κ ο υ τ σ ο φ λ έ β α ρ ο ς καὶ Σκούρτης, στὴν Ἠπειρο, δηλ. κοντός, ποὺ ἔχει γίνεαι καὶ ἐπώνυμο. Πολλοὶ Σκούρτηδες στὸν τηλεφωνικὸ κατάλογο καὶ ξέχωρα ὁ δικός μας Ὀδυσσεύς.

Ἀπὸ τὸ Φλεβάρη θ' ἀνοίξουν οἱ φ λ έ β ε ς τοῦ νεροῦ θὰ ἔχει ἀνεβεί ὁ ὑδροφόρος ὀρίζοντας τῆς γῆς ἀπὸ τὶς πολλὲς βροχές, ποὺ ἔχουν πέσει. Καὶ θὰ μυρίσει καὶ ἡ ἐρχόμενη ἀνοιξη. Ἄνθισαν κι ὅλας οἱ ἀμυγδαλιές.

Ὁ Φλεβάρης κι ἂν φλεβίσει καλοκαίρι θὰ μυρίσει.

Ὁ Φλεβάρης κι ἂν φλεβίσει πάλι ἀνοιξη μυρίζει.

Ὁ Φλεβάρης κι ἂν φλεβίσει τοῦ καλοκαιριοῦ μυρίζει, μὰ ἂν σώσει καὶ κακιώσει μέσ' τὸ χῶμα θὰ μᾶς χώσει.

Ἡ τελευταία παροιμία δείχνει κάποιο ξαναγύρισμα τοῦ χειμῶνα καὶ ἡ ἐπομένη ξεκαθαρίζει περισσότερο τὶς καιρικὲς ἀκαταστασίες.

Τὴν Τυρινὴ καὶ τῶν Βαγιῶ μπαίνει ὁ διάολος στὸ γιαλό.

Στὴν τελευταία ἐβδομάδα τῆς Ἀποκριᾶς καὶ στὴν πρὸ τοῦ Πάσχα Κυριακῆ τῶν Βαγιῶν ὁ λαὸς ἔχει ἐπισημάνει τρικυμίες.

Ἀπὸ τὶς γεωργικὲς ἐργασίες τὸ Φλεβάρη γίνονται στὴ θόρεια Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἡπειρο τὰ κλαδέματα, ἀφοῦ οἱ κίνδυνοι ἀπὸ τοὺς παγετῶνες ἔχουν μικρίνει. Ἐδῶ ὁ Φλεβάρης λέγεται καὶ «κ λ α δ ε υ τ ἦ ς». Οἱ γεωργοὶ ἀπ' ἐδῶ καὶ μπρὸς περιμένουν βροχὲς γιὰ τὰ σπαρτά τους, ὅπως λέει ἡ Κυπριακὴ παροιμία:

Ἀπὸ Φεβράρην καὶ νὰ πᾶ'
ὀμπρὸς καὶ πίσω χῶματα.

Δηλ. ἀπὸ Φλεβάρη καὶ πέρα βροχὲς ἐνῶ τὰ ὀργώματα ἔχουν τελειώσει.

Οἱ καιροὶ ἔχουν φκιάσει καὶ ἡ μέρα τῆς Ὑπαπαντῆς θὰ μαντέψει τί καιρὸ θὰ κάνει τὶς ἐπόμενες σαράντα μέρες ἀφοῦ:

«Ὁ,τι καιρὸ κάνει τὴ μέρα τῆς Ὑπαπαντῆς, θὰ βαστάξει σαράντα μέρες (Μακεδονία).

Παραδέχονται οἱ Ἡπειρώτες χωρικοὶ πὼς πολὺ εὐνοϊκὴ γιὰ τὴ γεωργία καὶ κτηνοτροφία θὰ ἴναι ἡ χρονιά ἂν θρέξει τῆς Παπαντῆς. Γιὰ τὴν καταστροφὴ πῶπαθαν κάτι κτηνοτροφικὲς οἰκογένειες στὸ χωριό μας, γιὰτὶ δὲν ἔβρεξε τὴ μέρα τῆς Ὑπαπαντῆς λένε τὸ ἐξῆς:

«Τ'ς Παπαντῆς δὲν ἔβρεξε
Σκόκω καὶ Μπαντόκω
τί κακὸ πὺ πάθεταν μούρ'
Σκόκω καὶ Μπαντόκω».

(Βλέπε Κ. Λαζαρίδη — Ἀπὸ τὰ λαογραφικὰ τοῦ Κουκουλίου).

Ἡ ἡμέρα τῆς Ὑπαπαντῆς 2 Φλεβάρη εἶναι ἀργία γιὰ τοὺς χωριανοὺς ὅλης τῆς Ἑλλάδας, μεγάλη σχόλη, ὅπως καὶ ἡ 1 τοῦ Ἁγίου Τρύφωνα. Τὴν πρώτη Φλεβάρη μάλιστα δὲν κλαδεύουν. Καὶ δὲν κλαδεύουν γιὰτὶ γεωργοὶ καὶ ἀμπελουργοὶ τιμοῦν τὸν Ἅγιο τους.

Τὴν ἡμέρα τῆς γιορτῆς τοῦ ὁ Ἅγιος, κατὰ τὴ Μικρασιατικὴ παράδοση, βγῆκε περίπατο. Στὸ δρόμο ἀπάντησε ἓνα μικρὸ παιδάκι, πὺ φερε στὸν ὦμο τοῦ ἓνα σακκούλι:

—Ποῦ πᾶς, παιδί μου; τὸ ρώτησε.

—Πάω στ' ἀμπέλι νὰ φέρω φαί τοῦ πατέρα μου.

—Καὶ τί κάνει ὁ πατέρας σου στ' ἀμπέλι;

—Κλαδεύει!

—Πές του πὼς δὲν κλαδεύουν σήμερα!

—Καὶ γιὰτὶ δὲν κλαδεύουν, μάρμπα;

—Γιὰτὶ ὅποιος κλαδεύει, κόβει τὴ μύτη του.

Σὰν πῆγε ὁ μικρὸς στ' ἀμπέλι διηγήθηκε στὸν πατέρα του τὸ διάλογο, πὺ εἶχε μὲ τὸν ἄγνωστο ὀδοιπόρο στὸ δρόμο καὶ τοῦ εἶπε τοῦ πατέρα του νὰ μὴ κλαδέψει καὶ κείνος.

Ὅμως ὁ πατέρας τοῦ ἀψήφησε τὴ συμβουλή καὶ κρατώντας τὸ κλαδευτήρι τοῦ ἀπάντησε:

—Ἐγὼ δὲν κλαδεύω ἔτσι. Καὶ κίνησε τὸ κλαδευτήρι πρὸς τὰ κάτω, ἀλλὰ ἔτσι, καὶ τὸ ἔφερε πρὸς τὰ πάνω, ὅποτε ἔκοψε τὴν κλιματόβεργα καὶ χράπ! καὶ τὴ μύτη του.

Ποῦν' ἡ Μάνα σου βρὲ Γιάννη;

Τὸν καιρὸ τῶν παππούδων μας, οἱ παπάδες τῶν χωριῶν μας δὲν ἦταν δημόσιοι ὑπάλληλοι, μὲ ἐξασφαλισμένη τὴ διαβίωσή τους, μὰ ἦταν καὶ ζευγάδες χωρὶς ἄμφια καὶ ράσα. Καὶ κτηνοτρόφοι κοντὰ στὰ γιδοπρόβατά τους, στὸ σκάρο καὶ στὸ στάλο, ἀλλὰ ποὺ ἔβγαιναν μὲ τὸν ἀρωματικὸ βασιλικὸ καὶ τὸ μπραγκάτσι κι ἀγιάζαν στάνες καὶ νοικοκυριά τῶν χωριῶν μας κάθε πρωτομηνιά.

Πολλοὶ παπάδες ἔκαναν κалές διαβάσεις καὶ τοὺς παίρναν καὶ Τοῦρκοι στὸ Τσάμικο, τὸ Δέλβινο, στὶς περιοχὲς τοῦ Κουρβελεσίου γιὰ ν' ἀγιάσουν κι αὐτῶν τὶς στάνες καὶ νὰ διαβάσουν τὰ ἄρρωστα ζωντανά.

Μιά τέτοια πρωτομηνιά καὶ σκόλη μαζί ὁ Παπαθόδωρος τριγύριζε τὰ σπίτια τοῦ ἠπειρωτικοῦ χωριοῦ κι ἔφτακε στὸ σπίτι μιᾶς φτωγιάς χήρας, ποὺ ἐργάζονταν τὴ μέρα κείνη.

Τρεχάτος ὁ παπᾶς μπαίνει μὲ τὴν

οἰκειότητα, ποὺ δημιουργοῦσαν τὰ ἀξιοσέβαστα ἐκεῖνα πρόσωπα τῶν χωριῶν μας στὸ σπίτι τῆς χήρας, ποὺ ἔλειπε, μὰ εἶχε κεῖ φύλακα τὸ μικρὸ υἱό της.

Καλὴ μέρα!

Ἐν Ἰορδάνη (ψάλλει ὁ παπᾶς)
—Ποῦ ἔναι ἡ μάνα σου βρὲ Γιάννη!

—Εἶν' στὸν ποταμὸ καὶ πλένει
(ἀπαντᾷ ὁ μικρός).

—Βρὲ τὴν καταραμένη τέτοια μέρα καὶ νὰ πλένει (συνεχίζει ψάλλοντας ὁ παπᾶς).

—Παπᾶ - παπᾶ, ἡ μάνα μου ἄφησε τὰ λεπτά, λέει ὁ μικρός.

—Βρὲ τὴν εὐλογημένη, ἄς εἶν' καλὰ κι ἄς πλένει.

Ραντίζει εἰκόνες, φωτογραφίες καὶ τὶς γρεντὲς τοῦ σπιτιοῦ ὁ παπαθόδωρος καὶ φεύγει φουσάτος γιὰ τ' ἄλλα σπίτια τοῦ χωριοῦ ψάλλοντας συνέχεια...

Τί συμπαθητικὲς ζητεῖες μπροστὰ στὰ ἀδυσώπητα παζάρια γύρω ἀπὸ τὰ Μυστήρια τῶν ὑστερινῶν χρόνων!

ΜΝΗΜΗ ΜΟΔΕΣΤΟΥ ΠΕΡΤΣΑΛΗ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ από σελίδα 13)

θα είναι και τὸ κάλλιστο μνημόσυνο τοῦ Ἁγίου μας, ἀλλὰ καὶ ὅλων τῶν αἰοιδίμων καὶ ἀειμνήστων κληρικῶν, εὐεργετῶν, διδασκάλων, πάπων, γονέων, ἀδελφῶν μας καὶ τοῦ μεγάλου δασκάλου τοῦ Γένους Νικολάου Τζαρτζούλη, πού πρῶτος συνέγραψε τὸ συναξάρι καὶ τὴν ἱερὴ του ἀκολουθία, ἀλλὰ καὶ τοῦ

μεγάλου μας ἀγιογράφου Στέργιου Παπαγιάννη, πού πρὶν κι ἀπὸ τὸν Τζαρτζούλη ἀπεικόνισε τὴν Ἁγία του Μορφή, ἀλλὰ καὶ τοῦ Μοδέστου μας, πού πολλές φορές εἶχε κάμει λόγο γιὰ τὸ Νεομάρτυρα Ἅγιο Νικόλαο.

Νὰ γιατί εἶπα στὴν ἀρχὴ τῆς ὁμιλίας μου, Σεβασμιώτατε, πὼς ἡ ψυχὴ τοῦ Μόδεστου χαίρεται σήμερα στοὺς ἐπιμνημόσυνους ὕμνους πού δονοῦν τὴν ἀτμόσφαιρα τῆς πατρίδας του, ἐνῶ τὸ σῶμα του ἀναπαύεται στοὺς κόλπους τῆς γενέτειράς του, πού τόσο ἀγάπησε.

Ἀλλὰ ἀποχωριστήκαμε «προσώπῳ μόνον οὐχὶ καὶ καρδίᾳ», γιατί ὁ Μόδεστος ζεῖ. Ζεῖ στὶς καρδιές μας καὶ μᾶς ἐμπνέει, ζεῖ καὶ μᾶς κατευθύνει μὲ τὸ παράδειγμά του, ὅπως ὅλα τὰ μεγάλα τέκνα τοῦ ἀριστοτόκου Μετσόβου.

Ἐκφωνήθηκε στὸν Ἱ. Ναὸ Ἁγίας Παρασκευῆς Μετσόβου στίς 11.11.1988 ἡμέρα Κυριακή.

Γ. ΠΛΑΤΑΡΗΣ

ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΝΤΑΙ οἱ κύριοι Ἀναγνώστες νὰ μᾶς γνωστοποιοῦν τὴ νέα τους διεύθυνση.

Ἡπειρωτικὴ Πνευματικὴ Ζωὴ καὶ Κίνησις

◆ Γράφουμε καὶ μᾶς γράφουν

◆ Στέλλουμε καὶ μᾶς στέλνουν

Μιά ἔκκλησις, πού πιάνει τόπο.

Ἡ ἔκκλησις μας πρὸς τὸ Ἄναγνωστικὸ Κοινὸ τοῦ Περιοδικοῦ τῆς Ἑταιρείας ἔπιασε καὶ ἦρθαν οἱ πρῶτες εἰδήσεις μὲ νέους Συνδρομητές. Βιαζόμαστε νὰ κάνουμε αὐτάρκη καὶ αὐτοδύναμη τὴν ἔκδοσή του, χωρὶς νὰ βαρύνει τὰ Ἔσοδα τῆς Ἑταιρείας. Νὰ προχωρήσει μὲ τὸ δυναμισμό πού ἔχει ἀποκτήσει καὶ νὰ βρεῖ τὴ δική του πορεία στὸ σκληρὸ ἀνταγωνισμό τῶν Ἐντύπων.

«Ἀναλογιζόμενοι τὸν εἰς πάντα ἄνθρωπον ἐπικείμενον θάνατον, τὸ ἀπρόοπτον, τὸ ἄδηλον τοῦ θανάτου, ὅπως γράφον πανομοιότυπα οἱ διαθήκες τῶν Ἡπειρωτῶν Εὐεργετῶν, ἄριστα κείμενα τῆς Ἐθνικῆς Γραμματείας καὶ τοῦ Ἀνθρωπισμοῦ, «προσευχόμαστε καὶ γινόμαστε ἔτοιμοι, ὅτι οὐκ οἶδαμε τὴν ἡμέρα, οὐδὲ τὴν ὥρα, ἐν ἣ ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου ἔρχεται» (Ἐλ. Καστρισιῦ Διαθ.) καὶ ὑπέικοντες εἰς τοὺς ἀναλλοιώτους νόμους τῆς Φύσεως (Καστρινὸς ἀπὸ Νεγάδες), ἐπιδιώκουμε «παντὶ σθένει» τὴν ἐξασφάλισή τῆς συνεχείας του.

Πῶς νὰ μὴ εὐχαριστήσουμε τοὺς ἀγαπητοὺς μας Φίλους;

Ἕνα περιστατικὸ μὲ τὸ Μορδοχαῖο Φριζῆ.

Τὸν Ἰούνιον τοῦ ἔτους 1939 ἐπιστρατεύθηκα ὡς Ἐφεδρὸς Ὑπολοχαγὸς εἰς τὴν VIII Μοίραν Αὐτοκινήτων. Ἦλθε στὸ γραφεῖο μου ὁ Διοικητὴς τοῦ Ἐμπέδου ὁ Συνῆρχης Μορδοχαῖος Φριζῆς καὶ μοῦ ζήτησε νὰ τοῦ διαθέσω ἓνα φορτηγὸ αὐτοκίνητο διὰ τὴν μεταφορὰν διαφόρων Ὑλικῶν Ἐπιστρατεύσεως ἀπὸ τὶς Ἀποθῆκες Ὑλικῶν πού εὐρίσκοντο ἐντὸς τοῦ Φρουρίου Ἰωαννίνων, διότι μὲ δύο κάρα πού εἶχε ἤθελε ἀρκετὲς διαδρομὲς διὰ τὴν μεταφορὰν αὐτῶν, ἐγνώριζε δὲ ὅτι ὑπῆρχε Διαταγὴ τῆς Μεραρχίας πού ἀπηγόρευε τὴν μετακίνησιν τῶν αὐτοκινήτων γιὰ οἰκονομία βενζίνης. Τοῦ ἀπήντησα θὰ εὕρω τρόπο νὰ σὲ ἐξυπηρετήσω χωρὶς νὰ ἐκτεθῶ στὴν Μεραρχία. Τὴν ἐπομένην ἔστειλε ἓνα Λοχία καὶ ἐζήτησε ἓνα αὐτοκίνητο διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν Ὑλικῶν.

Ὅταν ἔφθασεν τὸ αὐτοκίνητον εἰς τὴν ὁδὸν Ἀθέρωφ πρὸς τὸ Φρούριο ἡ ὁδὸς δὲν εἶχε ρυμοτομηθεῖ ἀρκετά, ἦτο στενὸς στὸ μέσον τοῦ δρόμου ἐβάδιζεν ἓνας ἡλικιωμένος

παπαῶς (ἀπὸ χωριὸ) μὲ τὸ μπαστού-
νι του, ὁ ὁδηγὸς στρατιώτης τοῦ
κορνάριζε συνεχῶς γιὰ νὰ ἀνέβει
στὸ πεζοδρόμιο, ἀλλὰ ὁ παπαῶς δὲν
ἄκουε, σὲ κάποιον σημεῖο ὁ δρόμος
ἦτο πλατύτερος· τὸν πλεύρισε, ἔ-
σκυψε δίπλα στὸν παπαῶ σταμάτησε
τὸ αὐτοκίνητο καὶ τοῦ εἶπε:

— Βρὲ παπαῶ, σοῦ κορνάρω τό-
σες φορές νὰ ἀνέβεις στο πεζοδρό-
μιο καὶ ἐσύ πουθενὰ ν' ἀναμερήσεις,
θὰ κατέβω κάτω καὶ θὰ σοῦ μα-
δήσω τὰ γένια.

Ὁ παπαῶς τοῦ εἶπε:

— Πολλοὶ μοῦ εἶπαν νὰ μοῦ τα ξυ-
ρίσουν... ἀλλὰ γιὰ νὰ μοῦ τὰ μα-
δήσουν πρώτη φορά τ' ἀκούω. Κα-
τέβα νὰ μοῦ τὰ μαδήσεις!

— "Αχ, βρὲ παπαῶ. Μοῦ τὴν ἔ-
σκασες!

Ἦλθε ὁ ὁδηγὸς στὸ γραφεῖο μου
καὶ μοῦ εἶπε τί τοῦ συνέβη μὲ τὸν
παπαῶ. Μετὰ ἀπὸ λίγες ἡμέρες ἔγι-
νε ἡ ἐπιστράτευσι τοῦ 1939. Μὲ τοὺς
ἐπιστρατευθέντας ἦτο καὶ ἓνας ἐ-
ξάδελφός μου καθηγητὴς φιλόλο-
γος, κάτοικος "Αρτης. Ἦλθε στὸ
γραφεῖο μου καὶ μοῦ εἶπε : ἡ Με-
ραρχία ζητεῖ νὰ ἀποσπάσει 4 ἐγ-
γραμμάτους στρατιῶτες στὴ Βάσι
Ἰλίου "Αρτης καὶ μοῦ εἶπε ἂν
γνωρίζω τὸν Διοικητὴ τοῦ Ἐμπέ-
δου νὰ τὸν ἀποσπάσῃ στὴν "Αρτα
ποῦ εἶναι καὶ ἡ οἰκογένειά του. Τοῦ
ἀπήντησα τὸν γνωρίζω πολὺ καλά,
πήγαμε μαζὶ στὸ γραφεῖο τοῦ Δ)
τοῦ τοῦ Ἐμπέδου. Μὲ ἐδέχθη μὲ χα-
ρὰ καὶ εἶπε στὸν λοχία τοῦ γρα-
φείου του: καφέ καὶ γλυκὸ στὸν κ.
Γεωργάκη. Τοῦ εἶπα μόνο καφέ,
μοῦ εἶπε πῶς καὶ ἦλθες ἐδῶ; Τοῦ

εἶπα: "Εχετε Δ)γὴ τῆς Μεραρχίας
ν' ἀποσπάσετε 4 στρατιῶτες στὴν
Βάσι "Αρτης ἐγγραμμάτους, ἔξω
ἀπὸ τὸ γραφεῖο σας εἶναι ἓνας ἐ-
ξάδελφός μου καὶ θέλει ν' ἀποσπα-
στεῖ στὴν "Αρτα ποῦ εἶναι ἡ οἰκο-
γένειά του, λέγεται Γκεσοῦλης Χα-
ρίλαος, καθηγητὴς φιλολογίας. Τὸν
φώναξε ὁ λοχίας, ἦλθε στὸ γρα-
φεῖο τοῦ Δ)τῆ τὸν ἐρώτησε πῶς λέ-
γεσαι, τοῦ ἀπήντησε καὶ ὅτι εἶναι
καθηγητὴς φιλόλογος καὶ θέλει ν'
ἀποσπαστεῖ στὴν "Αρτα. Ἦτο με
πολιτικὴ περιβολὴ διότι δὲν ὑπῆρ-
χαν στὴ Μεραρχία ἀρκετὲς στολές
γιὰ ὅλο τὸ Στρατό. ("Εβλεπες στρα-
τιώτῃ μὲ ἀμπέχωνο στρατιωτικὸ
καὶ πεντελόφι πολιτικὸ...). Τοῦ εἶπε
ὁ Δ)τῆς:

— Εἶσαι καθηγητὴς καὶ θέλεις
νὰ ἀποσπαστεῖς στὰ μετόπισθεν καὶ
τότε ποιός θὰ εἰπεῖ τὸ «πατρός τε
καὶ μητρός καὶ τῶν ἄλλων προγόν-
των», αὐτὸ ποῦ διδάσκεις εἰς τοὺς
μαθητὲς στὸ Γυμνάσιο;

Πήγαινε ἔξω, εἶπε στὸν λοχία κά-
με τὴν Δ)γὴ ἀποσπάσεως τοῦ Γκε-
σοῦλη καὶ φέρ' τὴν νὰ τὴν ὑπογρά-
ψω. Ἀπευθυνόμενος σὲ μένα: ἄς τὰ
εἶπα αὐτὰ στὸν ἐξάδελφό σου γιὰ
νὰ γνωρίζουν ὅτι στὸ στρατὸ γιὰ
τὴν Πατρίδα ὅλοι ἔχουν ὑποχρέωσι
νὰ τὴν ὑπηρετήσουν.

Πῆρα τὴ Δ)γὴ βγῆκα ἀπὸ τὸ
γραφεῖο, μὲ περίμενε ὁ καθηγητὴς
τοῦ εἶπα νὰ ἡ Δ)γὴ τῆς ἀποσπά-
σεώς σου, μοῦ λέγει δὲν τὴν θέλω
ἔτσι ποῦ μὲ ἔκανε ὁ κερατοεβραῖος.

Ὁ Φριζῆς ἦταν γνήσιος "Ελ-
ληνας καὶ παληκάρι. Μετὰ ἀπὸ 40
ἡμέρες ἔγινε ἀποστράτευσι. Συγ-

κεντρώθηκαν ὅλοι οἱ ἀποστρατευθέντες 300—400 στρατιῶτες ὅλοι μὲ στρατωτική στολή τοὺς μίλησε ὁ Διοικητὴς τοὺς εἶπε ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν ἔχομε πόλεμο, τοὺς εὐχήθηκε νὰ πᾶν στὰ σπίτια τους καὶ ἂν τυχὸν σᾶς καλέση ἡ Πατρίδα νὰ τρέξετε ἀμέσως νὰ καταταγεῖτε στὶς τάξεις τοῦ Στρατοῦ.

Ὁ ἴδιος Συν)χης κατὰ τὸν πόλεμο τοῦ 1940 κατὰ τὴν προέλασιν τοῦ Στρατοῦ μας ὡς Διοικητὴς Τάγματος πολεμώντας τοὺς Ἴταλοὺς ἐφονεύθη ἀπὸ βομβαρδισμό ἀεροπορικὸ ἐντὸς τοῦ Ἀλβανικοῦ ἐδάφους πλησίον τοῦ Λεσκοβικίου.

Υ.Γ. Στὴν συγκέντρωσι πὺ μιλῶσε ὁ Δ)τὴς εἶδε τὸν καθηγητὴν τὸν γνώρισε τοῦ εἶπε: ἐσὺ δὲν εἶσαι ὁ καθηγητὴς πὺ σὲ ἀπέσπασα στὴν Ἄρτα; Τώρα πῆγαινε στὸ σπίτι σου καὶ ἂν ἡ Πατρίδα σᾶς καλέση θὰ τρέξης νὰ παρουσιασθῆς ἐκεῖ πὺ θὰ σὲ καλεῖ νὰ ὑπηρετήσης.

«Σᾶς εὐχομαὶ σὲ ὅλους σας καλοὶ πολῖτες».

ΣΩΤ. ΓΕΩΡΓΑΚΗΣ

ALTERA PARS!

Καλλιθέα Φ)ρίου 1989

Ἄγαπητὲ κ .Μαμμόπουλε.

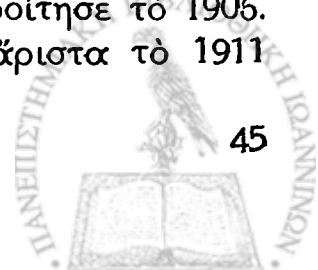
Ο ἰ Π α ἰ δ α γ ω γ ο ἰ μ α ς.

Ἐπ' εὐκαιρία τῆς μνείας τῆς διενέξεως μεταξὺ τοῦ ἀειμνήστου Εὐριπίδη Σούρλα, διευθυντοῦ τοῦ Πενταταξίου Διδασκαλείου Ἰωαννίνων καὶ τοῦ Ὑποδιευθυντοῦ Νικ. Τζούφη, εἰς τὸ δημοσιευθὲν στὸ τεύχος Δεκεμβρίου 1988, ἄρθρο τοῦ κ. Πάνου Σιούτη, ὡς κουνιάδος τοῦ δευ-

τέρου ἄς μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ δώσω καὶ μερικὰ περὶ τούτου στοιχεῖα.

Ἡ στενὴ φιλία του μετὰ τοῦ Πατριάρχου Ἀθιναγόρα, ὅστις εἰς τὰς δημοσιευθεῖσας τρεῖς πρὸς αὐτὸν ἐπιστολὰς στὸν «Παρνασσὸ» 1973, σελ. 600—606 πλειστάκις τοῦ ἐπαναλαμβάνει: «Ἄν δὲν σ' ἀγαποῦσα πολὺ θὰ σ' ἐμάλωνα... καὶ εἶχες τόσα νὰ μοῦ γράφεις... Παράμεινε μυστήριον πῶς κατῶρθωσες νὰ εἰσέλθης εἰς τὴν Κορυτσά... Νὰ μοῦ περιγράψεις τὸν Ἐθνικὸ ἀγῶνα τῆς Ἠπείρου, τὰς ἐλπίδας τῶν αὐτονόμων καὶ τὰς ἐπιτυχίας των, τὰς περιπετείας πὺ εἶχες, τὴν κατάστασιν τῆς προσφυλοῦς Ἠπείρου ... κί' ἔπειτα εἶσαι τόσον χειριστὴς τοῦ καλάμου ὥστε χωρὶς σκέψιν καὶ σχεδιάγραμμα μπορεῖς νὰ παρουσιάσεις ἓνα μικρὸ κομψοτέχνημα» τοῦ Σπυρ. Καλλιᾶφα, τοῦ Ἰωάννου Θεοδωρακόπουλου καὶ ὄλων τῶν κορυφαίων ἐπιστημόνων τῶν Ἀθινηῶν καὶ ἀποδεικνύουν ἀπὸ τοὺς μοναδικοὺς καὶ πλέον ἱκανοὺς τῆς εἰδικότητός του, γνώστην τῶν μεθόδων τῆς παιδαγωγικῆς καὶ ἄξιον διὰ τὴν προετοιμασίαν καταλλήλων ἐκπαιδευτικῶν. Μὲ κύρος ἔναντι τῶν συναδέλφων του, ἀπέραντον ἐμπιστοσύνην τῶν γονέων τῶν σπουδαστῶν καὶ ἀντίληψιν τούτων περὶ τῆς ἀξίας καὶ τῆς βαρύτητος τῆς διδασκαλίας του.

Ὁ Νικόλαος Στεφ. Τζούφης γεννηθεὶς στὸ Καπέσοβο τὸ 1887 μαθητὴς τῆς πρώτης τάξεως τῆς Ζωσιμαίας ἐξελέγη ὑπότροφος τῆς Ριζαρείου, ἐξ ἧς ἀπεφοίτησε τὸ 1906. Ἀποφοιτήσας μὲ ἄριστα τὸ 1911

του Μαρασλείου κατ' έκλογήν του Δημ. Λάμπρα έστάλη ως διευθυντής του Διδασκαλείου Μοναστηρίου επί τριετίαν, άκολουθως επί 4 έτη διετέλεσε Έπιθεωρητής Δημοτικῶν Σχολείων Βορείου Ήπειρου, λαβών δέ τὸ δίπλωμα του Φιλολόγου τὸ 1923 μὲ ἀριστα έδίδαξε εἰς τὸ Γυμνάσιον τῆς Ἀμμοχώστου (Βαρόσι) τῆς Κύπρου καὶ ὑπηρέτησεν ὡς Γυμνασιάρχης εἰς τὰ Γυμνάσια Παραμυθιάς καὶ Λεωνιδίου (1935—1951) εἰς τὸ ὁποῖον εἶχε προηγηθεῖ ὁ Καλούδης. Ἀπέθανε τὴν 8 Ἀπριλίου 1971.

Αἱ ἔριδες μεταξὺ τῶν εκπαιδευτικῶν δὲν σπανίζουν. Ὑπενθυμίζω τὴν τοῦ Μίνωα Λάμπρα μετὰ τοῦ καθηγητοῦ τῆς Παιδαγωγικῆς Δημ. Ζακογιάννη. Ἡττημένοι δὲν ὑπάρχουν σὲ καμμιά περίπτωση. Ὁ καθεὶς κατέθεσε τὴν προσφορὰν του. Δὲν ὑπάρχει μαθητὴς τοῦ Τζούφη ὅστις νὰ ἔφυγε ἀκατάρτιστος καὶ μὴ ἐνημερωμένος ἀπὸ τὰ χέρια του. Ἀντίθετα τὸ τεράστιο ἠθικὸ κῦρος του καὶ ἡ ἐπιβολὴ του τὸν κατέταξαν καὶ ἀξιολόγησαν ὡς ἓνα τῶν πλέον δυναμικῶν τοῦ κλάδου τοῦ ἀπόλυτα ὀργανωτικόν, ἀπόλυτα συνεπῆ καὶ εὐσυνείδητον στὰ καθήκοντά του. Σαφήνεια καὶ βάσεις στερεές καὶ ὑγιεῖς τὸν κατεῖχον εἰς τὴν ζωὴν του. Εἰς τὴν χώραν μας δὲν ὑπῆρξε «ἀρτηριοσκληρωμένο» σύστημα. Αἱ προθέσεις τῶν εκπαιδευτικῶν μας ἦσαν ἐπωφελεῖς διὰ τὸ Ἔθνος. Ἐσταθμίζετο ἡ ὠριμότης τῆς περιπτώσεως.

Μὲ ἐκτίμησιν
ΜΙΧ. Κ. ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΣ

Πνευματικὴ ἐπικοινωνία

Ἰωάννινα 4.1.1989

Κύριε Μαμμόπουλε

Απὸ τον περασμένο χρόνο ἔγινε κι ἐγὼ συνδρομητὴς του περίφημου περιοδικού σας καὶ σας συγχαίρω γιὰ τὴν ἀρτία ἀπὸ κάθε ἀποψη εμφάνισή του.

Εὐχομαι κάθε προκοπὴ στο ἔργο σας, που εἶναι τόσο πολύτιμο στον καιρὸ μας.

Με ἐπιταγὴ σας στέλνω τὴ συνδρομὴ μου γιὰ τὸ ἔτος 1989.

Μ' ἐνδιαφέρει κάθε ἐκδοσὴ γύρω ἀπὸ τὴν ἱστορία, λαογραφία κλπ. τῆς ἰδιαίτερῆς μας πατρίδας. Μαζὶ με τὸ γράμμα μου σας στέλνω καὶ ἓνα ἀνάτυπο του βιβλίου μου «Ἡ ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΤΟΥ ΒΙΚΟΥ», ἔτσι γιὰ τὴ γνωριμία μας. Δὲν ἐπιδιώκω μεγάλους στόχους. Ἐκείνη αὐτὴ τὴ μικρὴ προσπάθεια ἀπὸ ἀγάπη καὶ μόνον γιὰ τον τόπο μου, που ὅπως καὶ σεις θα γνωρίζετε, εἶναι προνομιοῦχος σε φυσικὲς καλλονές.

Με πατριωτικὸς χαιρετισμούς
ΣΑΒΒΑΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

ΚΡΙΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΔΗΜΗΤΡΗ ΣΤΑΜΕΛΟΥ:

«Λαογραφικά Σουλίου»

ΑΥΤΑ ΘΑ ΜΕΙΝΟΥΝ

Αισθάνομαι ένοχος, πού δέν είμ' έγώ κείνος πού λέει τόν καλό λόγο για τó ρομπαλαίο Ρουμελιώτη Δημήτρη Σταμέλο και τήν πνευματική του πορεία. Βουλιαγμένος πάντα σέ υποχρεώσεις, ποτέ δέ βρήκα τó χρόνο, ούτε για τó Σταμέλο ούτε για αρκετούς φίλους, πού μέ τιμούν μέ τήν αποστολή τών βιβλίων τους. "Ας μέ συμπαθήσουν, ας γενούν έλασι για τήν άνημποριά μου αύτή.

"Ομως ó Σταμέλος στάθηκε τυχερός. Βρήκε κριτικόν — έγώ δέν είμαι κριτικός — καλύτερον από έμέ, τόν γνωστόν Κώστα Σαρδελήν.

Και θυμιέμαι πάλι, δέν κόβονται οί κακές συνήθειες, στά 1975, μόλις είχα ανάλαβει Πρόεδρος μετά τó θάνατο τού μακαρίτη Γ. Βαθυρέτου τήν προσπάθειά μου.

Κατέφυγα στον άείμνηστο 'Αλέξ. Καλούδη, τόν ευεργέτη τής 'Εταιρείας, τόν 'Ηλία Σάρα τόν ευεργέτη τού Καστριού Θεσπρωτίας. 'Αθλοθετήσαμε τότε μιá σειρά εκδόσεων 'Ηπειρωτικών. Και βραβεύτηκε ó Κίτσος, ó Σταμέλος, ó Μουσελίμης, ó 'Ι. 'Αρχιμανδρίτης κ.ά. και ώφελήθηκε ή 'Ηπειρωτική Γραμματεία μέ τήν δημοσίευση άνεκδότων πραγματειών.

Πόσοι μου έμπιστεύονται σήμερα μύχιους, αλλά άνεκπλήρωτους πόθους, για

τήν έκδοσή πνευματικών πονημάτων τους.

Κάνω πάλι έκκληση σέ επιτυχημένους 'Ηπειρώτες επιχειρηματίες, στίς άγνές 'Ηπειρωτικές τους προθέσεις, να φανούν γενναίοδωροι, να θελήσουν να έρθουν και πρós τούς δικούς μας πνευματικούς δρόμους, να βοηθήσουν πνευματικούς ανθρώπους, ώστε ó κόπος τους να ίδή τó φώς. "Ας γίνουν χορηγοί. 'Ο Λευτέρης Μαντζίκας, (MISKO), ó Προκόπης Κατσέλης, ó Βοσυνάκης, οί Γιώτηδες μέ τίς παιδικές τροφές και τόσο άλλοι. Ού παραμένει ó πλείστος, ού συνοδεύει ή δόξα.

"Ας γίνουν μικροί Μαυκήναι, μικροί Ζωσιμάδες τών 'Ηπειρωτικών Γραμμάτων.

α.χ.μ.

('Από τó έπος τής Σουλιώτικης παλικαριάς ως τόν αιώνα μας. 'Εκδόσεις Τ. Πιτσιλός 1989, 'Αθήνα, σ. 128 σύν 12 φωτογραφίες, βιβλιογραφία και εύρετήρια).

Κάθε νέο βιβλίό του Δημήτρη Σταμέλου άποτελεί πάντοτε σημαντικό πνευματικό γεγονός. Γιατί μάς έρχεται από τίς άμόλευτες πηγές του Γένους. Και μάς δίνει μέ άναπαραστατική δύναμη και έπιστημονική ακρίβεια αρχέτυπες μορφές ζωής, που προβάλλουν μέσα από τά έργα του ολοζώντανες και άληθινές.

Γιατί ó Δημήτρης Σταμέλος έχει, μεταξύ τών άλλων, και τήν άρετή να αξιολογεί και να προβάλλει ό,τι τó σημαντικό δηλ. να δαμάζει και να κυριαρχεί στο ύλικό του, τó όποίο πολλές φορές είναι τόσο άφθονο ώστε οί πειρασμοί και πολλοί να είναι και επικίνδυνοι για τόν συγγραφέα μέ κίνδυνο να τόν παρασύ-

ρουν και να τον εκτρέψουν από το σκοπό του.

Ο Σταμέλος όμως είναι έμπειρος και δοκιμασμένος συγγραφέας και λογοτέχνης. Μας το απέδειξε με το μέχρι τώρα έργο του. Με τον «Μακρυγιάννη» του, με «Το Λιοντάρι της Κλεφτουριάς», με τον «Κατσαντώνη» του, με το «Θάνατο του Καραϊσκάκη», δημιουργίες που δείχνουν και τις συνθετικές του δυνατότητες, αλλά και μια ζωντανή, μια ήρωική και δυνατή γλώσσα κι ένα λόγο ρέοντα σαν τα κρούσταλλα νερά της όρεινης Ρούμελης.

Ο Σταμέλος έχει πνευματική και συγγραφική ταυτότητα, που απουσιάζει δυστυχώς από πάρα πολλούς άλλους κι ως έχουν γράφει δεκάδες βιβλία. Τα όποια, έξ αιτίας της έλλειψης αυτής, είναι άψυχα, άπνοα, ψεύτικα, θνησιγενή.

Το νέο βιβλίο του ενδιαφέρει την Ήπειρο κι αυτό μας δίνει μεγαλύτερη χαρά, αλλά και την ευκαιρία να τονίσουμε και πάλι την έθνική προσφορά του Σταμέλου, προσφορά που πλούτισε την ιστοριογραφία μας και την λογοτεχνία μας. Τίτλος του νέου του έργου: Λαογραφικά Σουλίου. Από το Έπος της Σουλιώτικης παλικαριάς ως τον αιώνα μας. Η εργασία του αυτή τιμήθηκε με έπαινο από την Ήπειρωτική Έταιρεία Αθηνών το 1975. Και παρουσιάζεται έδω στην αρχική της μορφή. Δεν πρόκειται για ένα κοινό λαογραφικό βιβλίο, αλλά για κάτι το πιό ουσιαστικό. Είναι ένα έργο με ψυχή. Γιατί ζωντανεύει έναν ολόκληρο κόσμο. Είναι

και λαογραφία και λογοτεχνία και ιστοριογραφία χωρίς να προδίδει καμιά. Γιατί ο Σταμέλος είναι έμπνευσμένος και χαρισματικός συγγραφέας. Πιστεύει σ' αυτό που κάνει. Το κάνει με κέφι. Με έρωτα. Με πόθος. Άλλά και με καθαρό και ξάστερο μυαλό. Και προπαντός με μια στέρεη βιβλιογραφική γνώση και ένημέρωση. Γι' αυτό είναι έργο θεμελιωμένο, γερό, σίγουρο, υπεύθυνο. Είναι έργο με εϋρος και δύναμη, τεκμηριωμένο. Άλλά και προβάλλει και αξιολογεί το ουσιώδες. Γι' αυτό και ο αναγνώστης δε χάνεται. Δεν πνίγεται. Το χαίρεται. Το απολαμβάνει πραγματικά. Κάνει συντροφιά με τους Σουλιώτες. Και κουβεντιάζει μαζί τους. Μ' όλες τις φάρες. Του χθές και του σήμερα. Ο Σταμέλος κατόρθωσε ένα φαινομενικά γνωστό θέμα να μας το παρουσιάσει καινούριο. Και το πέτυχε. Κι αυτό είναι σημαντικό. Και για τον ίδιο και για το θέμα.

Κ. ΣΑΡΔΕΛΗΣ

ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΜΑΣ ΕΡΕΥΝΑ

«Λαογραφικά Σουλίου»

Κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις «Τ. Πιτσιλός» το νέο βιβλίο του Δημήτρη Σταμέλου «Λαογραφικά Σουλίου» που καλύπτει την χρονική περίοδο από το Έπος της Σουλιτικής παλικαριάς ως τον αιώνα μας.

Η εργασία βασίζεται σε ανέκδο-

τες πηγές και διεξοδική βιβλιογραφική μαρτυρία και καταγραφή, που συγκροτούν μιάν έντυπωσιακή και ἀποκαλυπτική ἐνότητα. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Εἰσαγωγή, τὸ βιβλίο περιλαμβάνει τὰ ἐξῆς κεφάλαια: Προέλευση και ἔρμηνεία τῆς λέξης Σούλι, Τὰ σπίτια, οἱ φορεσιές, φαγητὰ και ποτά, Οἱ νερόμυλοι, πῶς πολεμοῦσαν, Ἡ παλικάριὰ που θεμελιώνει τὴν ἀγάπη, Ἀδελφοποιητοὶ και θλάμηδες, Ἡ μπέσα. Ἡ πίστη στὴν Ὁρθοδοξία, Ὁ Κοσμάς Αἰτωλὸς στὸ Σούλι, Ὁ Ἅγιος Δονάτος πολιοῦχος τοῦ Σουλίου, Πάσχα στὸν Ἀγώνα, Οἱ γιορτὲς και τὰ ἔθιμά τους, Τὰ Λαζαρίτικα τραγούδια, Βάφτιση, Βαφτιστικὰ ὀνόματα, Ὁ γάμος, Ὁ θάνατος, Ἀπὸ τὴν γεωργικὴ ζωὴ, Ἀπὸ τὴν τσοπάνικη ζωὴ, Μουσικὰ ὄργανα, Παρατσούκλια, Λαϊκὴ θεραπευτικὴ, Προλήψεις, δεισιδαιμονίες, μαντικὴ, Αἰνίγματα, Παραδόσεις, Μῦθοι γιὰ ζῶα και πουλιά, παραμῦθια. Τὸ ἔργο συμπληρῶνεται μὲ λεξιλόγιο, πλούσιες σημειώσεις, ἀναλυτικὴ βιβλιογραφία, σχετικὲς εἰκόνες και εὔρετήριο.

Ἡ συγκομιδὴ πλούσιου ὕλικου και ἡ μεθοδικὴ παρουσιάσή του καθιστοῦν τὸ ἔργο σημαντικὴ προσφορὰ στὴ γενικότερη λαογραφικὴ μας ἔρευνα.

Τὸ βιβλίο (δρχ. 700) μπορεῖτε νὰ τὸ ζητήσετε στὰ κεντρικὰ βιβλιοπωλεῖα και ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις Τ. Πιτσιλοῦ, Σοφοκλέους 4, Ἀθήνα 10559, τηλ. 3218.872 και 3211.237.

Ἡ ἔκδοση τιμήθηκε μὲ ἔπαινο ἀ-

πὸ τὴν Ἑπειρωτικὴ Ἑταιρεία Ἀθηνῶν σὲ σχετικὸ διαγωνισμό.

ΓΙΩΡΓΗ ΠΕΤΡΟΥ:

«Πνευματικὸ Ὀδοιπορικὸ»

(τοῦ Ἀνήσυχου και Νοσταλγοῦ Ἑπειρώτη «Ἀμερικὰ νου» 1899-1967), Γιάννινα 1987.

Ὁ παρενθετικὸς υπότιτλος τοῦ Ἑπειρώτη Γιώργη Πέτρου, θλάχου ἀπὸ τὴ Βοβούσα, ἀποκαλύπτει, ἀν μὴ τι ἄλλο, μιὰ θασσανιστικὴ μακρόχρονη νοσταλγία, μοναδικὸ και ξέχωρο γνώρισμα γιὰ κάθε ξενητεμένο Ἑπειρώτη. Ὅμως, τούτος ο ἀνυπότακτος νόστος γιὰ τὴ γενέθλια γῆ, πέρα ἀπὸ τὰ καταπιεστικὰ παιδικὰ βιώματα — ξενητεύτηκε παιδόπουλο — τὴ ζωογόνα ζεστασιά τῆς οικογενειακῆς ζωῆς τοῦ χωριοῦ και τὶς ἀσύγκριτες φυσικὲς ἀπλοχεριές τῆς Πίνδου κεντρίζεται γόνιμα κι ἀπὸ μιὰ πανθεϊστικὴ θεώρηση τοῦ Σύμπαντος, που οδηγεῖ τὸν συγγραφέα, ἐλεύθερα κι ἀβίαστα, σὲ ευκολοκατανόητες φιλοσοφικὲς ἀναζητήσεις, γύρω ἀπὸ αξίες και ἀρχές, που ρυθμίζουν τὴν ἀρμονία τοῦ Σύμπαντος μὲ τὸν ἄνθρωπο και τὸ περιβάλλον του.

Τὰ χειρόγραφα του, πεζὰ και ποιήματα, γραμμένα στὴν Ἀγγλικὴ, ἔτυχαν τῆς στοργικῆς φροντίδας τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Γιάννη Πέτρου --Πινδέα. Σὲ μιὰ ἀφεγάδιαστη λογοτεχνικὴ μετάφραση, μὲ λεξιλόγιο ἀπ' τὴ ζωντανὴ κι ἀνόθευτὴ Ἡ-

πειρωτική γλώσσα, ο λογοτέχνης Γιάννης Πέτρου - Πινδέας όχι μόνον δεν προδίδει τις ιδέες και τις προφητικές ενοράσεις του συγγραφέα - αδελφού αλλά εναρμονίζει περίτεχνα όλα τα αποσπασματικά κείμενα του αδελφού του σ' ένα σύντομο και διδακτικό εγχειρίδιο φιλοσοφίας ζωής, ανθρώπου και φύσης, με υψηλές λογοτεχνικές αξιώσεις και βαθείς συγκινησιακούς απόηχους, από τη ζωή, τη δράση, την ξενιτειά, τις δυσχέρειες, τα ταξείδια και τις ασίγαστες φιλοσοφικές ανησυχίες του ξενητεμένου πατριδολάτρη αδελφού Γιώργη.

Ο 15χρονος ανήσυχος μετανάστης Γιώργης Πέτρου σωματικά βρίσκεται στην Καλιφόρνια. Όμως ο νους του, η καρδιά του και η ψυχή του πάλλουν και κινούνται αδιάκοπα από τις αυτόχθονες δυνάμεις του Πινδικού περίγυρου. Δυνάμεις ακατάβλητες και ζωογόνες που με το χρόνο, λουσιμένες στην αλμύρα του μακρόχρονου θασσανιστικού νόστου του γυρισμού, μεταμορφώνουν την πάντοτε ολοζώντανη παιδική έκσταση από την ασύγκριτη και μοναδική Πινδική φύση, σε μια μόνιμη, συνειδητή και βιωματική θεοκρατική θεώρηση του Σύμπαντος.

Η γνωστή Ηπειρωτική μετριοφροσύνη και οι αξεπέραστες εκδοτικές δυσχέρειες δεν επέτρεψαν ατυχώς στον αείμνηστο Γιώργη Πέτρου τη συγκέντρωση και έκδοση χειρογράφων του στην Αγγλική γλώσσα, από τα οποία θα απεκαλύπτετο πληρέστερα η ατίμητη πνευματική προ

σφορά ενός ακόμη Ηπειρώτη της διασποράς.

Δρ. ΚΩΣΤΑΣ Ι. ΤΖΟΒΑΣ

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ ΜΑΒΙΛΗΣ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ από σελίδα 1)

Τις νύχτες ή ξωθιά της Λίμνης
Φροσύνη
φεγγαροντυμένη σε ραίνει με κρι-
να άπ' άφρους.
Κατεβαίνει ο Δεσπότης* άπ' τη
σπηλιά του
καί σ' εύλογεί σιγοψάλλοντας,
παιανικούς έλευθέριους ύμνους.
Όλόσωμη ή λεβέντισσα "Ηπειρος
ή προαιώνια Έλλάδα
άποθέτει στην ίερή μνήμη σου
όλα τά κλέφτικα τραγούδια της.
Τής άνδρείας τόν κότινο.
Τής εύγνωμοσύνης τόν στέφανο.
Τι τούτη ή τιμή νά σ' έχει στο δι-
κό της
τό πάνθεον, μεγάλη λογιάζεται.
Λορέντζο Μαβίλη.

* Διονύσιος ο Σκυλόσοφος.

Ο ΝΕΟΜΑΡΤΥΣ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ από σελίδα 34)

τής του πολιούχου και λυπόταν που δεν έρχονταν πλέον κόσμος στο σπίτι μας.

Και να η σύμπτωση: ύστερα από χρόνια από τότε που αναφέρω παραπάνω για τη γιορτή του Αγίου και δυο χρόνια πριν από σήμερα, στο σπίτι της μάνας συγκεντρώθηκε πολύς κόσμος της μέρα του πολιούχου, για να την αποχαιρετήσει όμως και να τη συνοδεύσει στην τελευταία της κατοικία, στον Άγιο Νικόλαο Κοπάνων.

Ἑσωτερικὴ Ζωὴ καὶ Κίνησις

Οἱ χρηματικὲς εἰσφορὲς πρὸς τὴν
 «Ἑπειρωτικὴ Ἐταιρεία», ἐκπίπτουν
 στὶς Δηλώσεις Φόρου Εἰσοδήμα-
 τος.

ΣΥΝΩΣΤΙΣΜΟΣ ΕΙΣΦΟΡΩΝ ΣΥΝΩΣΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

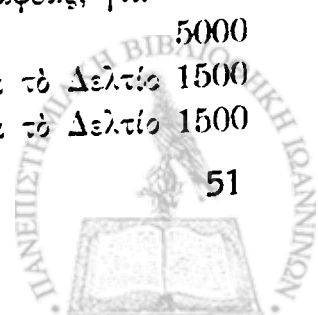
Με εὐθεῖα συγκλίνηση συντάσσομε αὐ-
 τοὺς τοὺς πίνακες εἰσφορῶν. Εἶναι τὸ ὀ-
 ξυγόνο τῆς Ἐταιρείας. Εἶναι τὰ φτερά
 τῆς Κοινοφελῆς Πνευματικῆ Ἰδρυμα ἢ
 Ἐταιρείας. Δημιούσια ἢ διαχειριστὴ τῆς σὲ
 ὀλίγη σφαῖρα «περιστρεφόμενη καὶ παν-
 ταχόθεν ὀρατὴ». Δὲν πληρῶνει οὔτε μο-
 νόλεπτο ἢ Ἐταιρεία σὲ μισθοὺς καὶ ἁ-
 μοιῆδες καὶ ἔχει ἐλαχιστοποιήσει τὰ διοι-
 κητικὰ τῆς ἐξοδα, ἀφοῦ τὸ Δ. Συμβούλιον
 μὲ ἐφημερία σὲ ἐθελοντικὴ βάση διεξά-
 γει τὴ διοικητικὴ ὑπηρεσία.

Δὲν ἔχει «Χρεώστες» ἢ Ἐταιρεία. Δὲν
 ἔχει «Πιστωτές». Κανενὸς τὴν πόρτα δὲν
 ἐθρόντησε. Δὲν κρατεῖ λογαριασμοὺς «Ὁ-
 φειλετῶν». Ὅτι προσφέρεται εἶναι αὐτο-
 προαίρετο καὶ καλοδεχούμενον. Τὸ ραβδί
 τοῦ διακονιάρη, ὅταν ὑπηρετεῖ κοινοφε-
 λεῖς σκοποὺς γίνεται στὰ χέρια τοῦ Διοι-
 κητικοῦ Συμβουλίου ἡγεμονικὸ Σκήπτρον.

Κρίκοι τῆς ἀλυσσίδας τῆς ἀγάπης αὐ-
 τὸν τὸν μῆνα εἶναι οἱ:

Ὁ κ. Νίκος Μπάτζιος γιὰ τὸ Δελτίον	2000
Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐνωσῆς Δροπο- λιτῶν κ. Χρῆστος Νιάκαρης γιὰ τὸ Δελτίον	1000
καὶ τοὺς γενικοὺς σκοποὺς	2000
Ὁ κ. Παναγ. Γκιούσμας γιὰ τὸ Δελτίον	1000

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου Ἑπει- ρωτῶν Ἡλιουπόλεως κ. Χριστόφ. Παπᾶς γιὰ τὸ Δελτίον	1000
Ὁ Ταμίας τοῦ ἰδίου Συλλόγου κ. Ἰωάν. Κωστωλάς γιὰ τὸ Δελτίον	2000
Ὁ Σύλλογος Ἑπειρωτῶν Ἡλιου- πόλεως ὁμοίως	2000
Ὁ κ. Δημ. Ἐξαρχος ὁμοίως	1000
Ὁ κ. Ἡλίας Λυκώνας ὁμοίως	2000
Ὁ κ. Βασίλ. Καλαϊτζῆς - Μουντά- κης γιὰ τὸ Δελτίον σὲ μιὰ ἐκρηξῆ Ἑπειρωτισμοῦ ποὺ θὰ ἰδῆ ὁ ἀνα- γνώστης στὴν Ἀλληλογραφίαν γιὰ τὸ Δελτίον	1500
Ὁ κ. Θεόφιλος Λαμπρόδης ὁμοίως	1500
Ὁ κ. Παναγ. Χωρῆκης ὁμοίως	2000
Ὁ Σύλλογος Ἑπειρωτῶν Κορινθίας	3000
Ὁ κ. Σπύρος Τσιγγάλης ὁμοίως	1500
Ὁ κ. Μάρκος Πανταζῆς ὁμοίως	1500
Ὁ κ. Δημ. Καμπάρης γιὰ τὸ Δελτίον	1000
Ἡ κυρία Μερόπη Ἀδαμαντίδου ὁμ.	1000
Ὁ κ. Γεώργ. Φέττας ὁμοίως	2000
Ὁ γιατρὸς κ. Κων. Γ. Ματσόπου- λος ὁμοίως	1500
Ὁ κ. Χαρίλ. Στάρας ὁμοίως	2000
Ἡ κυρία Ἑλένη Κατσαργυρινάκη ὁμοίως	1500
Ὁ κ. Φραντζῆς Καίσαρος ὁμοίως	3000
Οἱ ἀδελφές Εὐανθία καὶ Ἀφροδίτη Μέντζου γιὰ τοὺς γενικοὺς σκο- ποὺς	2000
Ἡ κυρία Ἑλένη Καστῆ - Χρόνη γιὰ τὸ Δελτίον	2000
Ὁ κ. Ἀπόστ. Παπαθεοδώρου, Γεν. Ἐπιθεωρητῆς - Συγγραφέας, γιὰ τοὺς γενικοὺς σκοποὺς	5000
Ὁ κ. Θωμᾶς Βλάχος γιὰ τὸ Δελτίον	1500
Ὁ κ. Θωμᾶς Βλάχος γιὰ τὸ Δελτίον	1500

Ο κ. Κώστας Ζαμπάπουλος όμοιος	2000	κας για τούς γενικούς σκοπούς	
Ο κ. Θεόδ. Σακελλαρίδης όμοιος	2500	της Έταιρείας	10000
Ο κ. Βλάσης Οικονόμου όμοιος	1500	Ο κ. Εύριπίδης Γιαννακός για τὸ	
Ο κ. Βασίλ. Γκαρτζόπουλος όμοιος	1500	Δελτίο	1500
Ο κ. Παῦλος Προύνας όμοιος	1500	Ο κ. Δημ. Κοράκης όμοιος	1500
Η κυρία Πέπη Τζάκου για τούς γε- νικούς σκοπούς	3000	Ο συγγραφέας κ. Νίκος Κοσμᾶς για τὸ Δελτίο	1500
Η κυρία Λαμπρινή Λεπενιώτη - Χρόνη για τὸ Δελτίο	1500	και τούς γενικούς σκοπούς	1000
Ο κ. Γεώργιος Σάρρος έκτακτη εισ- φορά	3000	Ο κ. Γεώργ. Γάγαλης για τούς γε- νικούς σκοπούς	3000
Ο Καθηγητής κ. Ι. Ξεάρχος για τὸ Δελτίο	1000	Ο κ. Χρ. Ἀλιξίου για τὸ Δελτίο	1000
Η κυρία Ἐρμιόνη Μπαή για τὸ Δελτίο	1000	Ο κ. Σταῦρος Μέγας όμοιος	1000
Η κυρία Λίτσα Ἀνδρουλιδάκη για τὸ Δελτίο	1000	Ο κ. Γεώργ. Ἡλ. Μαγκλιογιάννης για τὸ Δελτίο	1000
Ο κ. Ἀλέξ. Μούντανος όμοιος	1000	Ο κ. Βασίλειος Γέτας για τούς γε- νικωτέρους σκοπούς	5000
Η κυρία Ἀναστ. Παπαγεωργίου	1000	Η κυρία Ἐλένη Τζουριάδου όμοιος	5000
Ο κ. Γεώργ. Παπαγεωργίου όμοιος	1000	Ο κ. Κώστας Κοντόπουλος όμοιος	5000
Η κυρία Ἀγγελική Σωτ. Ζούμπου για τὸ Δελτίο	1500	Ο κ. Εύριπίδης Βουλδόδημος για τὸ Δελτίο	2000
Ο κ. Ἐλευθ. Παπαθανασίου όμοιος	1000	Ο κ. Κων. Λαμπρινάκης όμοιος	1500
Η κυρία Μαγδαληνή Γεωργιάδου για τὸ Δελτίο	2000	Ο Καθηγητής κ. Φώτης Μήτσης για τὸ Δελτίο	3000
Η κυρία Ἑλλη Κίρκ - Δευτεραίου όμοιος	1500	Η κυρία Μαρίνα Πρίφτη για τίς τακτικές και έκτακτες ἀνάγκες της Έταιρείας	3000
και για τούς γενικωτέρους σκοπούς	3500	Ο Ὑποστράτηγος κ. Κων. Βασι- λείου για τὸ Δελτίο	2000
Ο κ. Ξενοφ. Μανθόπουλος για τὸ Δελτίο	3000	Ο κ. Ἐρμῆς Μουδόπουλος για τὸ Δελτίο	1500
Ο κ. Πέτρος Οικονόμου όμοιος	1500	Ο δικηγόρος κ. Δημ. Δαδουλᾶς για τούς γενικωτέρους σκοπούς	5000
Ο κ. Κων. Κουκουζέλης όμοιος	1000	Ο κ. και ἡ Κυρία Ἰ. Χαρίτου για τὸ Δελτίο	1000
Ο κ. Στέφ. Χρηστίδης όμοιος	2800	Ο κ. Ἀλέξ. Τσατσόπουλος όμοιος	2000
Η κυρία Χρυσάνθη Ζιτσαλά συμ- πληρωματικά για τὸ Δελτίο	500	Ο κ. Θεόδ. Καρθούνης έκτακτη εισφορά	2000
Ο κ. Χρήστος Ζιούλας για τὸ Δελτίο	1500	Ο κ. Γεώργ. Γκίτζιος για τὸ Δελτίο	2000
Η κυρία Μαρία Δουρούτη όμοιος	1500	Η κυρία Ἀνθαύλα Κραγιώργου όμοιος	1000
Ο κ. Βασ. Δασκαλόπουλος όμοιος	2000	Ο κ. Δημ. Ζησόπουλος όμοιος	2000
Ο κ. Ἰωάν. Λεοντίδης όμοιος	1500		
Ο πολιτικός μηχανικός, τ. Δήμαρ- χος Ἰωαννίνων κ. Κώστας Μπέγ-			

Ὁ κ. Σπύρ. Χαρισσόπουλος ὁμοίως	1500	καὶ ἑκτακτὴ εἰσφορὰ	2000
Ὁ κ. Μιχαήλ Χρόνης ὁμοίως	1500	Ὁ κ. Παναγ. Λαμπρούσης γιὰ τὸ	
Ὁ κ. Στέφ. Λώλης ὁμοίως	1500	Δελτίο	3000
Ἡ κυρία Βιτωρία Γότσου γιὰ τὸ		Ὁ κ. Χρυσ. Λαμπρίδης ὁμοίως	1500
Δελτίο	1500	Ὁ κ. Σταῦρος Μάκος ὁμοίως	1500
Ἡ κυρία Λουκία Πούτου ὁμοίως	2000	Ὁ κ. Φώτιος Εὐαγγέλου ὁμοίως	2000
Ἡ κυρία Λουκία Χριστ. Καλλιῖδη		Ὁ κ. Εὐάγ. Γεωργάκης ὁμοίως	2000
γιὰ τὴ στήριξη τοῦ ἔργου τῆς Ἐ-		Ὁ κ. Χρῆστος Λαμπρίδης ὁμοίως	3000
ταιρείας	5000	Ὁ κ. Κων. Μαντζῆς ἑκτακτὴ εἰσφορὰ	1000
Ἡ κυρία Μαίρη Δερδεμέζη - Καλ-		Ὁ κ. Κλεάνθ. Ρόκος γιὰ τὸ Δελτίο	1000
λῖδη ὁμοίως	1000	Ὁ κ. Ἰωάν. Ρουστοπάνης γιὰ τὴ	
Ὁ κ. Σόλων Δεδρεμέζης ὁμοίως	1000	στήριξη τοῦ πνευματικοῦ ἔργου	
Ὁ κ. Κων. Γιατσόπουλος γιὰ τὸ		τῆς Ἐταιρείας	5000
Δελτίο	1500	Ὁ κ. Ἄνδρ. Γκόγκος ὁμοίως	3000
Ἡ κυρία Λιούμπα Μαντέλου ὁμοίως	2000	Ὁ Γιατρός καὶ Συνεργάτης μας,	
Ὁ ἐμότιμος Καθηγητὴς τοῦ Πα-		ὁ Μοναστηριολόγος καὶ Μοναστη-	
νεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Βασ. Βα-		ρισφωτογράφος κ. Δημ. Καμαρού-	
λαώρας γιὰ τὴ στήριξη τοῦ πνευ-		λιας καὶ διὰ χρημάτων χορηγὸς	
ματικοῦ ἔργου τῆς Ἐταιρείας	5000	καὶ συνδρομητὴς τοῦ ἔργου τῆς	
Ἡ Ἐνωστὴ Ἑπειρωτῶν Βύρωνος		Ἐταιρείας	5000
γιὰ τὸ Δελτίο	1500	Ὁ κ. Γιάννης Μπότσης γιὰ τὸ Δελ-	
Ὁ κ. Ἀχιλ. Μπουκουβάλας ὁμοίως	1500	τίο	2000
Ὁ κ. Κώστας Ἀδαμίδης ὁμοίως	1500	καὶ ἑκτακτὴ εἰσφορὰ	1500
Ὁ κ. Ἡλίας Βλαστός ὁμοίως	1500	Ὁ κ. Γρηγ. Μηλιώνης γιὰ τὸ Δελτίο	1000
Ὁ κ. Σάββας Θεοδώρου ὁμοίως	1500	Ὁ κ. Ἰωάν. Ἀναγνωστόπουλος ὁ-	
Ὁ κ. Παῦλος Βρέλλης γιὰ τὴ στή-		μοίως	1500
ριξη τοῦ πνευματικοῦ ἔργου τῆς		Ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀνδρέας	
Ἐταιρείας	5000	Τρεμπέλας ἀπὸ Κόνιτσα, ἱεροκή-	
Ὁ κ. Στέφανος Τσιμῆς γιὰ τὸ		ρυκας τῆς Μητροπόλεως, μὲ τὴν	
Δελτίο	1500	εὐχὴ «εὐλογημένον παρὰ τοῦ Κυ-	
Ὁ κ. Ἰωάννης Τέκτων ὁμοίως	2000	ρίου τὸ νέον ἔτος» γιὰ τὸ Δελτίο	1000
Ἡ κυρία Ὀλγα Κωνσταντοπούλου		Ὁ κ. Λουκιανὸς Βαρσάμης γιὰ τὸ	
γιὰ τὴ στήριξη τοῦ πνευματικοῦ		Δελτίο	1000
ἔργου τῆς Ἐταιρείας, ὅπως κατ'		καὶ ἑκτακτὴ εἰσφορὰ	1000
ἔτος	30000	Ἡ κυρία Βασιλικὴ Μπούγα γιὰ τὴ	
Ὁ κ. Τάσος Ζήσης γιὰ τὸ Δελτίο	1000	στήριξη τοῦ πνευματικοῦ ἔργου	
Ἡ κυρία Ἐλευθερία Κουταβά - Δά-		τῆς Ἐταιρείας	5000
καρη γιὰ τὴ στήριξη τῶν σκοπῶν		Ὁ κ. Πύρρος Στάρας γιὰ τὸ Δελτίο	1000
τῆς Ἐταιρείας	3000	Ὁ «περιστασιακὸς Ἑπειρώτης» Εἰ-	
Ὁ κ. Πέτρος Μάτσης γιὰ τὸ Δελτίο	2000	σαγγελέας στὰ Γιάννινα, ἀπὸ Δυ-	
Ἡ κυρία Σοφία Πέτροβα ὁμοίως	1000	τικὴ Μακεδονία, κ. Ἀθαν. Γκα-	

ΚΕΡΑΜΕΙΚΟΣ - ΕΠΙΤΑΦΙΑ ΛΗΚΥΘΟΣ

ΜΝΗΜΗ ΘΑΝΟΝΤΩΝ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ

Στους πνευματικούς σκοπούς τῆς Ἑταιρείας εἶναι ἡ ἀπονομή τιμῆς στή μνήμη θανόντων Ἑπειρωτῶν. Αἰωνία ἡ μνήμη τους. Κατά τὸν μῆνα αὐτὸν μᾶς ἐστάλησαν οἱ ἐπόμενες δωρεές.

Ὁ κ. Ἰωάννης Πολυμερίδης στή μνήμη τοῦ πατέρα του ἀληθινοῦ του Συναδέλφου μας Νίκου Πολυμερίδη, ἕνας χρόνος ἀπὸ τὸ θάνατό του, γιὰ τὴ στήριξη τοῦ πνευματικοῦ ἔργου τῆς Ἑταιρείας	5000	Ἡ κυρία Ἀγγελικὴ Σωτ. Ζούμπου στή μνήμη τῆς Νανάς Δερέκα - Χουλιαρά	2000
Ἡ κυρία Ἐλένη Κασσῆ - Χρόνη στή μνήμη τοῦ συζύγου της Βασίλη Κασσῆ	5000	Ὁ ἰατρός καὶ ἡ κυρία Γεωργ. Γκιὰτη ἀπὸ τὴν Κέρκυρα στή μνήμη τῆς Ἡρωδιάδας Μανέτα - Δαρῆ	3000
ζέτα: ἀπὸ χρόνια συνδρομητῆς τοῦ Δελτίου γιὰ τὴν ἐκδόσή του	1500	Ὁ κύριος Πέτρος Κοντός στή μνήμη τοῦ ἀληθινοῦ Χρήστου Ζέρβα ἕνας κιόλας χρόνος ἀπὸ τὸ θάνατό του	5000
Ὁ «Μίστερ» Κώστας Διῶχτος ἀπὸ Καναδά γιὰ τὸ Δελτίο (25 δολάρια)	2984	Ἡ κυρία Ἀλχηστὴ Δήμα στή μνήμη τοῦ ἀληθινοῦ Χρήστου Ζέρβα	5000
Ἡ κυρία Ἰωάννα Σταυροπούλου, φιλόλογος γιὰ τὸ Δελτίο	2000	Ὁ κ. Δημ. Κοράκης στή μνήμη τῶν Γονέων του Ἀθανασίου καὶ Ἐλένης Κοράκη	3500
Ὁ στρατηγὸς καὶ ἡ κυρία Γεωργίου Τέλη γιὰ τὸ Δελτίο καὶ χάριν τῶν γενικωτέρων σκοπῶν	1000 2000	Ὁ Δάσκαλος κ. Ἰωάννης Παπᾶς στή μνήμη τοῦ ἀδελφοῦ του Δασκάλου ἐπίσης καὶ πολυτίμου Συνεργάτη μας Σπύρου Παπᾶ	5000
Ὁ κ. Ἀλέξ. Τάσης γιὰ τὸ Δελτίο	1000	Ὁ κ. Κων. Γκατζόπουλος στή μνήμη τοῦ προσφιλοῦς ἀδελφοῦ του Ἀχιλλέα	1000
Ὁ Συμβολαιογράφος τε καὶ Λογγράφος κ. Ἰωάννης Παπαϊωάννου ἀπὸ Κόνιτσα γιὰ τὸ Δελτίο	2000	Ὁ κ. Τάσος Ζήσης στή μνήμη τοῦ Βασίλη Τσάντη	500
Ὁ κ. Κωνστ. Ἰσολάκης ὁμοίως	2000	Ἡ Φιλόλογος κυρία Ἰωάννα Σταυροπούλου στή μνήμη τοῦ ἀληθινοῦ συζύγου της Γεν. Ἐπιθεωρητοῦ, ὑπηρετήσαντος στήν Ἑπειρο, «περιστασιακοῦ Ἑπειρώτη» ὅπως τοῦ λέγω	3000
Ὁ κ. Κοσμᾶς Χαρίσης ὁμοίως	3000		
Ἡ κυρία Νίκη Μπούνα γιὰ τοὺς γενικωτέρους σκοπούς	5000		

Εἰδήσεις περὶ Ἠπειροῦ ἀπὸ τῆν Ἀρχαία Γραμματεία

Αἰλιανῶ Πουκίλη Ἱστορία

Περὶ Εὐρυδίκης Φιλίππου θυγατρὸς τελευτῆς.

Ἰουλιανὸς τῆ Φιλίππου θυγατρὶ Εὐρυδίκη (ἦν δὲ ἄρα ἐξ Ἰλλυρίδος γυναικὸς τῆ Φιλίππου γεννημένη) πρῶτόπεμψε κύνειον, καὶ βρόχον, καὶ ξίφος. Ἡ δὲ αἰρεῖται τὸν βρόχον.

Ἐκ τῶν Ἡρακλείδου περὶ Πολιτειῶν Μολοσσοί, τῆς Ἀρτέμιδος συλήσαντες τὸ ἱερόν, καὶ τοῦ ξοάνου χρυσοῦν ἀφελόμενοι στέφανον, θυσίαν ἔθεσαν ἀντ' αὐτοῦ. Τῶν δὲ Κεφαλήνων ἄλλον ἐπιθέντων, τοῦτον ἀπέβαλεν ἡ θεὸς, καὶ χαμαὶ κείμενος εὐρέθη. Κεφαλλῆνες δὲ ἀπὸ τοῦ Κεφάλου ἐκλήθησαν.

Ἀθαμάνων

Ἐν τῆ Ἀθαμάνων χώρα γεωργοῦσι μὲν αἱ γυναῖκες, νέμονται δὲ οἱ ἄνδρες.

Νικολάου Δαμασκηνοῦ

Τῆς παραδόξων ἔθων συναγωγῆς - Λείψανα.

Δαρδάνοι

Δαρδανεῖς, Ἰλλυρικὸν ἔθνος, τρεῖς ἐν τῷ εἶψι λούονται μόνον, ὅταν γεννῶνται, καὶ ἐπὶ γάμοις, καὶ τελευτῶντες.

Κλαύδιος Αἰλιανὸς

Βιβλ. 4ο Κεφ. α. Ὅτι Δαρδανεῖς, τοὺς ἀπὸ τῆς Ἰλλυρίδος, ἀκούω τρεῖς λούεσθαι μόνον παρὰ πάντα τὸν ἑαυτῶν βίον, ἐξ ὠδίνων, καὶ γαμοῦντας, καὶ ἀποθανόντας.

Βιβλ. ΙΓ Κεφ. Ιστ.

Περὶ Ἀπολλωνιατῶν, καὶ τῆς αὐτῶν χώρας, καὶ περὶ Ἐπιδάμνου.

Ἀπολλωνιάται πόλιν οἰκοῦσι γείτονα Ἐ-

πιδάμνου ἐν τῷ Ἰονίῳ κόλπῳ. Καὶ ἐν τοῖς πλησίον αὐτῆς χωρίοις ἀσφαλτος ἐστὶν ὀρυκτῆ, καὶ πάσσα, τὸν αὐτὸν ἐκ τῆς γῆς ἀνατέλλουσα τρόπον, ὃν καὶ αἱ πλείεστα: πηγαὶ τῶν ὑδάτων. Οὐ πόρρω δὲ καὶ τὸ Ἀθάνατον δείκνυται πῦρ. Ὁ δὲ καίόμενος ἐστὶ λόφος ὀλίγος, καὶ οὐκ ἐς μέγα διήκει, καὶ ἔχει περίβολον οὐ πολύν. ὅξει δὲ θεῖου καὶ στυπτηρίας. Καὶ περὶ αὐτὸν ἐστὶ δένδρα εὐθαλῆ, καὶ πόα χλωρά: καὶ τὸ πῦρ πλησίον ἐνακμάζον οὐδὲν λυπεῖ, οὔτε τῆν τῶν φυτῶν θλάστην, οὔτε τῆν τεθηλυϊαν (ἄλγη). Καίεται δὲ τὸ πῦρ καὶ νύκτα καὶ μεθ' ἡμέραν, καὶ διάλειπεν οὐδέποτε, ὡς Ἀπολλωνιάται λέγουσι, πρὶν τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς Ἰλλυριοῦς συμβάντος αὐτοῖς.

Ὅτι Ἀπολλωνιάται ξηνηλασίας ἐποιοῦν κατὰ τὸν Λακεδαιμόνιον νόμον. Ἐπιδάμνιοι δὲ ἐπιδημεῖν παρεῖχον τῷ βουλομένῳ.

Φλάβιος Ἰώσηπος

Ὁ Πύρρος γιάτρευε σπληνικούς, δεύτερον ὅτι ἔθου πετεινὸν λευκὸν εἰς τὸν Ἀπόλλωνα ἢ καὶ τὸν Ἀσκληπιόν, τρίτον ὅτι ἐπακούσε τὸν σπλήνα τοῦ ἀρρώστου ἐξαπλωμένου κατὰ γῆς, μετὰ τὸν δεξιὸν τοῦ πόδα, τέταρτον ὅτι ἐλάμβανε μεγάλην εὐχαρίστησιν, ὡς μισθὸν τῆς ἰατρείας, καὶ τὸν σφαγιασθέντα πετεινόν, καὶ τελευταῖον, ὅτι ἡ θεία αὐτῆ δύναμις ἐσώζετο εἰς μόνον τὸν μέγαν δάκτυλον τοῦ δεξιοῦ ποδός, ἐπειδὴ καὶ κατὰ τὸν θάνατον τοῦ Πύρρου, εἰς τὴν καῦσιν τοῦ σώματος μόνος οὗτος ὁ δάκτυλος ἔμειναν ἀπαθής, ὡς ἱστορεῖ ὁ Πλούταρχος (Πύρρου, παρ. 3, σελ. 4).

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ»

	ΔΡΧ.		ΔΡΧ.
1. Ε. Π. ΦΩΤΙΑΔΟΥ — ΣΠ. ΚΑΛΛΙΑΦΑ: Σπυρίδων Λάμπρος, Α' έκδοσις 1961, Β' έκδοσις 1967	250	19. ΓΕΩΡΓ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: 'Ο 'Αλή πασάς από την άλλη πλευρά, 1968	300
2. ΣΠΥΡ. ΚΑΛΛΙΑΦΑ — ΑΛ. ΒΑΜΒΕΤΣΟΥ — ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΚΟΖΑΝΗΣ — Γ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Σπυρίδων Βλάχος, ό από 'Ιωαννίνων 1961, Β' έκδοσις 1970	350	20. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : Γ. Καστριώτης (Σκεντέρμπεης) 1968	300
3. Ε. Π. ΦΩΤΙΑΔΟΥ — ΣΠ. ΚΑΛΛΙΑΦΑ: Δημήτριος Σ. Μπαλάνας, Α' έκδοσις 1961, Β' έκδοσις 1963	250	21. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : 'Ηπειρος και Λακωνία. ('Από την Σπλάντζα έως τον Αυτόνομακόν 'Αγώνα 1914), 1968	250
4. Γ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: 'Η συμβολή της 'Ηπείρου εις τούς άγώνας υπέρ της 'Ελευθερίας, 1963, Β' έκδοσις 1970	250	22. ΠΑΝΑΓ. ΓΡ. ΖΑΚΟΠΟΥΛΟΥ : Τά 'Εθνικά Κληροδοτήματα και αί πρός αυτά ύποχρεώσεις της Πολιτείας, 1968	250
5. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : 'Ο μύθος της άλθваниκής συμβολής εις την άνεξαρτησίαν της 'Ελλάδος, 1963	450	23. ΜΙΧ. ΠΕΡΑΝΘΗ : Λορέντζος Μαβίλης, ό ήρωσ του Δρίσκου, 1969	250
6. ΙΩΑΝ. ΕΞΑΡΧΟΥ: 'Ο οικονομικός προγραμματισμός του ήπειρωτικού χώρου, 1963	200	24. ΔΗΜ. Τ. Ν. ΜΠΟΤΣΑΡΗ : 'Η 'Απελευθέρωσις των 'Ιωαννίνων, 1969	300
7. Γ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Γεώργιος Χατζής - Πελλερέν, ό 'Ηπειρώτης άγωνιστής, ό δημοσιογράφος, ό ποιητής, 1964	250	25. ΓΕΩΡΓ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: 'Ιωάννης Βηλαράς, ό 'Ηπειρώτης Ιατροφιλόσοφος, ποιητής και λόγιος, 1969	300
8. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : Χρ. Χρηστοβασιλίας, ό διηγηματογράφος, ό λαογράφος, ό πατριώτης, 1965	300	26. ΖΗΣΗ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ: Σπόρος Χασιώτης, ό 'Ηπειρώτης πατήρ της Γεωργίας, 1969	250
9. ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ Ι. ΚΑΚΟΥΡΗ: Θάνατος - 'Ανάστασις σέ μαγικο - θρησκευτικά «δρώμενα» της λαϊκής λατρείας της 'Ηπείρου, 1965	350	27. ΒΑΣΙΛΗ ΚΡΑΨΙΤΗ: Τό νόημα του Σουλίου, 1969	250
10. Γ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: 'Ιωάννης Κωλέττης, ό 'Ηπειρώτης Πρωθυπουργός, 1966	300	28. ΒΙΒΗΣ ΔΗΜ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ: 'Η Κοινωνική Πολιτική και οι 'Ηπειρώται 'Εθνικοί Εύεργέται, 1970	250
11. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : 'Η ξενιτειά και τό δημοτικό τραγούδι, 1966, Β' έκδοσις, 1970	250	29. Κ. Δ. ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΥ : ΑΙ 'Ηπειρώτισσαι εις τούς έθνικούς άγώνας, 1970	250
12. ΝΙΚΟΛ. ΤΣΑΚΑ: Πάργα, 1966	250	30. ΙΩΑΝ. ΒΟΓΑ: 'Η θέσις του Βορειοηπειρωτικού ζητήματος, 1970	300
13. ΚΩΝ. Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ: Δομήνικος Θεοτοκόπουλος, 1966	1000	31. ΑΛΚΗ ΜΑΝΘΟΥ : 'Ηπειρώται δημοσιογράφοι στή Ρουμανία, Θωμάς, Πασγίδης, 1970	300
14. ΓΕΩΡ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Δροσουλίτες, 'Ηπειρος, Κρήτη, 1967	250	32. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : 'Απόστολος 'Αρσάκης και ή Φιλεκπαιδευτική 'Εταιρεία, 1970	300
15. ΓΕΩΡ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: 'Ο Γεώργιος Σταύρου και ή 'Εθνική Τράπεζα, 1967	250	33. ΙΩΑΝ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ: 'Η πνευματική κατάστασις στα Γιάννινα στις άρχές του 19ου αιώνας, όπως την είδαν οι ξένοι περιηγηταί, 1971	250
16. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : 'Αγγελική Χατζημιγάλη και ή 'Ηπειρωτική λαϊκή τέχνη, 1967	300	34. ΑΘΑΝ. ΣΟΥΡΑ : 'Η συμβολή των 'Αδελφών Ριζάρη εις την επανάστασιν του 1821, 1972	300
17. ΑΛΚΗ ΜΑΝΘΟΥ : 'Ηπειρώται εις την Ρουμανίαν (Α' και Β') 1967	300	35. ΓΕΩΡ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Κομπογιαννίτες, Ματσουκάδες, οι ξακουσμένοι αυτοδίδακτοι για-	
18. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : Σχολεία και Διδάσκαλοι του			

	ΔΡΧ.
τροί άπ' τὸ Ζαγόρι τῆς Ἡπείρου, 1972	300
36. ΑΛΚΗ ΜΑΝΘΟΥ : Ἡπειρώται δημοσογράφοι στὴ Ρουμανία, Σπ. Σίμος - Ζαχ Σαρδέλλης κλπ., 1973	300
37. ΓΡΗΓ. ΓΚΙΖΕΛΗ: Ἡ λειτουργία τῶν Βορειοηπειρωτικῶν τραγουδιῶν τῆς ἀγάπης, 1973	250
38. Γ. Θ. ΜΑΡΑΖΙΩΤΗ: Ὁ Ἡπειρώτης Ἐθναπόστολος Πέτρος Ἡπίτης, 1973.	300
39. Β. Γ. ΒΕΤΣΟΠΟΥΛΟΥ: Ὁ γάμος στὴν Πυρσόγανη τὰ παλιὰ τὰ χρόνια, 1973	400
40. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : Λαϊκὴ ἀρχιτεκτονικὴ. Ἡπειρώτες μαστόροι καὶ γεφύρια, 1973	800
41. Δ. Τ. Ν. ΜΠΟΤΣΑΡΗ: Ἀγῶνες ἐλευθερίας, 1973	400
42. ΣΤΑΘΗ Δ. ΛΑΜΠΡΙΔΗ: Χριστόδουλος Κλονάφης, Ζαγορίτης, 1975	250
43. ΕΥΑΓΓ. Κ. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ : Παραλειπόμενα καὶ κατάλοιπα τοῦ παναρχαίου πρώτου ἐν Ἡπειρῶ Μαντείου Δωδώνης, 1975	250
44. ΕΜΜ. Γ. ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΗ : Ἡ Ἡπειρος καὶ τὸ Εἰκοσιέννα, 1975	300
45. ΔΗΜ. Σ. ΛΟΥΚΑΤΟΥ: Ὁ Παροισμακὸς λόγος τῶν Ἡπειρωτῶν, 1976	400
46. ΠΑΥΛΟΥ Γ. ΔΕΛΑΠΟΡΤΑ : Μνήμη Γεωργίου Γκάλγκου, 1977	250
47. ΑΘΑΝΑΣ. ΚΙΤΣΟΥ: Θεσπρωτικὴ Γῆ, 1977	250
48. ΑΛΕΞ. Σ. ΤΣΟΥΚΑΝΕΛΗ: Χαράλαμπος Κατσιμήτρος, Πρόμαχος τῆς Ἡπείρου, 1978	500
49. ΣΤΑΘΗ Δ. ΛΑΜΠΡΙΔΗ: Ἰωάννης Λαμπρίδης, 1979	350
50. ΑΘΑΝ. Δ. ΤΣΕΚΟΥΡΑ: Ἀπὸ τοῦ 98ου ὑψώματος. Ἀναμνήσεις Ἡπειρώτου Ἀγωνιστοῦ, 1979	1200
51. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΔΑΒΑΛΑ : Μία σκιαγραφία τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ καὶ τοῦ Κράτους του, 1980	300
52. ΧΡΙΣΤΙΝΑΣ ΚΙΤΣΟΥ - ΠΙΤΟΥΛΗ: Ἐκδότες καὶ Τυπογράφοι τῆς Τουρκοκρατίας, 1980	250
53. Ε. Γ. ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΗ: Σούλι - Σουλιῶται, 1983	300
54. ΣΤΑΘΗ Δ. ΛΑΜΠΡΙΔΗ : Κώστας Γκράτζιος, 1983	350

	ΔΡΧ.
55. ΓΙΩΡ. Δ. ΚΟΥΝΔΟΥΡΟΥ: Ἀλλοτινὰ κι ἀξέχαστα, 1985	600
56. ΓΙΩΡ. Δ. ΚΟΥΝΔΟΥΡΟΥ : Ἡ Πόβλα τῆς Μουργκάνας, κι ὁ εὐεργέτης Σπ. Τσίγκος, 1986	1000
57. ΚΩΣΤΑ Ι. ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΥ: Τὰ Γιάννινα, 1986	500
58. ΕΚΘΕΣΙΣ Γενομένων Ζημιῶν τῆς ἐχθρικής Κατοχῆς 1941-44	600

ΔΕΛΤΙΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

—Πλήρης Σειρὰ τοῦ Δελτίου Τεύχη 1—141 = 26.200

Β' ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

1. ΑΚΡΟΚΕΡΑΥΝΙΟΥ: Τὸ λυκόφως τῶν θεῶν στὴν Ἀλβανία	300
2. Ν. ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ: Ὅσα ἔγραψα στὸ Μοναστήρι	600
3. Ν. ΓΟΥΖΕΡΙ: Βαθειὲς κι ἀνάλαφρες πνοές	100
4. Σ. ΔΑΚΑΡΗ: Ὁδηγὸς Νήσου Ἰωαννίνων	300
5. Κ. ΚΑΖΑΝΤΖΗ: Τὰ σκλαβωμένα Γιάννινα	400
6. Χ. ΚΑΤΣΙΜΗΤΡΟΥ: Ἡ Ἡπειρος προμαχοῦσα (ἐξαντλημένο)	
7. Δ. Τ. Ν. ΜΠΟΤΣΑΡΗ: Μικρὰ Ἀσία	300
8. Δ. Τ. Ν. ΜΠΟΤΣΑΡΗ: Ἰσπανοὶ - Ἕλληνες	300
9. Δ. Τ. Ν. ΜΠΟΤΣΑΡΗ: Τιμητικὴ ἐκδήλωση	150
10. Κ. ΝΤΟΥΛΑ: Πίσεις - Ὑποπίσεις	200
11. Μ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ: Εὐεργέτες - Δωρητὲς Ζαγορίου	200
12. Φ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ: Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἡπείρου	600
13. Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ: Ἡ πραγματικὴ εἰκὼν τῆς ἐν Ἀλβανία Ἐθν. Ἑλληνικῆς Μειονότητος	250
14. Χ. ΡΕΜΠΕΛΗ: Κοντσιώτικα	1500
15. Κ. ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΥ: Ἡ Πινακοθήκη Ἰωαννίνων	250
16. Χ. ΧΑΒΕΛΑ: Γεν. Βιολογίας ἀπλὰ στοιχεῖα	100
17. Χ. ΧΑΒΕΛΑ: Ὁ Οὐρανὸς	100
18. Σ. ΧΙΛΙΑΔΑΚΗ: Ταξίδια στὴν Ἡπειρο	500
19. Σ. ΣΑΛΑΜΑΓΚΑ: Ἀπαντα (Τόμοι 5)	6000
α.—Α. ΖΩΙΔΟΥ: Χάρτης Ἡπείρου	200
β.—Γ. ΔΟΥΡΔΟΥΦΗ: Μεγάλη χάρδρα τοῦ Βίκου (Πίνακας)	1000

Ακόμα μία πρωτιά...

Στην πιο δύσκολη αγορά του κόσμου, στην Αμερική, η MISKO διακρίθηκε άλλη μια φορά κερδίζοντας τον Οκτώβριο του '86 το «ΧΡΥΣΟ ΑΓΓΑΛΜΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ».

Αυτό είναι το πέμπτο βραβείο μέσα στα τελευταία πέντε χρόνια. Έτσι τα 54 βραβεία που είχε μέχρι σήμερα, γίνονται 55. Δεν είναι τυχαίο ότι η MISKO κερδίζει παντού πρωτίες. Είναι θέμα ποιότητας.

MISKO

AMERICA AWARD 1986
ΧΡΥΣΟ ΑΓΓΑΛΜΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

MISKO PASTES INDUSTRY,
S.A.